

28-11-78

KATEDRA, YU ISSN 0022-9286

KJE SO TISTE STEZICE? (JA, PA RES, KJE SO?)

Pod pokroviteljstvom našega, študentskega lista Katedra, se je sredi novembra mariborskemu občinstvu v unionski dvorani predstavil „poangleženi“ Slovenec Aleksander Mežek alias JOHN (beri: Đon). S seboj je pripeljal tri angleške prijatelje, ki verjetno sami ne vedo, da so se precej „zašili“, ko so se znašli na tem področju. Morda lahko pogledam skozi prste basistu (imena si nisem zapomnil, sicer pa plakati še niso pospravljeni), pa seveda glavni super zvezdi večera, pevcu Mežeku. Pa dosti šale!

Za začetek (beri: ogrevanje) so zaigrali nekaj lažjih skladb, precej melodičnih, potem so „prešaltali“ na nekaj bojda težkega in nato – nato je bil konec. Začuda, nabitno polna dvorana sploh ni negodovala, kot bi recimo pri kakšnih „knofih“ ali, vzemimo konkreten primer, pri Roscoe Mitchellu (v negativnem smislu, seveda). Aplavz je bil dolg minuto (beri: eno), že naslednji hip pa ni bilo v dvorani žive duše, vsi so pobrali šila in kopita. Da jih le ni bilo potem sram, ne poznajo prave glasbe, saj je bojda John z gosti „šibal“ dan prej v Ptuj kar do tretje ure zjutraj (vest ni bila potrjena). Fuij! Pa tudi sicer občinstvo (predvsem mlado) med koncertom ni bilo kdovekako zainteresirano. Tako sem v bližini zapazil smrčečega dečka, vrsto naprej pa se je neka deklica neznansko trudila, da bi si očistila – svinjarijo, pardon, iz 132 centimetrov dolgih nohtov (poglej Guinnessovo Knjigo rekordov). Da ne govorim o ostalih. Važno je predvsem to, da je Mežek v taktilni v Lee kavbojke (ni reklama) „mastne paré“ in da smo vsi živi in zdravi odšli iz dvorane.

Ni mi žal, da sem šel, saj je bilo vendar zastoj, pa vendar bi rad opozoril na precej neintelektualno vedenje do organizatorjev, še posebej glasbene poslovalnice Lira, katere vodja si verjetno domišlja, da je sam Jezus Kristus in da je v bistvu ON organizator. Na svoji kratki življenjski poti še namerič nisem doživel, da bi na kakšni prireditvi zahtevali karte tudi od organizatorja. Kaj vemo, morda na naslednjem koncertu samim izvajalcem prav tako ne bodo dovolili vstopa. Svet se res neznansko spreminja, a tudi organizator (beri: mi) bi verjetno moral PLJUNI(TI) ISTINI U OČI!

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI SLOVENIJE

LETNIK XVIII ŠT. 5 | 12. 12. 1977
CENA 3 DIN

IZDAJA: Univerzitetna konferenca ZSM Slovenije na mariborski univerzi
IZDAJATELJSKI SVET: Boris Sovič, Marjan Pungartnik, Marjan Fekonja, Marija Debelak, Lujo Polanec, Miroslava Geč-Korošec, Franci Kržan, Vladimir Struk, Franci Pivec
PREDSEDNIK: Črtomir Stropnik
UREDNIŠKI ODBOR: Jasna Arko, Darko Rus, Vlado Venuti, Jože Šubic, Danilo Vicman, Slavči Bauman, Edi Korat
UREDNIKI: Sonja Ploj (politika in gospodarstvo), Danila Orešek (kultura), Goran Davidé (likovnost in fotografija).
TEHNIŠKI UREDNIK: Marjan Hani
ODGOVORNI UREDNIK: Brane Srčnik
GLAVNI UREDNIK: Franci Bračko
SEKRETARKA UREDNIŠTVA: Zala Sonjak
LEKTURA: Alenka Filipančič
DISTRIBUCIJA: Vili Porčnik
SOFINANCERJI: Publikacija izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije.
UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon (062) 22-004
ŽIRO RAČUN: 51800-678-81846
ROKOPISI: Rokopise sprejema uredništvo do 20. v mesecu. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo.
IZHAJANJE: Časopis izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3,00 din, letna naročnina 40,00 din, za združeno delo in institucije 60,00 din.
TISK: ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14

PROGRAM KONCERTNEGA ABONMAJA 1977/78

14. XI. 1977 – SIMFONIČNI ORKESTER RTV LJUBLJANA, solist Mite Koal, dirigent Ernat Bour (Švica), program: Schvert, Bartok, Schubert;
9. XII. 1977 – VLADIMIR KRAPAN, klavir (Zagreb), program: Beethoven, Chopin;
19. XII. 1977 – ZAGREBSKI GODALNI KVARTET – program še ni znan; v mesecu decembru ali januarju: SIMFONIČNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE – solist Dejan Bravničar, dirigent Samo Hubad, program: Lalo, Bruckner;
27. I. 1978 – SIMFONIČNI ORKESTER RTV LJUBLJANA, program naknadno;
6. III. 1978 – HEINRICH SCHIFF, violončelo (Duna), in pianist Aci Bertonecelj;
16. III. 1978 – SIMFONIČNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE, solisti Primož Novšak, Irene Basler, Anica Pucar-Jerič, Božena Glavakova, Jurij Reja, Ivan Sancin, dirigent Anton Kolar, zbor Ivo Lola Ribar, program: Dolar, Brahms, Beethoven;
17. IV. 1978 – KOMORNI KONCERT LATVIJSKEGA DRŽAVNEGA ORKESTRA, programa še ni;
26. IV. 1978 – ZAGREBSKI SOLISTI, solistka Dubravka Tomšič-Srebotnjak, program: Mozart;
februarja – SLOVENSKI OKTET, slovenske narodne in posvetne pesmi;
konec marca – SLOVENSKI KLAVIRSKI KVARTET program naknadno;
17. V. 1978 – SIMFONIČNI ORKESTER BBC LONDON, dirigent Charles Mackerras, program: Hamilton, Berlioz, Mahler.
Vse informacije lahko dobite pri Koncertni poslovalnici Maribor, Rotovški trg 1, tel. 22-297.

DAN REPUBLIKE SAMO ZA NEKATERE

Ne le sovjetska revolucija, temveč tudi dan republike je dogodek, ki potrjuje korenite spremembe v družbi. Zato je povsem razumljivo, da se takšnih dogodkov še posebej radi spominjamo, ker nam pomenijo bogato zakladnico spoznanj o revolucionarnosti teptanega proletariata pa tudi kmečkega življa, ki sta plačevala davke izkoriščevalcem s svojo bedo in nepoučenostjo ter se ob pravem trenutku z borbeno zavestjo zagnala v fašistično-militarističnega sovražnika.

V tem spoznanju sta bili na visoki tehniški šoli kar dve proslavi, ki sta izzveneli med uvodno in zaključno intonacijo državne himne. Vse pohvala za prizadevnost gre kulturni komisiji pri OO ZSMS strojništva, ki je prevzela glavno nalogo pri pripravi obeh proslav.

To je bila edina zapažena slovesnost ob dnevu republike na univerzi. Ali je torej dan republike za druge zgolj dela (seveda tudi študija kot oblike dela) prost dan?

Brane Srčnik

OBVESTILO BRALCEM:

V prejšnji številki Katedre sta bili dve tehnični napaki:
– na tretji strani literarne priloge Obrazi je izpadlo ime avtorice pesmi Simone Šifrar;
– avtor članka BLIŠČ DENARJA IN BEDA PROSTITUCIJE pa je naš sodelavec ZORAN PISTOTNIK.
Bralcem in avtorjema se za neljubo napako opravičujemo.

Uredništvo

ODMEV NEKOČ IN DANES

Ob letošnjih proslavah 60-letnice „rdečega oktobra“ sta bili na univerzi zapaženi dve osrednji proslavi, ki sta izzveneli v idejnem duhu boljševiske revolucije v takratni carski Rusiji.

Gotovo je bila dobro organizirana proslava na VEKŠ združena z razstavo Odmev oktobra v Sloveniji, enako lahko trdimo za razstavo na visoki tehniški šoli – kljub pomanjkljivemu obveščanju (vabilo je bilo na oglasni deski nekaj ur pred proslavo). Vendar o tem ne bi razpravljali, ker želimo opozoriti na drugo, bolj konkretno zadevo. Proslav ob obletnici oktobra je bilo premalo (ponekod jih sploh ni bilo).

Vprašujemo se, ali univerza ni sposobna pripraviti ob tako pomembnem spominu skupne centralne proslave ter poleg tega še internih proslav po šolah? Kot kaže, je res tako. Šole so zacementirale svojo integriteto in neodvisnost delovanja tudi v to smer; torej tudi v proces skupnih nalog, ki jih obvezno združujejo v univerzo.

Vse lepo in prav, toda mešati samo lastno godljo, ne pomeni združevati se v univerzo, temveč ločiti šole na „rdeče“ in one druge. Mogoče mišljenje niti ni abstrakcija trenutnih razmer.

NAJVIŠJE PRISTOJNOSTI MNOŽICI: IZGRADNJA POLITIČNEGA SISTEMA V SFRJ

Kot osnovno gradivo v pripravah na XI. kongres zveze komunistov Jugoslavije je brez izjemnosti potrebno smatrati najnovejšo Kardeljevo razpravo o smereh razvoja našega samoupravnega socializma, ki je zasnovna na uspehih pa tudi neuspehih v preteklem obdobju utrjevanja samoupravnega družbenoekonomskega sistema, ter splošni družbeni vlogi delavcev kot tudi o razvoju celotnega sistema socialističnega samoupravljanja. Izhodišče uspehov in avantgardno pot etapnega razvoja je potrebno pripisati osrednji vlogi frontne organiziranosti jugoslovanskih komunistov, katere rezultate je mogoče razbrati v ogromnem napredku naše družbene skupnosti, ki počasi odvrta še zadnje elemente državnolastniških oblik proizvodnih odnosov — vloga države tako nenehno slabi na račun krepitve samoupravne vloge delovnega človeka na področju najširše in temeljne oblike človekovega ustvarjanja.

VREDNOTA ČLOVEKA

Človek vedno bolj postaja bistven element v kreaciji demokratičnega delegatskega mehanizma, kar ga uvršča v epicenter preobrazbenih sfer v naši družbi in mu hkrati onemogoča, da postane objekt manipulacij, nedemokratično in nesamoupravno izločen iz temeljnega procesa snovanja materialne baze. Osnova za takšno dinamiko razvoja človekove osebnosti mora biti pospešeno prilagajanje političnega sistema novim oblikam socialistične samoupravne demokracije, zasnovane na ustavi in zakonu o združenem delu, kar zahteva le dodaten polet družbene angažiranosti v sistemu socialističnega samoupravljanja.

V predkongresnem obdobju je nujno, da zveza komunistov Jugoslavije zavzame stališča in pobude o nadaljnjih oblikah razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. vzpostavi nove načine družbenoekonomskih in proizvodnih odnosov, ki bodo sposobni funkcionirati brez dodatne podpore državnega aparata. Razvoj političnega sistema zaostaja za stopnjo razvoja družbenih odnosov na področju samouprav-

ljanja, kar narekuje spremenjeno in poglobljeno obliko aktivnosti pri reševanju vprašanja družbene nadstavbe.

Ostanke starega političnega sistema, ki je pronical ponekod celo iz buržoazne države, je ukinila stopnja razvoja s sprejetjem nove ustave. Na osnovi tega je potrebno zagotoviti obstoj delegatskega skupščinskega sistema kot ogrodja celotnega političnega sistema samoupravnega življenja in sistema državne oblasti, kar je mogoče doseči le z subjektivizacijo socialističnih sil, ki morajo prodreti iz toge zaprtosti in neusklajenega delovanja.

NOVE NALOGE

Dosedanji problemi nakazujejo temeljne naloge: — kritičen pregled obstoječega stanja v političnem sistemu s sprejetjem ukrepov za njegovo uskladitev s spremembami v družbenoekonomski in samoupravni strukturi družbe in s splošnimi perspektivami, na katerih sloni razvoj naše socialistične družbe; — razširitev in utrditev demokratičnih odnosov in demokratične prakse samoupravnega in družbenega odločanja v celoti; — jasnejša in konkretnjša opredelitev položaja, vloge in način delovanja subjektivnega faktorja socialistične družbe, predvsem pa način in sredstva

uresničevanja vodilne idejne in politične vloge zveze komunistov Jugoslavije. V graditvi demokratičnega političnega sistema socialističnega samoupravljanja je potrebno nenehno utrjevati vodilno vlogo delavskega razreda oz. njegovega tvorca, zagotoviti družbeno oblast delovnega človeka in odstraniti nedemokratične pojave oblike iz družbenih sredin, kar bo omogočalo večjo svobodo človeka in pogum v odločitvah demokratične prakse v neprestanem razvoju samoupravnega demokratizma. Navedena prizadevanja morajo postati smernice za uresničevanje povezave z ekonomsko bazo, družbeno zavestjo in razmerjem moči družbenih sil, kar je celovita in dolgoročna naloga zveze komunistov Jugoslavije, zajema pa tudi njen položaj, vlogo in način delovanja, povezan z drugimi subjektivnimi socialističnimi silami, vključnimi v nadaljnjo izgradnjo političnega sistema. Te ugotovitve predstavljajo nove naloge in zahtevajo analizo problemov, o katerih bo potrebno še temeljiteje razpravljati in jih osvetliti zlasti z vidika bodoče graditve političnega sistema, kar še vedno ne zagotavlja kvalitetnih rešitev, kolikor ne bomo široko in konkretno razpravljali.

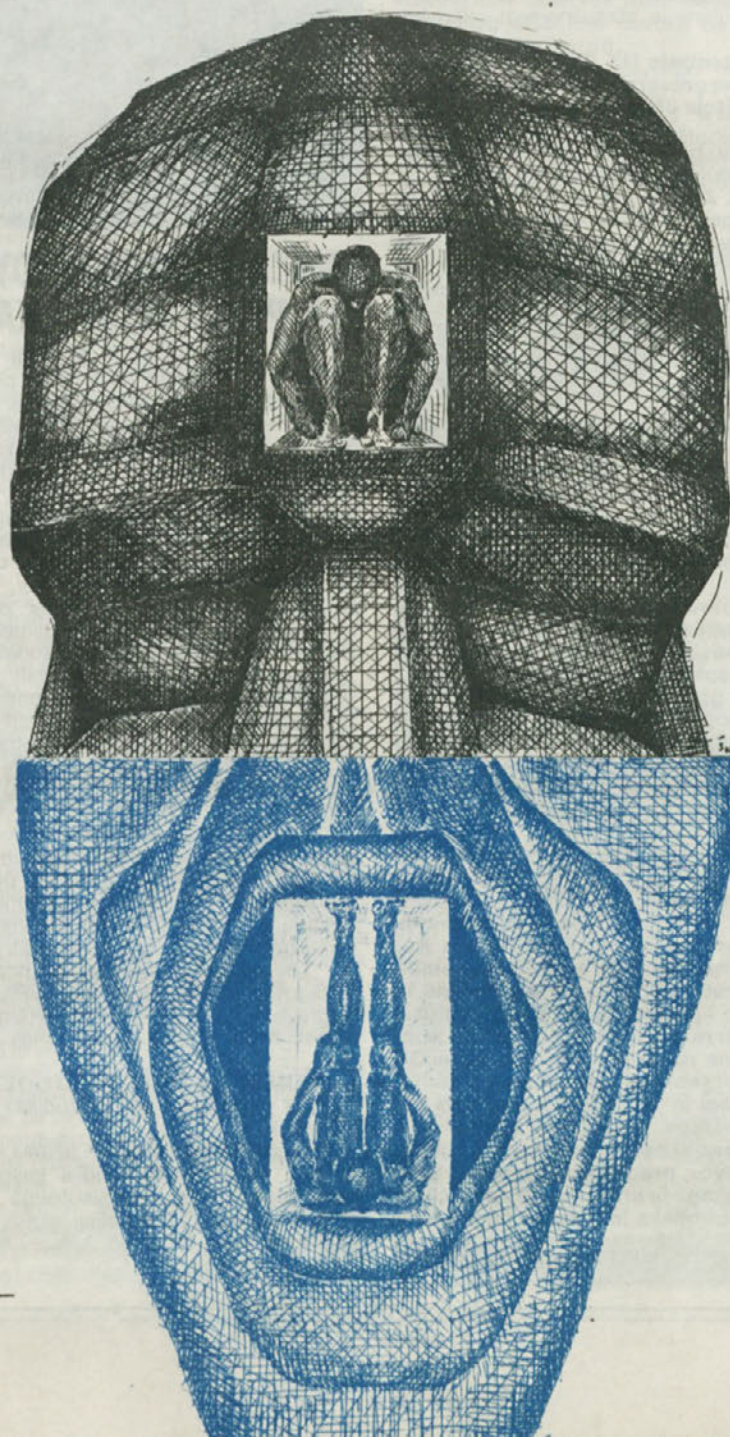
Tovariš Kardelj v študiji izhaja iz načelnih in praktičnih opredelitev, ki so v danem momentu temelj za nadaljnje družbene akcije v spremembni političnega sistema, ne oziraje se na strukturo družbenopolitičnih skupnosti (federacije, republik, avtonomnih pokrajin in občin), pri tem pa vključuje v razvoj delegatskega sistema kot izredno pomembno obliko prihodnje preobrazbe v celoten sklop nalog od osnovne in temeljne celice v naši družbeni skupnosti navzgor.

Razprava bo pokazala vse pridobitve in dopolnila eventualne pomanjkljivosti sicer odlično zasnovane študije, podane pred slehernega samoupravljalca v dokaj razumljivem tonu, kar je brez dvoma lažje sprejemljivo za široke množice delovnih ljudi.

Brane Srčnik

Vir: Edvard Kardelj:

Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja

REFORMA DELA UK ZKS NA NAŠI UNIVERZI

V preteklem letu smo v našem listu večkrat kritično spregovorili o delu in neodmevnosti dela UK ZKS (univerzitetne konference) v njenem okolju, predvsem pa na šolah. Kritike, ki so bile bolj ali manj objektivne — zaradi prevelikega obsega informacij ali pa, po drugi strani, pomanjkanja informacij, so bile študentske in že zaradi tega hitro prebavljive. UK ZKS je sedaj v novi sestavi in upamo lahko, da se bo zavedala, da njena politika, ki je trenutno prezentirana ali osvojena na sestanku komiteja, ni delo posameznikov, ampak politika vseh, predvsem pa študentov, ki predstavljajo krepko tričetrtino vsega članstva ZK na univerzi. Da bi pa vse to dosegli, je bilo treba spremeniti metode dela, ki bodo omogočile povečanje pomena osnovnih organizacij ZK na šolah in odpravo tutorske vloge komiteja nad njimi.

Novi sekretar UK ZKS mr. MATJAŽ MULEJ meni o reaktiviranju dela ZK na univerzi skozi nove metode dela:

„Komite univerzitetne konference ZK je na prvi seji sklenil, da morajo imeti vse osnovne organizacije ZK na univerzi seje na isti dan ob isti uri z istim dnevnim redom. To je drugi delovni terek v mesecu ob 11. uri. Komite je opredelil tudi osrednje točke dnevnih redov za vse leto 1977/78, tako da v njih komunisti proučijo temeljna vprašanja svojih VTOZD, njihove ugotovitve pa so osnova za seje konferenc ZK na univerzi Maribor. Pomembna novost je tudi v tem, da mora gradivo za sestanke osnovnih organizacij ZK pripraviti vedno druga delovna skupina, tako da mora vsaj enkrat priti v njo vsak komunist razen sekretarja in poslovnih organov.“

Komite UK ZKS pa se je v preteklem obdobju boril tudi z omrtvičenjem dela svojih komisij. V čem je stimulativnost njihovega ponovnega prebujenja?

MATJAŽ MULEJ: „Komisije komiteja UK ZKS bi naj postale nosilec vsebinske priprave dela ZK na univerzi, komite pa organizacijske. Zaradi tega je vsak član komiteja obvezno vključen v eno od komisij!“

Velike ovire pri delu lahko povzročijo tudi nezadovoljive ali neusklažene informacije, informacije, ki se ne srečujejo in povzročajo zamudo.

MATJAŽ MULEJ: „Komite UK ZKS je prevzel obveznost, da pripravi informacije za osnovne organizacije za vsak sestanek, to pa je vgradil v že prej omenjeni dnevni red. Po drugi strani pa je za vsako akcijo dogovorjen rok izvedbe in poročanje o akciji najkasneje v treh dneh po njeni realizaciji, sicer sledi urgencia in klic na odgovornost.“

Po sprejetju zakona o združenem delu so se na univerzi odprle tudi institucionalne možnosti za vstop in položaj preraščanja v celoten sistem združenega dela. Kakšno vlogo bodo pri tem opravile subjektivne sile na univerzi?

MATJAŽ MULEJ: „Procesu preraščanja v nove odnose je posvečena praktično vsa dejavnost osnovnih organizacij in konference ZK na univerzi. Razprave v njih so programirane vnaprej, zato da dopis spodbudo za pospešeno in poglobljeno akcijo.“

Tradicionalne metode dela so v študijskih programih višjih in visokih šol pri nas vse preveč zacementirane. Njihovo dograjevanje bo brez dvoma težka naloga, posebej še iskanje ustrežnejših vrednot in odnosov v učnem procesu.

MATJAŽ MULEJ: „Posodobitev študijskega procesa je naloga, o kateri sta se delegaciji obeh slovenskih univerz septembra letos sporazumeli, da je skupna. Za spodbudo naj služi tudi metodologija za vrednotenje dela visokošolskih učiteljev, ki jo je v osnutku pripravila skupna delovna grupa v oktobru in jo predala obema rektorjema v nadaljnji postopek. Gradiva za to grupo so pokazala, da študenti želijo več dostopnosti učiteljev za posamične stike enakopravnih odraslih ljudi, učitelji pa dovolj resnosti, odraslosti študentov z manj ozke in kratkoročne špekulativnosti. To dvoje je najbrž osnovni dialektični pogoj za posodobitev študijskega procesa.“

Pri preraščanju univerze v združeno delo morajo subjektivne sile pokazati še posebno aktivnost. Kako bo v svoji angažiranosti ZK na univerzi to zmogla, pa je v veliki meri odvisno od njene organiziranosti.

MATJAŽ MULEJ: „Univerza je glede političnega sodelovanja v posebnem položaju; v zvezi komunistov je obravnavana kot občina in se vključuje v podravske medobčinski svet ZKS; v sindikatu se vključuje v občinski sindikat, v SZDL so njeni delavci in študenti občani krajevnih skupnosti kjer živijo, v ZSMS je položaj podobno nedognan. V ZK ima univerza poleg tega delegate v konferenci OK ZK Maribor in je vabljen na vsako sejo komiteja OK ZKS Maribor. Komunisti VSOD so organizacijsko vezani na občinsko konferenco ZKS Kranj, po metodi in programu dela pa na UK ZKS Maribor. Študenti rednih oddelkov v Celju in Kopru so v podobnem položaju. Zapletov in raznolikosti je torej najbrž toliko, da bo potreben o njih poseben dogovor, preden bo mogoče pripraviti uspešno akcijo in metodo. Poleg tega je univerza po definiciji in po dejanskem sestavu predvsem republiška institucija posebnega družbenega pomena.“

Hvala!

Marjan Vešnar

ZVEZA KOMUNISTOV NA PEDAGOŠKI AKADEMIJI

15. novembra 1977 je imela ob 11. uri na pedagoški akademiji osnovna organizacija na VTOZD predmetni pouk svoj drugi sestanek v tem študijskem letu. Med drugim je bil tudi govor o uresničevanju zakona o združenem delu na pedagoški akademiji. Dekan pedagoške akademije prof. dr. Viljem Brumec je ocenil, kar je bilo storjeno za izvajanje zakona, in je že na začetku poudaril, da smo lahko z dosedanjim delom zadovoljni.

Dejal je, da bo osnutek samoupravnega sporazuma o razporeditvi in delitvi osebnih dohodkov dokončan do 19. 11. 1977 in nato pride v razpravo; zavedati se moramo tudi obveze, ki izhaja iz dokumentov. Nato je omenil center pedagoških šol, ki povezuje vse pedagoške šole in sorodne smeri in da je center družbenopolitični organ, ki usmerja, povezuje in usklajuje izvajanje usmerjenega izobraževanja. Ponavadi pa je iskanje novih oblik skupnega sodelovanja. Baza za dogovarjanje naj bo tudi center pedagoških delovnih organizacij (predhodnik današnjega pedagoškega centra), ki mora pomeniti tudi izhodišče za prihodnost in zato mora biti čim tesneje povezan s pedagoško akademijo. Potrebno je opredeliti razvoj pedagoškega centra in uresničiti izoblikovanje centra.

V prihodnosti se bomo še tesneje povezali z osnovno šolo Kamnica, ki bo po preselitvi v novo PA hospitacijska baza za študente 2. letnika.

Pomemben je tudi samoupravni sporazum PA z VŠTK v Ljubljani glede izobraževanja telesnovzgojnih kadrov, saj PA prevzema izobrazbo učiteljev telesne vzgoje za celotno področje, medtem ko VŠTK izobražuje profesorje za drugo fazo usmerjenega izobraževanja (srednje šole). Čimprej bo treba pripraviti predmetnike za višjo stopnjo usmerjenega izobraževanja in jih čimbolj uskladiti s PA v Ljubljani.

Tov. dekan je povedal, da pripravljamo predlog razvojnega načrta pedagoške akademije do leta 1980. Vsi trije statuti so bili dani v javno razpravo in so sprejeti z dopolnilnimi ocenami. Tako smo v celoti izpolnili akcijski načrt, ki je bil sprejet v maju 1977.

PRIPOMBE ZA IZREDNE ŠTUDENTE IZ PROIZVODNJE

Na novo je bil odprt študijski center v Trbovljah, kar je vsekakor napredek.

Študentje komunisti in učitelji komunisti na pedagoški akademiji so se tudi aktivno lotili študija knjige Edvarda Kardelja. Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Najprej so se lotili obravnave tega za nadaljnji razvoj naše družbe izredno pomembnega dela ločeno po skupinah, kjer so se tudi domenili o načinu obravnave Kardeljeve knjige.

Edi Korat

24. novembra so se delegati osnovnih organizacij ZSMS zbrali na programski in volilni konferenci univerzitetne organizacije. Kar štiri ure in pol so se pogovarjali o težavah.

Predsednik UK ZSMS Boris Sovič je v obsežnem poročilu ocenil akcije predsedstva in delo v nekaterih občudstvijskih dejavnostih, pri tem pa največ časa posvetil tistim problemom, ki bodo tudi v prihodnjih mesecih zahtevali veliko razmišljanja, razprav in konkretnih akcij.

Tako npr. kadrovska politika: „Odprto je tudi vprašanje kadrovske politike. Stanje v visokem šolstvu v SFRJ, ko 24,3 % študentov študira ekonomijo, pravne in upravne šole pa nadaljnjih 13,3 %, nikakor ne odraža resničnih družbenih potreb po kadrih. Tu smo priča izjemno veliki stihiji. Osnovni problem pa je, da praktično ni izdelanih in družbeno verificiranih kadrovskih planov združenega dela. Zaradi tega je tudi usmerjanje v šole stihijsko. Dejstvo, da se mladi odločajo za študij v določenih smereh (trenutno sta zgoraj omenjeni področji med najbolj

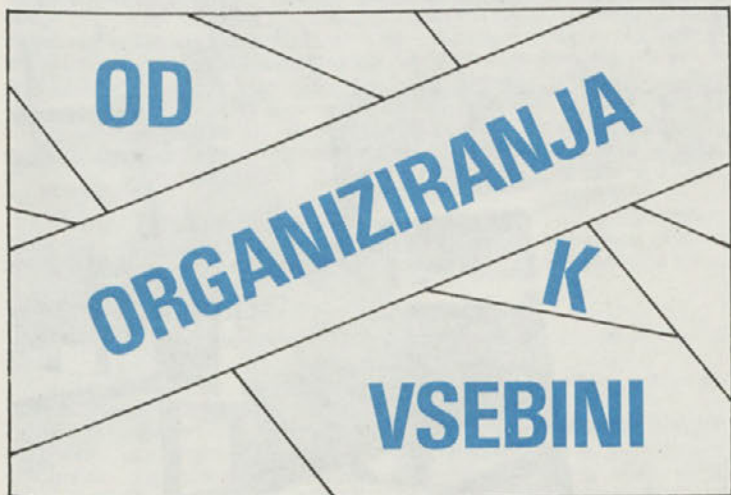
glede na število udeležencev), druga je programska neuskkljenost med posameznimi dejavnostmi, tretja pa materialno skoraj brezupen položaj.“ Samoupravno sporazumevanje med VTO o financiranju občudstvijskih dejavnosti je obstalo, ker po 9 mesecih pedagoški delavci VEKŠ, VPŠ in VAS še niso podpisali samoupravnega sporazuma, čeprav so študentje že glasovali zanj: „Sodimo, da gre tu za povsem nesprejemljiv odnos do občudstvijskih dejavnosti študentov. Dejstvo pa je, da je ta pogojen s težavami pri financiranju teh šol. Nasploh se problemi v zvezi s financiranjem visokega šolstva drastično odražajo pri financiranju občudstvijskih dejavnosti.“

Na seji konference so razpravljali: Vlado Markež z VTŠ, strojništvo, bi rad dobil odgovor na vprašanje, kako se uporablja denar za občudstvijske dejavnosti. Osnovne organizacije bi ta denar tudi same potrebovale, zato je nujno, da ga vsi smotno uporabljajo. Vlado Markež je menil, da premalo uveljavljamo načelo odgovornosti in načelo dobrega študija, da imajo študentje, ki povečini niso dobri študentje, preveč funkcij. Izrekel je še mnenje, da sta dejavnosti osnovnih organizacij ZK in ZSMS povezani in medsebojno odvisni.

Marjan Fekonja, študent VPŠ, je poudaril pomen povezovanja med različnimi skupinami mladih ljudi, ki ne bi bilo samo forumsko. Predlagal je nekaj konkretnih oblik skupnega dela, tako izobraževanje mladih delavcev, ki bi ga lahko organizirali študentje, sodil pa je tudi, da bi lahko mladi v delovnih organizacijah pomagali pri pripravi in organiziranju študentskih praks, ki bi tako prenovljene res pomenile korist za študente in družbo (na konferenci so menili, da so sedanje prakse celo škodljive).

Rektor univerze dr. Vladimir Bračić je dejal, da bo treba več skrbi posvetiti evidentiranju v organe univerze in da bo treba te delegate tudi ustrezno pripraviti na delo v teh organih. Tako bi bilo mogoče, po rektorjevem mnenju, rešiti devetdeset odstotkov vseh problemov, o katerih so študentje govorili na konferenci, tudi zbiranje sredstev za občudstvijske dejavnosti.

Univerzitetno konferenco bo v prihodnjem mandatnem obdobju vodil Zmago Rafolt, študent VTŠ, dosedanji sekretar konference. Novi sekretar je študent VEKŠ Vili Vindiš. Delegati so izvolili Slavka Cimermana za upravnika študentskega servisa, Francija Bračka za glavnega urednika Katedre (delo odgovornega urednika bo še naprej opravljal Brane Srčnik), urednik oddaje Študij in glasba bo Marjan Toš.

privlačnimi), je v glavnem posledica razmer v združenem delu oz. neustreznega položaja tehničnih in drugih kadrov.“

Potem učbeniki. „Stanje na področju učbenikov je porazno in zahteva sanacijo. Za zmanjšanje stroškov, delno poenotenje oblik in primerno kvaliteto bo nujno potrebno združiti zmogljivosti in se enotno dogovarjati za izdajanje učbenikov. V letošnjem letu sta UK ZSMS in študentski servis začela akcijo za ustanovitev centralne razmnoževalnice z namenom, da študentom zagotovimo na ta način cenejše učbenike. Akcijo bo nujno potrebno v naslednjem letu nadaljevati.“

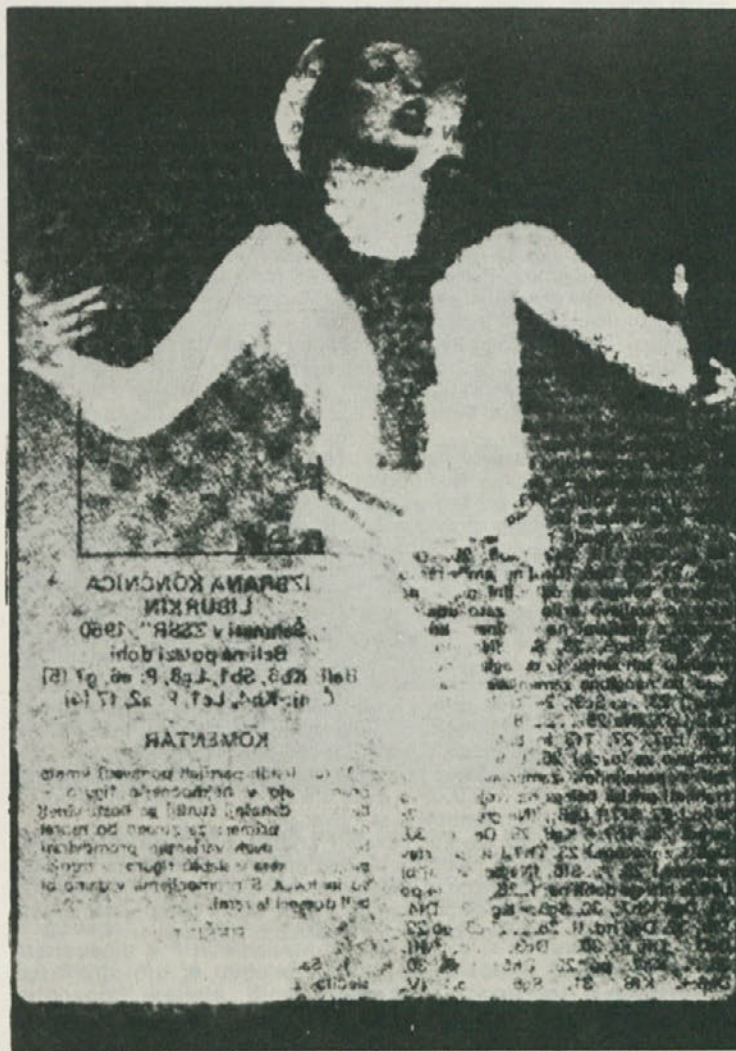
Nato družbenoekonomski položaj študentov: „Ena od ključnih nalog UK ZSMS v prihodnje je spodbuditev akcije za uveljavitev novega družbenoekonomskega položaja študentov. Sodimo, da bo potrebno v celoti uresničiti stališča ZKS, ki so bila sprejeta v široki razpravi in verificirana na CK ZKS pred sprejetjem zakona o visokem šolstvu, in stališča VII. kongresa ZKS. Za uresničitev sklepov in stališč bo potrebna široka družbena akcija. Sodimo, da bo tu potrebno zelo tesno sodelovanje z združenim delom. Samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje, predvsem pa odprava slabosti v zvezi z nagrajevanjem po delu, kadrovske politiko, neposrednim dogovarjanjem med uporabniki in izvajalci vzgojnoizobraževalnega procesa bo moralo prispevati k temu, da bo narejen korak v izenačevanje z delavci.“

O študentskih stanovanjih smo slišali: „Kapacitete študentskih domov se sicer povečujejo, a še zdaleč ne pokrivajo vseh potreb. Zato je veliko število študentov v privatnih stanovanjih, sobah... Na tem področju smo priča velikemu izkoriščanju in neurejenosti. Prav je, kar je ugotovila Katedra, da smo namreč študentje na slabšem kot turisti, ki bivajo v privatnih sobah. Tu bo potrebna celovita družbena akcija, katere iniciator bo morala biti ZSMS, izvesti pa se bo morala znotraj Socialistične zveze.“

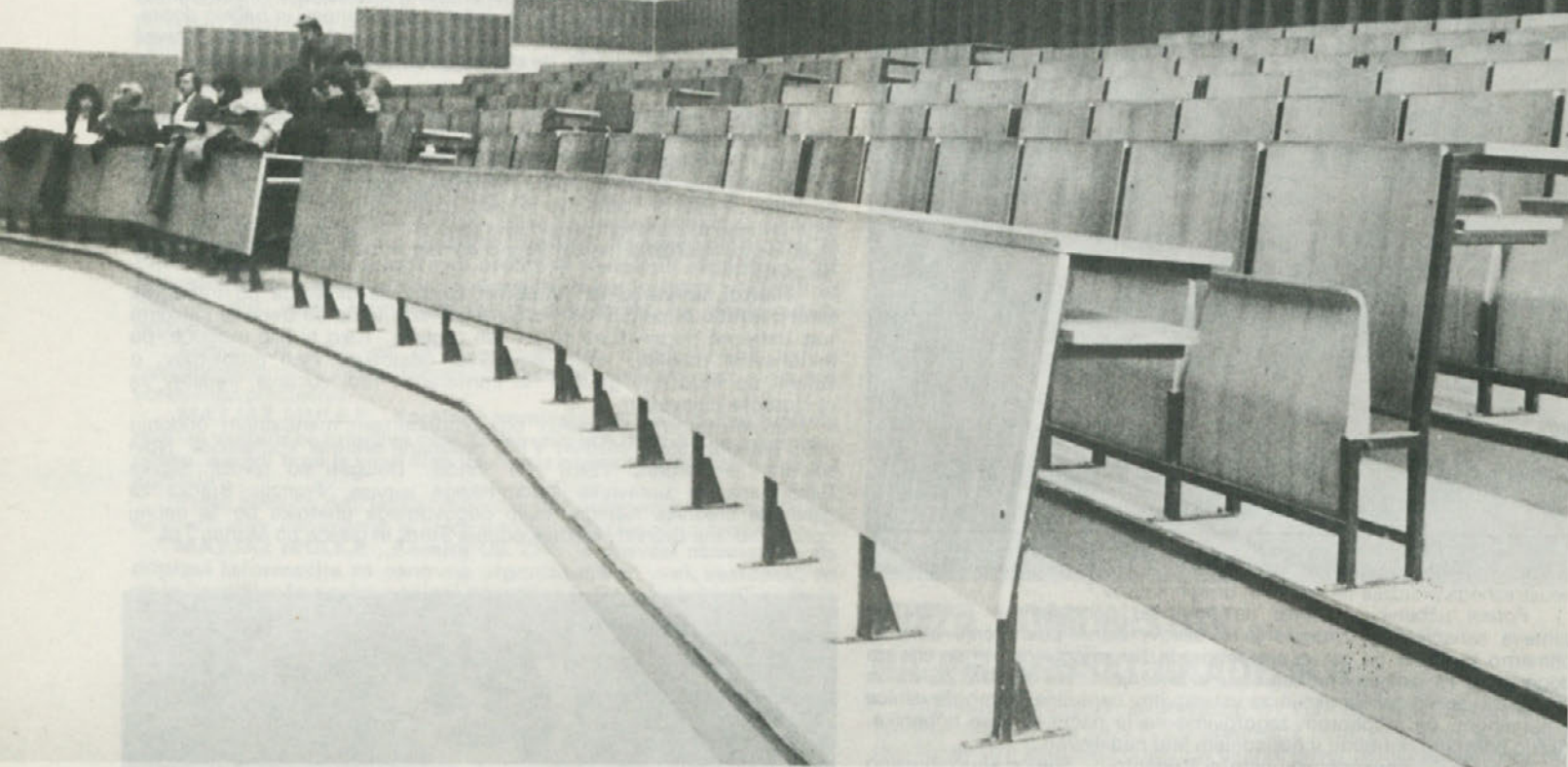
O vzgojno izobraževalnem procesu, ki ni tak, kot bi ga želeli: „Sedanji vzgojno izobraževalni proces z raznimi oblikami dela od študenta v glavnem zahteva dobre sposobnosti memoriranja. Čim boljše sposobnosti memoriranja večjega števila podatkov kdo ima, tem bolje je ocenjen. V glavnem pa je to nepotrebno delo. Dandanes se za to uporabljajo knjižnice. Podatki so v njih. Za strokovnjaka, ki se bo čez nekaj let srečal s povsem drugimi problemi in povsem drugo snovjo, ker se pač spoznanja dopolnjujejo, je predvsem pomembno, da se usposobi, da se bo znal s problemi spoprijemati in jih v praksi reševati.“

O angažiranju študentov: „Ocenjujemo, da se v glavnem vsi študentje angažirajo na kakšnem področju. Mnogi delajo DPO izven univerze, zaradi preslabe koordinacije pa ni natančnih podatkov o tem... Število študentov, ki delujejo v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah se je v zadnjem obdobju povečalo, vendar še ni takšno, kot bi ustrezalo zahtevam družbe.“

O občudstvijskih dejavnostih je Boris Sovič dejal: „Občudstvijske dejavnosti so v zadnjem obdobju doživele precejšen razmah, predvsem v visokošolskih temeljnih in delovnih organizacijah. Prva značilnost preteklega leta je kvantitativen porast občudstvijskih dejavnosti (predvsem

KLJUB PROBLEMOM — PROBLEMOV NI!

V načrtu izgradnje študentskih domov do leta 1985 (izdelan je bil pred 4 leti) je zapisano, da naj bi v šolskem letu 1977/78 študiralo v Mariboru 4550 rednih študentov. Piše tudi, da bi bilo treba vsaj za 30 odstotkov rednih študentov zagotoviti stanovanje v študentskem domu, ker ti študentje sicer sploh ne bi mogli študirati. Tako so leta 1973 izračunali, da bi v letošnjem šolskem letu potrebovali v Mariboru 1380 študentskih postelj, kar pomeni manj kot polovico od tistega prostora, ki bi ga nujno potrebovali. Začo morajo vsi študentje od 665. dalje, ki ne stanujejo v Mariboru ali tako blizu Maribora, da bi se lahko vozili na predavanja, najeti privatno sobo.

Podnajemniški odnosi so neurejeni. Ne samo v Mariboru, tudi v Ljubljani, Zagrebu in drugod. Nad oddajanjem sob ni nadzora, povpraševanje je zlasti v začetku leta veliko, zato lahko stanodajalec postavi vsakršno ceno. Poljubno ceno za poljuben komfort, bi lahko rekli, saj je samo od stanodajalca odvisno, ali bo dovolil souporabo kopalnice, ali bo dovolil kuhati in ali mu bodo obiski po volji. Tu ni nobenega barantanja v stilu: Če bi lahko imel obiske, bi bil pripravljen plačati še nekoliko več. Pogoji so pogoji, če ne ustrezajo, adijo, potem pa spet pod od Ruške ceste do Hoške ulice pa na Koroško... In povsod soba za ceno od 500 do 1000 din.

Niso namreč samo študenti tisti, ki iščejo podnajemniška stanovanja. Tudi mnogi delavci, ki so že več let zaposleni in imajo družine, še živijo kot podnajemniki (le da nekoliko težje najdejo stanovanje, saj cele družine vendarle ni mogoče preprosto postaviti na cesto).

Prištetni moramo še delavce iz drugih republik, ki jih je po nekaterih ocenah v Sloveniji kar 100.000, in neka anketa je pokazala, da jih preko 30 odstotkov živi v podnajemniških stanovanjih.

V takih okoliščinah seveda nekateri pridobivajo dohodke, ki niso rezultat dela. Res je, da najbrž ni nadvse prijetno odstopiti del svojega stanovanja nekemu drugemu. Toda kdo bi rekel, da se to ne izplača, če je mogoče od tega dela stanovanja na mesec dobiti toliko denarja, kot znaša desetkratna mesečna najemnina za celotno stanovanje.

POSKUŠAMO UREJATI, PA NE GRE

Občinske skupščine bi lahko predpisale pogoje, pod katerimi je mogoče (ali treba) oddati del stanovanja, pa tudi maksimalne podnajemnine.

Tako je skupščina občine Tezno (ko so bile v Mariboru še tri občine) sprejela tak odlok, vendar so zainteresirani sklepali fiktivne pogodbe, toliko, da so zadostili določilom odloka, cen pa na ta način ni bilo mogoče maksimirati (kot z nobeno administracijo ne). Prav zaradi takih izkušenj se občinske skupščine, zdi se, ogibljejo tega vprašanja, kljub temu da obstajajo poskusi vsaj pri predpisovanju minimalne površine na enega podstanovaleca in podobnih pogojev (v Mozirju, kar pa najbrž ne rešuje problema, ki je najbolj pereč v središčih, ki so hkrati industrijska in študentska, v Mariboru in Ljubljani).

Določen register stanodajalcev ima edino davčna uprava, ki je zadolžena, da izterja davek na dohodek od premoženja in premoženjskih pravic. V lanskem letu je moralo ta davek plačati 800 zavezancev, ki so v enem letu presegli dohodek 3600 din, ki predstavlja neobdavčeno osnovo. Davek se plačuje od osnove, ki jo dobimo, če od dohodka odštejemo 50 % za pokrivanje stroškov (tudi tam, kjer podnajemniki sami plačujejo elektriko, vodo in kurilno olje). Lestvica je progresivna, davek pa plačujejo samo tisti stanodajalci, ki jih odkrijejo kontrolorji ali jih prijavijo sosede. Drugi si morda z denarjem od podnajemnin kupujejo avtomobile ali preurejajo stanovanje.

NE SAMO DENARNE ZADEVE

Da podnajemniških odnosov ne bo mogoče odpraviti v letu ali dveh, je gotovo, čeprav si moramo prizadevati, da bi kolikor se da odpravili pomanjkanje vseh vrst stanovanj in tako omogočili normalen obseg oddajanja stanovanj in sob. Ker pa bo to prizadevanje še precej časa trajalo, je nujno že zdaj z nekaterimi ukrepi poseči na to področje, posebno še zato, ker imajo podnajemniška razmerja še druge posledice. Sociologi so namreč ugotovili, da se podnajemnik znajde v protislovni vlogi. Kot delavec ali študent upravlja družbo (1), v podnajemniškem stanovanju, davek pa nekateri ne morejo zapustiti več let, pa se mora ukloniti zahtevam stanodajalcev. Zato postanejo mnogi apatični ali agresivni.

NE SAMO PROBLEM ŠTUDENSKIH LET

Recimo, da je neki študent štiri leta, kolikor je študiral, spal v študentskem domu ali pa je nekako preživel čas študija kot podnajemnik. Ali je z

KRONA NEPOTREBE

diplomo njegovih težav konec? Je, a samo za tiste, ki jih v delovnih organizacijah nujno potrebujejo in so zanje rezervirana kadrovska stanovanja (če dobijo kadrovska stanovanja tudi pripravniki in zelo mladi strokovnjaki, ne vem, gotovo pa je, da se pomen teh stanovanj močno zmanjšuje, saj je skrajni čas, da tudi na to področje vdre več enakosti in izenačenosti). Za ostale mlade delavce pa stanje ni rožnato, saj je delovni staž še vedno pomembna postavka v pridobivanju stanovanjskih točk, čeprav mnogi ocenjujejo, da v nasprotju z zakonom. Tako se zgodi, da se morajo mlade družine po več let stiskati v sobi, ki jo odstopijo starši. Kjerkoli pač začnemo premišljati vedno pridemo do zaključka, da je stanovanj premalo, čeprav so v Srbiji izračunali, da dajejo za stanovanjsko izgradnjo 8 % narodnega dohodka, v Sloveniji pa dajemo 6 % od bruto osebnih dohodkov zaposlenih (od tega denarja gre dvajsetina za dijaške in študentske domove). Pri tem denarju pa ne smemo pozabiti zasebnih graditeljev, ki vlagajo v novogradnjo nekaj let celo plačo. Nevarnost je, da se bo stanovanjska gradnja v prihodnjih letih zmanjšala, kajti načrt zakona o delitvi celotnega prihodka predvideva, da bo treba stanovanjsko gradnjo financirati iz čistega dohodka. Če ne bo nič dohodka ali pa celo izguba, tudi stanovanj ne bo. Dejavnik, ki bo nevtraliziral to določilo, bo najbrž prehod na ekonomske stanarine, vendar je vprašanje, če bodo do leta 1980 stanarine res lahko toliko porasle, da bi postale ekonomske. Na življenjskih stroških se bo namreč precej poznalo. Drugi pospeševalec gradnje stanovanj pa bo obvezna participacija pri nakupu stanovanja, ki bo znesla za kategorije ljudi z najvišjimi dohodki 20 % od vrednosti stanovanja.

Ob tem pa ne pozabimo, da je učinkovitost gradbenikov še vedno nizka in da je manj stanovanj tudi zaradi tega, ker je treba pred gradnjo zbrati kopico dovoljenj in soglasij, na katere je treba včasih predolgo čakati.

VSAKO LETO BO BOLJE

Bolje bo, ker bodo do leta 1980 v Mariboru trije novi stolpiči s 750 ležišči.

Bolje bo zato, ker vsako leto ustanovimo v Sloveniji kak center rednega študija, zato lahko študentje stanujejo doma.

Bolje bi lahko bilo, če bi bolj smotno zaposlovali delavce iz drugih republik (s tem mislim na investicije v nerazvitih republikah, ki bi ljudem omogočale zaposlitev, z „uvozom delovne sile“ smo sicer zbrali najpreprostejšo pot, ki pa ni vedno humana). Vseeno pa je nujno, dokler še obstaja tak obseg oddajanja sob in stanovanj v podnajem, vpeljati kategorizacijo sob in evidentirati oddajanje. Nujne so spremembe v davčni politiki — neobdavčeno osnovo je treba zvišati, stopnjo davka znižati, zato pa pobrati davek od vseh. Le tako bo davčna politika instrument v usmerjanju teh razmerij.

Sonja Ploj

SAMO TISTI IZ ERJAVČEVE, ALI ŠE KDO DRUG!

ŠTUDENTSKI STANDARD PO SKUPINAH?

Nekaj študentov ljubljanske univerze se je prejšnji mesec nasilno vselilo v prazno hišo ob Erjavčevi ulici v Ljubljani, ki je že tri leta prazna, v bodočnosti pa naj bi postala vrtec. V tej hiši so nekaj časa živeli in prirejali literarne večere, dokler se niso pred kratkim zaradi grožnje s prisilno izselitvijo sami izselili. O tem so veliko poročali slovenski tedniki in dnevniki.

Omenjena skupina študentov je želela z akcijo opozoriti na težave s študentskimi stanovanji, čeprav so bili v večini tisti, ki sami nimajo stanovanjskih problemov. Tudi zaradi tega dejstva so nekateri ostreje ocenjevali akcijo, kot bi jo morda sicer.

Na nekaj pa so, se mi zdi, vendarle opozorili: da študentje potrebujejo stanovanja, kjer bodo lahko imeli tudi literarni ali družabni večer, ne pa samo kasarniške sobe. Novi študentski domovi (vsaj v Mariboru) bodo že zgrajeni po tem konceptu, torej je akcija nekoliko zakasnila. Sploh pa skupina študentov ni nikoli načela stanovanjskega vprašanja v osnovnih organizacijah ZSMS, ki bi se morale ukvarjati tudi s temi vprašanji, pa zaradi tega, ker ni pobud, morda ne vedo, kaj bi delale.

Nekaj pa je le čudno: vedno, ko se zgodi kaj tako neprimerne, kot je ta akcija v Ljubljani, se stvari premaknejo. Tako so takoj po izselitvi začeli obnavljati staro hišo, ki bi naj postala vrtec, pa je tri leta ni nihče niti pogledal (menda ni bilo dovoljenj?). Le kako injekcijo bi bilo treba uporabiti, da tudi ostale hiše ne bi samevale in da bi napolnili nekatera (prazna) stanovanja?

Še kako bode v oči dejstvo, da je bila organizacija ustnega časopisa z naslovom „KAKO STANUJE ŠTUDENT — DIJAK V MARIBORU“ na visoki tehniški šoli sredi novembra neodmevna, kar samo znova dokazuje stanje v družbenih sredinah, tokrat odnose na področju mladinskega standarda v študentskih in dijaških vrstah. V privatnih sobah v Mariboru stanuje danes več kot tisoč študentov in še več dijakov, pa vendar ni čutiti potrebe iz dijaških in študentskih vrst po izgradnji novih študentskih in dijaških domov. Do tega sklepa lahko pride vsakdo od peščice tistih, ki so se ustnega časopisa udeležili. Dejansko to pomeni samo to, da je bilo naše **prepričanje o potrebnosti** novega študentskega naselja na Koroškem platuju zelo zmotno, ter je po odzivu na časopis mogoče soditi (po študentsko) o neustrezni investiciji pri gradnji novega študentskega doma. Žal je mogoče takoj negirati zgornje ugotovitve, če pogledamo samo naval na prosta ležišča v obstoječem študentskem naselju.

Tako znova opozarjamo na študentovo neangažiranost in mlahavost celotne študentske strukture v mladinski organizaciji ter na njegovo dvo-tirnost, vendar to le v strogih primerih:

- nekonstruktivna kritika vsega, kar je v njegovem dosegu;
- občutek „nepotrebnosti“ v družbenih prizadevanjih in pri soodločanju v družbenih skupnostih.

Napačno in neobjektivno bi bilo ob neuspehu ustnega časopisa izreči kritiko uredniškemu odboru, ki je pravočasno in ustrezno informiral o ustnem časopisu študente in dijake vseh mariborskih visokih, višjih in srednjih šol, pa tudi vse dijaške in študentske domove. Prav tako ne gre valiti vse krivde na štiri OO ZSMS na visoki tehniški šoli, ki so bile v okviru koordinacijskega sveta ZSMS soorganizator časopisa, češ da niso zagotovile udeležbe. Nespametno je zagotoviti preko mladinske organizacije nekakšno prisilno udeležbo (kar je danes splošna družbena praksa), če se študentje in tudi dijaki ne čutijo neposredno zadolžene za analizo trenutnega stanja na področju svojega eksistenčnega vprašanja v času šolanja in pri aktivnem sokreiranju bodočih političnih akcij na tem področju (preobrazba šolstva, študentska politika, študentski in dijaški standard, socialna diferenciacija, kadrovska politika itd.).

To ni bolezen študentov in dijakov (mladinskih struktur) to je bolezen družbe, ki je, kot kaže, ne mislimo zdraviti, ekscentrični študentje pa so le produkt te družbe, ali drugače: današnji čas izredno uspavalno deluje prav na že zelo „zamorjene“ študente!

Brane Srčnik

Rekli smo, da bomo imeli ustni časopis, in smo ga imeli, čeprav nas je v predavalnici s 160 sedeži sedelo 12 (trije študentje VTS — VTOZD elektro, trije iz VTOZD kemija, ostali s Katedre). Kljub našemu pričakovanju, da bo obilo problemov, o katerih se bomo pogovarjali, je samo en študent vprašal, zakaj ne more dobiti stanovanja v študentskem domu, če je iz druge republike. Na vprašanje mu je odgovoril eden od prisotnih študentov in naš odgovorni urednik. Sicer pa smo se pogovarjali s študenti, ki zaenkrat nimajo veliko skrbi s stanovanjem. Zaenkrat. Kako pa potem?

KAKŠNA JE NAŠA MOTIVACIJA ZA NADALJNI RAZVOJ SAMOUPRAVLJANJA NA UNIVERZI

To je nedvomno eno izmed temeljnih vprašanj, če se želimo poglobiti v vzroke uresničevanja oziroma neuresničevanja samoupravnih pravic in dolžnosti študentov.

Torej tu gre iskati vzroke in odgovore na vprašanje, kako hitreje poglobljati proces samoupravnega odločanja na naših visokošolskih zavodih.

Mislím, da bo točno, če trdim, da je uresničevanje samoupravljanja tesno povezano z nivojem delovnih navad posameznika in morda manj, kot to nekateri trdijo, s stopnjo strokovne izobrazbe. Ne zanikam pomembnosti slednje, vendar pa lahko v primerjanju organizacije združenega dela, ki ima na primer slabšo strokovno kadrovsko sestavo, in naše univerze ugotovimo nekaj skupnega, to pa je nezainteresiranost, raje bi celo rekli nepripravljenost dela kolektiva s ciljem, da se po samoupravni poti hitreje rešujejo skupna vprašanja.

Torej visoka stopnja strokovnega znanja še sama po sebi ne pomeni enako stopnjo samoupravne in s tem družbene angažiranosti posameznika. Za to slednje pa je še kako pomembna predvsem motivacija za kolektivno delo.

Nedvomno bi bili krivični, če bi trdili, da je pravica in dolžnost do samoupravljanja pri študentih nekaj odvečnega, nekaj, kar nas ne zanima. Nasprotno precejšnje število študentov je doumelo svojo vlogo v procesu demokratičnega odločanja o vseh bistvenih vprašanjih svojega dela. Toda priznati moramo, da takšen uspeh zmanjšuje dejstvo, da tudi število študentov, ki so indiferentni do te pravice, ni tako majhno. Samoupravljanje kot sistem demokratičnega odločanja pa zahteva sodelovanje vseh, kolikor želimo, da bodo sprejete odločitve odraz mnenja večine in da bomo takšne odločitve tudi večinsko sprejeli zase, in to predvsem v procesu njihovega izvajanja.

Zanimivo pa je dejstvo, da se pri veliki večini študentov, ki so sicer nezainteresirani za uresničevanje svojih samoupravnih pravic, kaže kritika vsega obstoječega. V podajanju takih kritik pa so dokaj nerodni, praviloma niti ne razumejo bistva tega, kar kritizirajo, še bolj narobe pa je to, da ne dajejo svojih predlogov za reševanje tistih vprašanj, za katera menijo, da niso urejena.

Takšni študentje se imajo za „napredne“, da ne rečem, da se celo nekateri med njimi imajo za revolucionarje, vsi ostali, ki jim ne sledijo, pa so po njihovem mnenju „kimavci“, skratka ljudje, ki ničesar ne vedo.

Brez potrebe se mi zdi navajati, da takšno gledanje nasprotuje napredu, da je v svojem bistvu zelo reakcionarno in da zmanjšuje dejnopolitično ter akcijsko enotnost med študenti.

Priznati pa tudi moramo, da so prav ti študentje izgubili občutek za razumevanje socialistične demokracije, oni se bolj ko ne nagibajo k „demokraciji za lastno uporabo“.

Zato mora v naši praktični politični akciji prihajati bolj do izraza dejstvo, da je socialistična demokracija največja svoboda v pripravah in sprejemanju odločitev, hkrati pa najstrožja disciplina in izvajanju sprejetih sklepov in stališč. In če se vprašamo, kaj je vzrok oziroma pogoj za takšen odnos se mi zdi, da ga moramo iskati v odnosu študenta do družbe in obratno. Vprašati se moramo predvsem, koliko je danes študent družbeno odgovoren.

Strinjam se z vami, ki boste dejali, da je družba vendarle preširok pojem.

Zato si pobliže ogledjmo, kdo so ti študentje in iz kakšnih sredin prihajajo. Verjetno bo za večino od njih konstatacija točna, če navedemo, da so to praviloma slabši študentje, ne mislim slabši v tem smislu, da ne dosegajo najvišjih ocen, temveč slabši v svojem ležernem odnosu do študija.

Njihova materialna osnova pa je praviloma v nasprotju z njihovimi študijskimi uspehi. Ugotovitev bo tudi točna, če navedemo, da je med temi študenti tudi precej takšnih, ki so zamenjali socialistično moralo ali pa je sploh nikdar niso poznali, temveč jim je še vedno bližja meščanska liberalistična morala. Zanimiva je tudi ugotovitev, da je med sestavo družbeno skupnost ne potrebuje „čistih strokovnjakov, neokuženih z našo družbeno stvarnostjo“, kajti kdor tako razmišlja in je prepričan, naj samoupravljajo drugi, on pa se bo ukvarjal s „čisto strokovnostjo“, je na najboljši poti, da pristane na pozicijah tehnokratizma. Zavedati se moramo, da je največja tragedija v tem, ko se mlad diplomant zaposli, pa razen svojega strogega delokroga ne razume niti najosnovnejših družbenih vprašanj. Takšen človek kljub svojemu elanu in strokovnemu znanju, ki ga poseduje, predstavlja bolj nepotrebno staro šaro, neuporabno in nekoristno za naš nadaljnji družbeni napredek.

Ravno v tem pa se kaže rešitev, če že ne rešitev pa vsaj izboljšanje obstoječega stanja. Na drugi strani tega „samoupravnega pola“ pa se srečujemo s študenti, ki menijo, da je popolnost nekega študenta vidna v „čistem študiju“. Takšnim kolegom v odpor in razmišljanje navajam dejstvo, da naše združeno delo, pa ne le to, temveč naša celotna družbeno skupnost ne potrebuje „čistih strokovnjakov, neokuženih z našo družbeno stvarnostjo“, kajti kdor tako razmišlja in je prepričan, naj samoupravljajo drugi, on pa se bo ukvarjal s „čisto strokovnostjo“, je na najboljši poti, da pristane na pozicijah tehnokratizma. Zavedati se moramo, da je največja tragedija v tem, ko se mlad diplomant zaposli, pa razen svojega strogega delokroga ne razume niti najosnovnejših družbenih vprašanj. Takšen človek kljub svojemu elanu in strokovnemu znanju, ki ga poseduje, predstavlja bolj nepotrebno staro šaro, neuporabno in nekoristno za naš nadaljnji družbeni napredek.

Zato si bomo morali v bodoče bolj kot doslej tako študentje kot tudi tisti, ki nas potrebujejo in nam omogočajo študij, zastavljati vprašanje, ali lahko danes študira vsakdo in za vsako ceno? Torej tudi tisti, ki že vnaprej ne daje nobene garancije za svoj prispevek k skupnemu družbenemu napredu? Rudi Krebl

IZ OZD TAM SMO PREJELI:

ZAKAJ SLAB ODZIV MLADIH ZA PRIDOBITEV ŠTIPENDIJE IZ TITOVEGA SKLADA?

Že od same ustanovitve Titovega sklada, v katerem se združujejo sredstva za štipendiranje, vsako leto ugotavljamo, da ni dovolj velikega odziva mladih, saj se vsako leto podeli manj štipendij, kot pa jih je razpisanih. Vsekakor bi bilo pričakovati, da bo odziv večji, saj je štipendija zelo visoka in omogoča kritje materialnih stroškov študija. Tako se vsako leto dogaja, da z naknadnimi razpisi rešujemo slabo zasedbo štipendij, kolikor se pač da. Nerazumljivo pa je tudi to, da štipendije Titovega sklada niso pri mladih zbudile dovolj velikega zanimanja glede na to, da pomeni pridobitev te štipendije tudi posebno čast za tistega, ki postane Titov štipendist.

Pričakovati bi bilo predvsem večji odziv mladih delavcev, katerim je bilo v mladosti zaradi slabih materialnih razmer onemogočeno nadaljnje šolanje. Vsekakor pa bi večji interes morale pokazati predvsem delovne organizacije, saj prav one združujejo svoja sredstva v Titov sklad. V delovnih organizacijah bi glavno vlogo pri spodbujanju mladih delavcev morale opraviti predvsem OO ZSMS, ki bi morale biti nosilke akcij za iskanje kandidatov za Titove štipendije.

Napačno bi trdili, če bi rekli, da pri mladih ni dovolj zanimanja za takšno obliko študija, temveč bi bilo potrebno vzroke iskati v slabi informiranosti predvsem mladih delavcev. Sprašujem se, ali je že sploh od ustanovitve Titovega sklada bil objavljen razpis v kakšnem izmed glasil delovnih organizacij in ali je bil sploh takšen razpis posredovan kateremu izmed uredništev glasil, ki bi ga gotovo z veseljem objavila.

Prav tako niso svoje vloge dobro opravila druga sredstva javnega informiranja. Vsekakor niso opravila svoje naloge, če so objavila samo razpis in na koncu še ugotovitev, da je bil odziv zopet slab. Prepričan sem, da dosti več ni bilo storjenega, vsaj v tistih časnikih ne, ki jih prebiram jaz. Prav,

časopisi pa bi lahko prispevali dosti več, saj se ponuja spekter možnosti obveščanja, ne pa le goli povzetki sej komisije za dodeljevanje štipendij.

Titova štipendija bo dosegla svojo pravo veljavo in kvaliteto le tedaj, ko bo njena dodelitev rezultat široko zasnovane akcije izbiranja kandidatov iz baze, to je za mlade delavce v OO ZSMS, ne pa s tem, da kandidat zaprosi za štipendijo v glavnem na lastno pobudo, OO ZSMS pa mu napiše le še pripomočilo ali mnenje. Tukaj morajo torej odločilno vlogo odigrati OO ZSMS v temeljnih organizacijah združenega dela. Najprimernejša izbira kandidatov bi bila vsekakor prav akcija izbiramo najboljšega mladega delavca samoupravljavca, ki se je že močno uveljavila v nekaterih sredinah. Najboljša nagrada najmarljivejšim delavcem pa bi bila prav Titova štipendija.

Lahko bi se sicer dogajalo, da tako izbrani kandidat ne bi ustrezal kriterijem, ki so postavljeni za pridobitev štipendije, zato bi bilo potrebno le – te nekoliko prilagoditi. Mnenja sem, da bi tako izbrani kandidati predstavljali resnično kvaliteto med tistimi, ki bi si pridobili to štipendijo.

SO KRITERIJI USTREZNI?

Zelo ostri kriteriji, ki so sedaj postavljeni za pridobitev Titove štipendije, me vedno bolj silijo k razmišljanju, da s sedanjim sistemom ustvarjamo neko elitno skupino ali kaj podobnega, na kar pa odločilno vpliva oster kriterij o predhodnem uspehu, ki je eden izmed najodločilnejših pogojev oziroma prvi pogoj, ki pa nas lahko mnogokrat vara.

Predvsem pa oster kriterij predhodnega uspeha onemogoča mladim delavcem, da bi se lahko v večjem številu priglasili narazpis za štipendijo. Že iz prakse namreč vemo, da navadno gredo iz osnovne šole v srednjo najboljši učenci, prav tako pa iz srednje v višje šole. Ostali učenci se odločijo za poklicne šole, ti pa v večini predstavljajo potencialne kandidate po nekajletnem delu, da zaprosijo za Titovo štipendijo, med njimi pa je seveda malo tistih, ki naj bi zadovoljili ostre kriterije.

V letih svojega službovanja so razvijali svojo osebnost in si pridobili veliko praktičnega znanja in se aktivirali v družbeno-političnem delu in v delu samoupravnih organov, z eno besedo razvili so svojo osebnost in pozabili na svoj uspeh pred leti, Marsikateri izmed njih pa bi se lahko meril z vsakim odličnjakom, ki je končal srednjo šolo. Potrebno bi jim bilo torej omogočiti, da si tudi oni pridobijo pogoje za štipendije, če je potrebno, tudi s sprejemnimi izpiti.

V svojem razmišljanju sem načel le nekaj vprašanj, ki nas spremljajo že lep čas, nakazal pa tudi nekaj rešitev. Široko razpravo in dobro zasnovano akcijo pa lahko pričakujemo, da čez kakšno leto ali dve ne bomo spet pisali, da je bil odziv na razpis za Titove štipendije zopet slab. Milan Perko

DELO ŠTUDENTSKEGA SERVIŠA MARIBOR IN PROBLEMATIKA OB SPREJEMANJU ZAKONA O DELOVNIH RAZMERJIH

Ob razpravi o študentskem servisu in preden prikažem osnovne probleme dela ŠS, bi navedel še nekaj podatkov, ki bodo pripomogli lažje razumeti bistvo problemov in ki bodo, tako upam, vodilo pri sprejemanju stališč in sklepov o delovanju ŠS.

Najprej nekaj števil: v Sloveniji je bilo v letu 1976 izplačanih preko 60 milijonov dinarjev nagrad za delo študentov in dijakov v OZD, od tega v Mariboru 11.866.000 din. V prvih devetih mesecih letos pa je bilo v našem servisu izplačanih že 11.997.000 din nagrad, kar je za 22,4 % več kot lani v istem obdobju. V Sloveniji bo znašal predvideni zaslužek šolajoče se mladine v letošnjem letu več kot 70 milijonov din. Če primerjamo te podatke s podatki o štipendijah, pridemo do osupljivih ugotovitev (iz materiala delovne grupe za spremembo družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike SRS). V letu 1977 je bilo predvidenih socialnih (37.860.000) in kadrovskih (24.048.000) štipendij skupaj za 61.860.000 din. Žal nisem uspel dobiti podatkov, koliko je bilo v prvih devetih mesecih dejansko izplačanih. Kljub temu pa že ta podatek kaže, da je bil zaslužek študentov preko ŠS za 10 mio din večji kot znesek štipendij.

V letu 1976 je bilo v dveh najmočnejših ŠS v Sloveniji, tj. v ljubljanskem in mariborskem, včlanjenih okoli 9000 študentov in dijakov, od tega jih je v Ljubljani delalo približno 50 % v stroki študija, v Mariboru pa nekoliko manj (30 %), vendar pa se letos tudi v Mariboru kaže porast takih del.

Prav tako je v letu 1976 ŠS Maribor izločil preko 200.000 din za dotacije raznim organiziranim oblikam dejavnosti mladih, za leto 1977 pa predvidel dotacije v višini 250.000 din.

In ne nazadnje je obiskovalo avto šolo pri ŠS v letu 1976 432 študentov in dijakov in zaradi cenejših uslug zanje kot v drugih mariborskih avto šolah prihranilo v tem letu preko 112.000 din, v prvih devetih mesecih letos pa (zaradi večjih razlik med ceno učne ure za ostale kandidate in študente ter dijake) že preko 131.000 din.

Toliko govore o delu servisa številke, iz njih pa se da hitro potegniti nekaj ugotovitev:

1. Zaslužek študentov preko servisoj je v Sloveniji večji, kot je vsota štipendij, in je torej pomemben faktor pri reševanju materialnega položaja študentov.

2. Velik del povezanosti univerze z združenim delom poteka prav preko študentskih servisoj, saj je v Mariboru v letu 1976 prebil študent v OZD kar 194 ur.

3. Največjemu delu študentov je sicer zaslužek preko servisa namenjen za kritje obrobnih potreb, še vedno pa je velikemu delu študentov ta denar edini vir dohodkov za zadovoljevanje eksistenčnih življenjskih potreb.

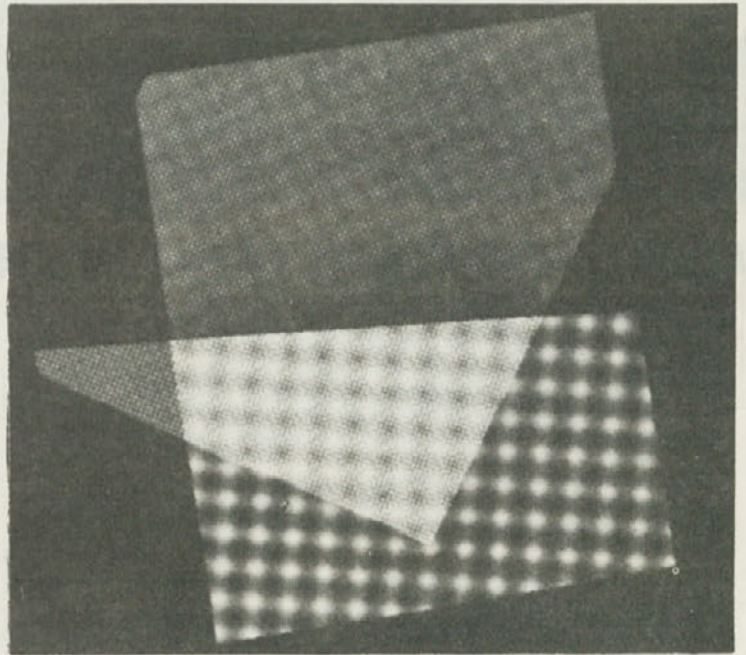
4. Ekspanzija servisoj v zadnjih treh letih kaže, da se združeno delo vse bolj poslužuje članov servisa, ki opravljajo občasna in začasna dela, torej taka, ki so kratkotrajna in za katera OZD težko ali sploh ne morejo pravočasno angažirati potrebno delovno moč, oziroma taka dela, ki omogočajo popolno izkoriščenje kapacitet ob konicah in torej znatno povečujejo produktivnost in ekonomičnost dela v OZD.

Žal kljub vsemu temu pravni status servisoj še do danes ni rešen. Tov. Pišek je v svojem poročilu sicer navedel, da bo to področje urejeno v zakonu o delovnih razmerjih, obliki so zagotovili predstavniki sekretariata za delo, in navaja možnosti rešitve pravnega statusa. Žal pa je trenutno stanje popolnoma drugačno.

Predloga zakona o delovnih razmerjih navaja v obrazložitvi zakona (stran 18, 2. odstavek): „Ni pa sprejet predlog študentskih servisoj, naj zakon izrecno omenja obstoj študentskih servisoj in jim prizna legitimnost, da lahko posredujejo svojim članom zaposlitev. Predvsem pa je treba upoštevati, da je posredovanje dela predmet zakona o zaposlovanju.“ Kolikor bi to besedilo obveljalo, bi to pomenilo dvoje:

1. Še naprej poslovati tako kot do sedaj, mimo zakonskih določil in brez pravnega statusa (Pri reševanju problematike ne gre toliko za obliko dela, temveč je bistveno vprašanje vsebina delovanja študentskih servisoj. Dejstvo je namreč, da se nismo potegovali za to, da nam zakon o delovnih razmerjih prizna legitimnost oz. da omenja obstoj študentskih servisoj, temveč za to, da prouči vprašanje dela študentov in dijakov v OZD in dosedanje rezultate tega dela ter tako delo na ustrezen način opredeli. Pri tem predlog zakona v razlagi poenostavlja problematiko dela mladih na začasni in občasni delih, saj ni vprašanje v „posredovanju dela“, kar je res predmet zakona o zaposlovanju. Poudariti je treba, da zakon o zaposlovanju opredeljuje zaposlovanje nezaposlenih oseb, da pa študente in dijake ne moremo šteti za nezaposlene oz. za brezdelneže, ki se pač nočejo redno zaposliti).

2. Opravljati dejavnost le še v okviru avto šole in razmnoževalnice, (ki trenutno razpolaga z enim ciklostilnim strojem). V tem primeru tudi prav gotovo odpade možnost ustanavljanja skupne skriptarnice za potrebe mariborske univerze, saj smo si predstavljali, da bi bila taka skriptarnica način vračanja sredstev iz provizije študentom preko cenениh in kvalitetnih skript.

Morda bo kdo pomislil, da gledam preveč črnogleda, vendar bi vas rad opozoril na dva člena predloga zakona o delovnih razmerjih. 223. člen pravi: „Delavci v temeljni organizaciji lahko sklenejo z delavcem pogodbo o delu za opravljanje začasnih oz. občasnih del, določenih v samoupravnem splošnem aktu, ki se glede na delovni proces ne opravljajo kot stalno in nepretrgano delo, temveč trajajo le določen krajši čas ali pa so potrebna le od časa do časa, opravljajo pa se praviloma največ 60 dni v posameznem koledarskem letu, kot npr.: ...

Ta člen je podobno opredeljen, kot je bil že v zakonu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu leta 1974. Novo in za servis pomembno je to, da morajo biti začasna in občasna dela določena v samoupravnem splošnem aktu OZD, kar izloča veliko del, ki so jih člani servisoj do sedaj opravljali. To so predvsem začasna nadomeščanja delavcev, ki so na dopustih oz. v bolniškem staležu, saj taka dela po mojem v samoupravnem splošnem aktu ne morejo biti označena kot začasna ali občasna.

Prvi odstavek 227. člena pa se glasi: „Za delo po pogodbi o delu lahko delavci v temeljni organizaciji sprejmejo nezaposleno ali delno zaposleno osebo, druge osebe pa samo, če pristojna skupnost za zaposlovanje ugotovi, da ni nezaposlenih ali delno zaposlenih oseb, ki izpolnjujejo pogoje glede strokovne izobrazbe oz. z delom pridobljene delovne zmožnosti.“

Iz tega člena sledi, da bodo OZD, ki bodo hotele dobiti pomoč pri delu, morale najprej pisмено vprašati skupnost za zaposlovanje za mnenje, počakati na odgovor in se šele potem povezati s študentskim servisoj. V najboljšem primeru bo ta procedura trajala vsaj 5 dni; sedaj pa se OZD poslužujejo dela študentov predvsem zaradi možnosti hitrega posredovanja. Poleg tega pa bi želel opozoriti še na eno dejstvo v zvezi s tem členom. Gre namreč za to, da servisi v Sloveniji vključujejo le redne študente, v zakonu pa je popolnoma odprto vprašanje začasnega zaposlovanja tim. drugih oseb in jih bodo torej OZD (kolikor ni nezaposlenih oz. delno zaposlenih delavcev) lahko mimo servisoj poljubno zaposlovali, ne oziraje se na njihov uspeh pri študiju in njihovo materialno stanje. Menim, da bi, če že ne drugje, moral zakonodajalec vsaj tu omeniti študentske servise kot organizacije, ki združujejo mlade z namenom organiziranega posredovanja občasnih in začasnih del mladim (to je rednim študentom in dijakom). V zvezi s tako opredelitvijo bi se ŠS tudi povezovali s skupnostjo za zaposlovanje in skupaj določili in razmejili pravice in dolžnosti, ki jim jih družba narekuje.

Na koncu naj povem še to, da se glede na razlago zakona, kakaj servisi niso vključeni v besedilo zakona, bojim, da nihče noče ugrizniti v kisló jabolko reševanja problematike servisoj in se pač drži znanega načela: predi brigo na drugoga.

Predlagam, da konferenca zavzame stališče v zvezi s servisi, da se je do sedaj izkazalo, da je delo mladih preko servisoj družbeno potrebna in tudi družbeno priznana dejavnost, da je tako delo tudi eden izmed načinov povezovanja univerze z združenim delom in da je ŠS organizirana oblika nudenja možnosti mladim v izobraževanju, da izboljšajo svoj materialni položaj z opravljanjem občasnih in začasnih del v OZD ter da mladih v izobraževanju ni mogoče zaposlovati na začasnih in občasnih delih mimo te oblike združevanja mladih.

Predlagam tudi, da UK ZSMS pošlje IS skupščine SRS in RS za delo naslednje pripombe na predlog zakona o delovnih razmerjih.....

Te pripombe naj se pošlje v vednost tudi RK ZSMS in delegatu tov. Vizovišku, le-temu s spremnim pismom, v katerem se ga prosi, da naj tudi naprej zastopa naša stališča.

Slavko Čimerman

ELKOM + UNIVERZA = USPEH

Oktobra so SOZD ELKOM obiskali predstavniki VTŠ Maribor, in sicer dosedanja dekan VTŠ dr. Bruno Štiglic, predstojnik elektro VTO dr. Karel Jezernik ter njegov namestnik mag. Božo Hribernik.

Na sestanku, katerega je vodil generalni direktor SOZD ELKOM Janez Pograjc, so začrtali smeri in sestavili osnovni načrt za nadaljnje sodelovanje. V tem smislu so tudi na obeh straneh določili nosilce nalog, ki morajo v najkrajšem času pripraviti osnutek samoupravnega sporazuma o sodelovanju. Predvidevajo, da bi lahko na ta način sprejeli samoupravni sporazum že v najkrajšem času. To bi bil tudi osnovni dokument, s katerim bi se ustvarile začetne možnosti za večje sodelovanje.

Osnutek samoupravnega sporazuma je že izdelan in poslan vsem članom odbora za programiranje, razvoj in inovacije. Na seji odbora ga morajo ob sodelovanju strokovnjakov iz delovnih organizacij oblikovati in posredovati DS SOZD ELKOM kot predlog za sprejem.

Samoupravni sporazum o sodelovanju je sestavljen dolgoročno in predvideva sodelovanje na treh glavnih področjih:

- raziskovalnem, strokovno-tehničnem in izobraževalnem. Iz tega sledi, da bi bilo sodelovanje naslednje:
 - a) na raziskovalnem področju:
 - medsebojno informiranje o potrebnih raziskavah za uvajanje novih izdelkov in tehnologij v ELKOM ter za posodabljanje in racionalizacijo obstoječih,
 - skupno izvajanje takšnih raziskav,
 - skupen nastop z razvojno raziskovalnimi nalogami pri raziskovalni skupnosti Slovenije;
 - b) na strokovno-tehničnem področju:
 - skupen razvoj in uporaba tehnične informacijske dokumentacije,
 - skupen razvoj metod in postopkov za zagotavljanje kakovosti in zanesljivosti delov in naprav,
 - racionalna uporaba osnovnih sredstev obeh podpisnic in po potrebi koordinirana ali skupna nabava dražje opreme,
 - dogovorno opravljanje razvojnih del ene podpisnice pri drugi,
 - dogovorna izmenjava strokovnih kadrov;
 - c) na izobraževalnem področju:
 - dogovorno oblikovanje učnih programov rednega in posebnega izobraževanja vseh vrst,
 - skupno načrtovano izobraževanje kadrov vseh vrst,
 - usmerjanje diplomantov in praktikantov v programska področja ELKOM in v skupne raziskovalne naloge,
 - dogovorno vključevanje strokovnjakov ELKOM v študijski proces rednega in posebnega izobraževanja
 - dogovorno opravljanje staža delavcev ene podpisnice pri drugi.

Pri tem bodo navedena sodelovanja določili s posebnimi sporazumi in pogodbam, ki jih bo ELKOM sklenil z VTŠ ali s posameznimi delovnimi oziroma temeljnimi organizacijami, združenimi v SOZD ELKOM neposredno.

Z željo, da resnično in čimprej začnejo sodelovati, so se na drugem sestanku že dogovorili, da pripravijo predloge organiziranja in razvoja elektronike, za kar so v ELKOMU najbolj zainteresirani.

Nadalje vidijo velike možnosti v skupnem nastopu pred raziskovalno skupnostjo Slovenije.

V ELKOMU namreč ugotavljajo, da je prisotnost na tem področju zelo skromna, saj imajo v celotni SOZD le nekaj strokovnjakov, ki imajo posredno ali neposredno

Predstavniki univerze in SOZD Elkom se dogovarjajo za trajno sodelovanje.

prijavljene naloge na raziskovalni skupnosti Slovenije. V glavnem je tu vprašanje neorganiziranosti, kajti naloge, ki jih izvršujejo ti strokovnjaki, so gotovo primerne in na ustreznih ravni strokovnega znanja. Prepričani smo, da bodo s pomočjo izkušnje strokovnjakov VTŠ lažje premagovali različne ovire na tem področju.

Veliko pričakujejo tudi ob neposrednega sodelovanja na področju izmenjav in drugih oblik sodelovanja kadrov. Ko bodo ustvarili pogoje za prihod kadrov iz VTŠ v delovne sredine razvojnih oddelkov ELKOMA in obratno, bodo vzpostavljeni pristni stiki omogočali uspešno sodelovanje in ugotavljanje problematik področij in tudi možnosti za rešitev le-teh.

Skratka, izkoristiti je treba vse možne načine pretoka znanja iz VTŠ, če hočejo doseči napredek in pozitivne rezultate na razvojno-raziskovalnem področju. To je tudi skupna želja pri uresničevanju razvoja programa SOZD ELKOM.

SOZD ELKOM kot celota predstavlja, če se enostavno izrazimo, glavnega porabnika kadrov, ki jih daje VTO elektro. Ob neposrednem sodelovanju imajo v ELKOMU najboljše možnosti, da vplivajo tudi na to. V tem smislu grede pobude in zato želijo ravno na teh področjih izdelati prve predloge samoupravnih sporazumov neposrednega sodelovanja.

Ob zaključku naj omenimo, da želijo sodelovati tudi z drugimi visokoškolskimi institucijami mariborske univerze. Tako že konkretno sodelujejo s posameznimi strokovnjaki VEKŠ Maribor, kjer so z njihovim raziskovalnim inštitutom sklenili tudi ustrezno pogodbo. S pozitivnimi sklepi samoupravnih organov pa vplivajo na nadaljnji razvoj višje pravne šole v Mariboru.

V ELKOMU so prepričani, da bo odprtost in zavzetost za razvoj visokega šolstva in njegovega neposrednega vključevanja v gospodarstvo kmalu rodila bogate sadove.

Srečko Logar

Občinska raziskovalna skupnost, OK SZDL in razvojni center Celje objavljajo nagradni razpis „Mladi za napredek Celja“.

Namen razpisa je spodbuditi mlade – dijake srednjih šol, študente višjih in visokih šol, k ustvarjanju inovacijskih dosežkov in k raziskovalnemu delu.

Predlogi so lahko: tehnične in druge inovacije, referati, seminarske naloge, diplomska in raziskovalna dela.

Na razpis se lahko prijavijo:

- dijaki srednjih šol v občini Celje,
- ostala mladina v občini Celje, organizirana v šolski in izvenšolski dejavnosti,
- študentje višjih in visokih šol v SFRJ, če so njihovi inovacijski predlogi in raziskovalna dela vezani na organizacijo združenega dela v Celju ali na problematiko celjskega območja,
- kmečka mladina.

Podeljuje se največ:
5 nagrad po 4.000 din in
10 nagrad po 2.000 din.

Nagrajene in druge predložene naloge so last predlagateljev in jih lahko nagrajenci ponudijo v odkup OZD v Celju ali drugim interesentom. Stroški razmnoževanja v zvezi z izdelavo predlogov se lahko povrnejo po predhodnem dogovoru z razpisno komisijo. Za strokovno pomoč pri izdelavi naj se zainteresirani prav tako obrnejo na razpisno komisijo.

Inovacijski predlogi morajo biti opremljeni z načrtom, opisom postopka ali z izdelkom samim. Raziskovalna dela morajo biti tipkana, navedeni morajo biti viri, strokovna pomoč in uporabljena literatura.

Kriteriji za ocenjevanje predlogov bodo: pomembnost in koristnost, izvirnost in pogostost nastanka.

Rok za prijavo predlogov je 1. 3. 1978, podelitev nagrad bo izvršena v marcu 1978 v okviru akcije INOVATOR CELJE.

Prijave sprejema: Raziskovalna skupnost Celje, Vodnikova 3, Celje

Opomba: V prihodnji številki bomo objavili zapis o pospeševanju inovacijske dejavnosti pri mladini na celjskem območju.

utrip predstav utrip predstav utrip predstav utrip

ZARADI INVENTURE ODPRTO

Lahkoten kabaret poln bodic: političnih, kulturnih, življenjskih — torej naših. Vsakdanje finte prepletene z ironijo in sarkazmom, ki zadevajo v živo, ker v njih spoznavamo same sebe, vse svoje slabosti — ker se istovetimo z junaki. Ne vemo, ali naj se ob tem smejimo ali jočemo — saj je v tem, kar počenjamo, tako malo dobrega, tako malo pristnega, naravnega. Vse je izumetničeno, zamaskirano. Pa vendar smo to mi. Torej smejmo se!

Mi se smejimo drugim, drugi se smejijo nam — kakšni tepci. Kdo? Poslušalci so predstavo sprejeli s ploskanjem — so ploskali sebi ali pa so se tolažili — češ, saj na svetu nisem le jaz slab, saj nisem osamljen. Če bi bil, bi se verjetno spremenil — tako ostaja vse na slepem tiru, smeh je le slepilo. Bomo po tem, kar smo videli, odpravili svoje pomanjkljivosti, delali manj neumnosti — mogoče? Toda kaj bo z onimi, ki predstave niso videli?

In kaj pravijo tisti, ki so jo? „Mnogo si upajo“, je bilo slišati po predstavi in pa „fajn je bilo“. Je kdo pričakoval še kaj več? In za konec še: Predstava je bila smešna, ljudi je znala pritegniti, kaj umetniškega pa od nje ni bilo moč odnesti — kabaret kot kabaret torej (mogoče le s to razliko, da so si upali nekoliko več kot ostali).

ITD; Harlekinski cirkus, stroga realnost, norčije, vojna in smrt

Svet je željan predstave, cirkusantsko obarvane, ki smeši in karikira naše življenje; usmerjajo ga, kot pri cirkuški predstavi, „magični čarovniki“ s človeku dostikrat nedoumljivimi „triki“. Zavave željna množica je samo beden opazovalec v areni življenja, kjer je prisiljena odigrati svojo vlogo, v katero jo prisili peščica „mogočnejšev“, v rokah le-te pa je eksistenca vsakega izmed njih.

Dogajanje predstave Harlekinova vrnitev je postavljeno v okvir vojne, v okvir vojskovanja, znotraj katerega pa se pojavljajo določene duševne stiske, eksistenčni problemi in zatajevan upor v posamezniku, ki pa je nezmožen karkoli storiti, saj je samo lutka v rokah nadrejenega, ni mu dovoljeno misliti z lastno glavo in je njegova dolžnost samo izpolnjevati ukaze. Množica ostaja, kljub temu da je prisiljena sodelovati v vojni, pasivni dejavnik, ki se razen fizične prisotnosti, izgublja v otopenosti ali pa se njeni posamezniki udeležujejo v boju samo z enim samotnim ciljem — napredovati, povzpeti se do „prestola bogastva“ in tlačiti in izkoriščati druge. Ljudstvo kot tako je brez kakršnekoli krivde za vojskovanje (simbolizira jo vojak z belim obrazom in transparenti z napisi „VOJNA“), saj je v to prisiljeno, ne da bi ga kdorkoli vprašal za mnenje.

Nato pa sledi zlom, preobrat. Harlekin in Colombina ne sprejemata več smiselnega stanja, njuna ljubezen (če ni morda zgolj razumevanje za sočloveka, zgolj osveščanje posameznika v družbi, ki si sam išče svoje mesto in se „zave“ samega sebe) „odmisli“ nesmiselno vojno. Vendar sta že preveč sredi vrtinca poneumljajočega, ki ju vleče na dno.

Maščevanje, ki izvira iz primitivnih človeških strasti, se pojavi v vseh silovitosti, ki ji sledi nesmiselno smiselni osveščevalni trenutek — soočenje s smrtjo. V tem trenutku se vsi, tudi tisti, ki so se doslej samo napihovali, zavedo krute resnice, krutega soočenja z golo resnico in preraste v vrh — omissliten posameznika in streznitev. Ob tem pa ostaja glavni lik do zadnjega navno dober, takšen, kot je, brez strahu, da ga bo sla po maščevanju „nekoga“ obsodila na smrt. Tudi trenutek, ko se sooča s prehodom v „ne-bití“, ne jemlje kot kruto stvarnost, temveč preмага strah in „igra komedijo smrti“. Ko se zgrudi mrtev, pade zavesa z oči tako „dobrim vojakom ljudstva“ kot občinstvu, ki spremlja predstavo. Ideja se izlije v vseh silovitosti, končna misel pa govori s panojev o vojnih grozotah.

Tako se je na svojevrsten način predstavil teater ITD iz Zagreba. Navadno, a zelo učinkovito.

OBTŌŽENI VOLK

Igra je imela sicer pridevek mladinska, vendar tudi nam „zrejšim“ (kolikor nas je bilo) ni škodovala. Vsebovala je precej rekov, asociacij na to in ono; bila je parodija na zgodbo rdeče kapice — precej posodobljena jasno!

Pravljica, prenesena v sodobnost, ki pa vendar zahteva, da se z njo odrasli ne ukvarjajo. Zgodba je precej živahna, ob njej nam sploh ne more biti dolgčas; najprej: parodija na sodnike, ki so vse dni siti, zato puste, da se razprave vlečejo v nedogled, plahost tistih, ki so pod njimi zajec — kdor prej pride, ga prej zmelejo. Dolg jezik — kratka kariera; kdor riskira, profitira, še pogostje pa izgublja tako kot pri pokru — zmaga tisti, ki je bolj prebrisan,

tisti, ki bolj „švingla“, tisti, ki so ga same besede — zajedljive, sladke, a zlobne. Kdor je predober, je norcu podoben. Se sploh splača biti dober, se splača razmišljati? V vinu je resnica, toda šele na dnu kozarca, torej izpijite — do dna. Toda ne pozabite, da žalost in tegobe na vinu plavajo. Vse je tako naravno — pa vendar vse tako strašno zakomplicirano. Osrednje vprašanje, ki se v zgodbi pojavlja, je, ali je volk hudoben ali ne. Volk je lačen — zato ubija (saj vendar mora jesti!) — torej to ni hudobija, temveč nuja, naravni zakon, ki teče ...

In kako se zgodba konča? Živali iz pravljice se vrnejo v pravljico. Nauk: pravljice niso za odrasle zato, ker odrasli niso otroci — ne znajo biti. Toda, če bi bili ... potem bi bil svet drugačen — bil bi mozaik pravljic, in če bi to bilo, MI ne bi bili takšni, kot smo ...

Teatar u gostima Zagreb: ČARUGA — GANGSTER CH!

Splet dogodkov v stari Jugoslaviji se na duhovit, na trenutke razmišljujoč način vključuje v okolje takratne Slavonije, ki prinaša v družbene sredine vse tisto, kar je bilo moč iskati v obstoječi kapitalistični družbi neovekovčenega. Čas je sicer omogočal iluzorno elastičnost podeželskega človeka, vendar je po drugi strani vanj vnašal tisto heterogenost, ki ga je cepila na pričakovanja in neusphe. V tako navidezno tihi ravninsko-gričevnati slavonski pokrajini pa je bilo zakulisje bogato vsakdanjih dogodkov in afer, ki se včasih ironično začrtani povezujejo v celoto resnične kontradikcije, v zamaknjenost človeka, hlepenje po denarju ali pa po uspehu, ki naj bi revnega kmeta ločil od zemlje in lakote ter mu zagotovil eksistenco na višji stopnji ob podpori slavnega morilca in roparja Čaruge, ki po alcaponejevsko straši v deželi ob spomnih na „Čikaški cirkus“, česar se močno oklene nepoučen in obubožan človek.

Skup vseh povezav se identificira tudi v velikem vplivu tujine, kar se kaže v vojaškem stilu in germanski intonaciji dvorjenja lepi in življensko samostojni gospodarici, katere mož se s služabnikom peha za še globji žep po Osijeku, pa na drugi strani mladi služabniki, ki niha med mladim vojakom in služabnikom svojega gospodarja.

Res odlična zasnova, s krepko izpiljenimi vlogami, humoristično — satiričnim scenskim prikazom, le s premajhno avtentičnostjo bistval!

V okviru Borštnikovega srečanja je bila na sporedu drama SNG iz Celja, SALEMSKE ČAROVNICE Arthura Millerja.

Millerjevo delo je sicer vsebinsko že dokaj obdelano področje, tako v filmski kot besedni ustvarjalnosti. Upravičenost predstavitve tega dela na Borštnikovem srečanju je prav gotovo dovršena igra oz. maksimalni angažma ansambla, dopolnilo tega pa tehnična ekipa s svetlobnimi efekti, scenami, ki so bile sicer skromne, toda vizualno učinkovite.

Dobro izbrana, toda nekoliko premalo izrazita glasba je v dinamiko igre vnašala duh vraževnosti ljudstva, salemske teokracije — zveze med cerkveno in posvetno gosposko, ki ji je lov na čarovnice predstavljal nujen izhod, breme reda, obrambo pred ideološkimi sovražniki. Pohlep, sovraštvo, sum, maščevalnost, skriti za posameznikovo častjo in ponosom, z zadoščanjem služijo le tema, čeprav je posledica tragedija nedolžnih. Družba, v kateri smo sami soustvarjalci boljših medčloveških odnosov, nosi in še vedno premaguje breme preteklosti s težnjo boriti se proti vsemu, kar zavira njen razvoj.

DEBELE ZGODBE PETRA FULEŽA

Nekaj o igri Poldeta Bibiča. Mislim, da je njegova igra nekaj neponovljivega in ni pretirano reči, da je to naš najboljši slovenski igralec, odkar ni več Staneta Severja. Niti ena kretnja ni preveč, mimika obraza je nepozabna. O zgodbi in vsebini dela tukaj ne bi govorili. Tema mu najbolj leži in še nekaj, kot igralec ima še veliko poti pred sabo. Kljub vsemu pa je njegov stik s publiko nepriljen do publike. In če ste natančno opazili, je bila vmes tudi improvizacija. In ali ni bistvo igre izrazna mimika in ne vsebina zato sem se sama skušala osredotočiti samo na igro. Če bi bil na odru brez besedila, brez scene bi bila to igra v čistem pomenu bosedne in bila bi tudi enkratna, čeprav običajno predvsem starejši gledalci še vedno dajo poudarek na vsebino.

spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik kulturi

KULTURNA PRILOGA

predstav utrip predstav utrip predstav utrip predstav utrip predstav utrip predstav utrip predstav utrip

ČRIČKI SO ODPELI

Kot prvi se nam je na Borštnikovem srečanju predstavil mariborski dramski ansambel z Mahničevu montažo značilnih odlomkov iz zgodovine mariborske čitalnice z naslovom *Že čriček prepeva*.

Satirično obarvani dialogi in „glasbeni“ vložki so delovali dokaj sveže in umetniško prepričljivo, k čemur je pripomogla dobra interpretacija tako posameznikov kot celotnega ansambla.

„Fabula“ (če jo lahko tako imenujemo) nam podaja prikaz takratnih razmer v Mariboru, in to ponekod na (namenoma) karikiran in celo grotesken način. Za smeh so poleg tekstovne osnove poskrbeli interpretatorji, ki so v predstavo vložili skoraj vedno svojo umetniško moč. Bodici ni manjkalo, prav tako pa ostane v gledalcu občutek, da je ostalo (iz teksta) še marsikaj nedorečenega. Nekaj bi lahko enačili tudi s serijami razmerami, saj se ponekod še vedno dogaja, da avtoriteta, četudi ji določeno področje (kot pri predstavi npr. Bleiweislu moč igralske interpretacije in način izražanja čustev na odru, ni dobro ali pa skoraj ni č poznano, kljub temu hoče na vsak način uveljaviti svojo voljo. Kako dobro je povedal Prešeren: „Le čovlje sodi naj kopitar“, čeprav se tega marsikateri „kopitar“ ne drži (tudi dandanes ne!). Tudi karakterizacija centralističnih vplivov in težnj je posrečeno prikazana, saj se skoraj vsi gledujejo samo po središču — Ljubljani.

Pa danes? Ponekemčevanje ni „afnanje“ z znanjem tujih jezikov sta bila izrazito opazna, čeprav naj takoj poudarim, da je pozoren gledalec med vrsticami lahko razumel, da je mišljena današnja slabost postavljanje s tujkami (četudi v napačni rabi).

V tekstu se avtor ponorčuje tudi iz „zavednih“ narodnjakov, ki so jim narodnjaške misli polna usta samo takrat, ko jim to ne škoduje (za kariero!), takoj ko pa postanejo „ta prevročča“, odnesejo pete ali pa prehajajo v tabor kompromisarjev, ki jih je vedno dovolj in preveč in ki zmorejo storiti več škode kot koristi. Ali ni tudi med nami še veliko takih, ki imajo vedno pripravljenih veliko lepih fraz, ki „so za stvar“, ko pa je za to potrebno tudi kaj storiti, kaj žrtvovati, pa umolknejo?

Zelo posrečeno okrarirano se mi je zdelo napihovanje, napihvanje, hvalisanje, razkazovanje lastne nevarnosti, kot protiutež pa pa stoji lik (ki ga je upodobil Marjan Bačko), ki predstavlja treznega, razumnega in pravega narodnjaka, ki se ne sramuje svojega porekla, nasprotno, ponosen je nanj in verjame v zmago pravice. Resničnega narodnjaka predstavlja nemi igravec, ki posebej celotno slovensko ljudstvo, ki tiho opazuje, ki ne govori, temveč dela, in ki še tisto malo, kar ima, deli z drugimi.

Na koncu samo še to. Kot sklepno idejo izraža tekst dejstvo, da pravi narodnjaki ne hodijo na različne prireditve samo z namenom zabavati se temveč izražajo svoje misli takrat, ko je to potrebno in umestno, ko ne razglašajo svojih idej pred „smetanastno“ publiko, temveč z delom dokazujejo svoje zdravo prepričanje.

Mariborčani so navdušili publiko, saj je za to najlepši dokaz tudi dejstvo, da se je občinstvo priključilo petju ansambla.

PRED ZAJTRKOM

Naslov sam zveni precej običajno. Nič nenavadnega ni v njem, nič takega, kar bi nas že na zunaj pritegnilo. Nič eksplozivnega — pa vendar, začetni vtis včasih vara.

V igri sta se nam predstavila le dva igralca (pa še drugi je imel stransko vlogo) — v bistvu je torej šlo za monodramo. V njej se nam je predstavila Olga Kacijanova. Njen lik je bil dovršen, izpovedal je stisko in brezizhodnost položaja.

Skozi igro spoznamo razmerje med zakoncema, mlado družino, v kateri ni vse tako, kot bi naj bilo oziroma kot bi moralo biti. Zakon je kot trdnjava — kdor je v njej, si želi ven, kdor je zunaj, silni noter — nato pa pridejo posledice. To sta občutila tudi ta dva mlada človeka. On — neuspeh umetnik, ona brezposelna, ki pa jo življenje prisili, da dela priložnostno — lika in opozarja po hišah.

Mladi si vse prevečkrat predstavljajo zakon preveč idealno — pod težo spoznanj in nepredvidenih dogodkov se rušijo, so slabe volje, vrste se prepri

dokler . . . naprej ne bi šli. Tudi v igri takšnega konca ne dočakamo.

Ženska je vse preveč podvržena možu, preveč je odvisna od njega, da bi mu poskušala oporekati. Svojo jezo, žalost, prezir prenaša na predmete takrat, ko je sama doma. Moža ne spoštuje, ima ga rada, hkrati pa se ga boji, kajti on je vendar poglavar, je glavni — njegova beseda obvelja. Mož se zaveda, da ženi ničesar ne more dati, zato jo terorizira — ona pa omahuje. Zakaj? Nadaljevanje sledi — predstave pa je konec!

IGRA O SMRTI

Jetnišnica. V njej so politični zaporniki. Že dolgo, nekaj let. Psihični in fizični pritisk paznikov, zlorabljanje, poniževanje, nečloveški, sadistični odnos, vse to paznika in jetnika degenerira. Kljub letom, preživetim v „lepem kraju“ X, pa zapornik še vedno vidi pred seboj svoje ideale želi uresničiti, želi pobegniti. Ko ima končno priložnost, da bi šel na prostost, pa si to prepreči sam.

Premaga paznika in ju zveže. Želi izvedeti podatke. Tu se pokaže dvoiličnost paznika, strah in slaba vest. Snameta masko in se med seboj obtožujeta. Brez tančice so ostro izraženi medsebojni človeški odnosi, ki jih zapažamo v življenju človeštva nasploh.

Pride nadzornik s cipico. Nadzornik izziva in jetnik ga ubije. Ob smrti nadzornika in glasu ženske pa jetnik izgubi razsodnost. Bori se sam s seboj in ne dojame, da je ubil človeka, čeprav je prav ta kriv za njegovo dolgoletno trpljenje. Še bolj pa ga prizadene spoznanje, da ga je ona izigrala.

Nagovarja jo, naj pobegne z njim, ona pa se takrat pokaže v pravi luči. Reši vezvana paznika in njegovega boja je konec. Hladnokrvno ga ubijeta. Vsi so veseli, da njihova organizacija dobro dela. Taku. Kdo bo naslednji? . . .

Predstava je bila odigrana v gledaliških delavnicah. Tu ni bilo žametnih stolov ne lož ne balkona. Vsi smo bili na prizorišču samem, sedeli smo na klopih, pokritih s časopisom. Seveda vsi niso bili vajeni takega gledališča. „Gospo in gospodje“ v večernih dolgih oblekah in s kravatami. „Tovariši in tovarišice“ v nacionalnih kavbojkah. Vtis drame?

Mnogi obrazi so se izdali. Njih mimika je bila zgrožena ob svobodnem, celo prostaškem izražanju igralcev.

Mladi smo na to „navajeni“. Takšne in drugačne psovke uporabljamo v vsakdanjem življenju. Tudi „moralisti“ so jih navajeni, vendar je zanje gledališče eno, življenje pa drugo!

RES?

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE NOVA GORICA

Brendan Behan: TALEC (The Hostage)

Avtor Talca je že mlad poznal gledališče. Sam pravi: „Zrasel sem v slumih severnega Dublina. Velike hiše, kjer je včasih cela družina prebivala v eni sami sobi. Mi pa smo imeli dva prostora: kuhinjo in zadnjo sobo. V kuhinji je bil velikanski štedilnik. Tam sta spala tudi oče in mati in vsakokratni dojenček — bilo nas je 8, 7 fantov in 1 deklica. Otroci pa smo spali v sobi, ki so jo od spredje sobe ločila samo vrata. V tisti sobi je bil majhen bordel. . . .“

„Talec“ se dogaja v tem bordelu, o katerem pravi pisatelj. Avtor še pravi: „Jaz ljubim Francijo, ampak svojo Francijo, republikansko Francijo. Jaz ljubim Irsko, republikansko Irsko. . .“

Takšen je „talec“ v igri. Talec je njegova najuspešnejša, vendar kljub temu njegova največja stvaritev, leta 1958 je bila uvrščena med deset najboljših odrskih del v Ameriki. Talec je hkrati tudi njegov vrhunec v umetniškem ustvarjanju.

Odrska uprizoritev gledališča iz Nove Gorice je bila dobra, vendar ne brez napak. Ideja igralcev: Irska je v Sloveniji Primorska, uporabljali so primorsko narečje; je bila včasih privlačna za lase. Preveč po svoje so prikazali „bordel“. Igra je bila dobra. Včasih nam je kislo zamrl smeh na

ustnicah, naveličano smo se obračali drugam in večkrat pomislili na konec in pogledali na uro.

V glavnem je treba igro novogoriškega gledališča pohvaliti kot igro mladega obetajočega gledališča.

PAVLE LUŽAN

MOSTOVI V ZAMBIJI

To je bila druga predstava (poleg O'Neillove: Pred zajtrkom), s katero so se mariborskemu občinstvu predstavili študentje AGRFT iz Ljubljane. Kakor v prvi tudi tu ni bilo veliko oseb — tri: Vida — sita življenja in ljudi (zato naroči zidarjema, da ji sezidata steno, ki jo bo varovala pred njimi), študent Jožko, ki se zaradi finančnega položaja šola ob delu, in že v življenju utečen — zidarski mojster Josip.

Vsak ima svoje ideale, vsak vidi pred seboj cilj, svojo prihodnost — lepšo in boljšo — tako drugačno od realnega, pustega in sivga vsakdana. Prepričani so v svojo vero, upajo. Vida se spreminja, postaja zaupljivejša, zaljubi se v Josipa (uh, kako hitro je moč ženske spremeniti), Jožko verjame v svoj študij, v mostove, ki jih bo zidal neke v Zambiji. Sanje — toda enkrat je vsega konec. Lepo mineva hitreje, slabo se vleče dalj časa, samo da bolj boli. Pojavi se realnost. Love story med Josipom in Vido ne traja večno. Josip spoznava, da kar počne, ni kaj prida (takšni so moški — vedno se umaknejo, kadar jih najbolj potrebujemo), zateka se k pijači — začne se spraševati o tem, kaj je smisel dela; Jožko oddide po svojih stopinjah, Vida ostane sama. Vse postane naenkrat nedorečeno, nedokončano, vse tako brez zveze. Zgodba se lahko prične ponavljati, predstave je konec, lahko se začne razmišljanje. Toda med realnostjo in razmišljanjem je vendar razlika — a zakaj je vsi ne vidijo? Je to res tako težko?

FANFARE IN BLIŠČ REFLEKTORJEV

12. Borštnikovo srečanje

20. oktobra beleži Maribor v svojo „zgodovino“ pomembne dogodke — začetek tradicionalnega Borštnikovega srečanja. Že dopoldne sta začela z delom glavni in izvršilni odbor, ki sta imela slavnostno sejo in sprejela sklep o podelitvi zlatih značk in plaket Ignacija Borštnika. Podelili so jih Sergeju Kraigherju in akademiku Josipu Vidmarju.

V vsem sijaju, ki ga premore foyer SNG Maribor, je potekala stvaritev Borštnikovega srečanja, kjer je bila na ogled razstava, posvečena delu umrlega igralca Drame Arnolda Tovornika. Odkrili so tudi njegov doprni kip.

Srečanje je odprl Sergej Kraigher, predsednik predsedstva SRS. Pri tem je poudaril, da je socialistični samoupravni družbi, politiki in kulturni skupno izhodišče človek. „Kultura se spreminja iz privilegija izbrancev v prostovoljni ali neprostovoljni službi vladajočih razredov ali neposrednih nosilcev oblasti v last delovnega človeka. Ni torej niti krizantema siromakova in ne samo rdeč nagelj na kamižoli, kot je pred 70 leti napisal Cankar, ampak potreba in sestavni del vsebine lastne ustvarjalnosti.“

Ob zaključku pretekle sezone v jugoslovanskem dramaturškem življenju in ob Borštnikovem srečanju smo študentje izvedli anketo o priljubljenosti predstav, ki so bile izvajane na srečanju.

Najbolj priljubljene predstave so: Harlekinova vrnitev (ITD), Čaruga (TEATAR U GOSTIMA), Igra o smrti (PEKARNA). Debele zgodbe Petra Fuleža (Polde Bibič).

Nato so se vrstile: Salemske čarovnice (SLG Celje), Velikani z gore (SNG Ljubljana), Lepa Vida (GLEJ).

Ob koncu pa še: Pred zajtrkom, Mostovi v Zambiji (AGRFT Ljubljana), Poroka (KAMERNI TEATAR Sarajevo).

Ostale predstave so bile manj zapažene.

DRAGE VSTOPNICE — VELIKO OBISKOVALCEV

BS 77 je za nami. Nemiri okrog organizacije in izvedbe predstav ter kritične ocene so se že precej polegli, utonili v pozabo. Toda morda ne bi bilo napak, če še enkrat podrezamo v to. Z nič kaj slabim namenom; le zato, da se spomnimo na minulo delo nekoga, na naše gledanje in spremljanje na račun neprespanih noči (seveda tisti, ki smo si to privoščili — ki smo žrtvovali čas in denar), obudimo spomin na tisto, kar nam je bilo všeč, na tisto, kar smo znali skritizirati (upravičeno seveda). BS nam bo torej ostalo v spominu. Pač zato, ker si to zasluži.

Letošnje je bilo dvanajsto po vrsti. Sovpadalo pa je z jubileji tovariša Tita in partije — zaradi česar je pokroviteljstvo nad prireditvijo prevzelo predsedstvo SR Slovenije.

Organizatorji se zavedajo, da srečanje ne more in ne sme biti zgolj osamela kulturniška prireditev, ampak da lahko živi in dela samo z nacionalnim in družbenopolitičnim prizvokom; prav zato so se letos še bolj povezali z delovnimi organizacijami in privatnimi obrtniki (bilo jih je kar 140 glavni mecen pa je bila SOZD KEMA).

Razširitev BS v delovne kolektive, šole in dvorane izven matične hiše nazorno prikazuje med drugim tudi porast obiska. Leta 1970 je bilo le 3500 obiskovalcev, 1972 jih je bilo 4450, a že v prihodnjem letu se je število obiskovalcev povzpelo na 10.304. Leta 1975 so predstavam prisostvovali 23.104 obiskovalci, lani pa jih je bilo 26.360. In kakšen je bil obisk letos? No ja, precejšen — 30.000 obiskovalcev. Vendar ne tako zelo veliko, če upoštevamo, da je bilo v lanskem letu 43 prireditev, letos pa skoraj dvakrat več — 83.

Tudi nagrade so podeljene in že skoraj pozabljene. Naj si osvežimo spomin le z najpomembnejšimi — pa še to čisto na kratko: Borštnikov prstan za življenjsko delo je prejela gledališka igralka Vida Juvanova. Diploma in nagrada za najboljšega mladega igralca, ki jo je podelila RTV Ljubljana, pa je „pripadla“ Marjanu Tropcu za vlogo Leslija v Behanovem „Talcu“ v izvedbi PDG Nova Gorica.

Dramsko delo „Koža megle“ Frančka Rudolfa pa je bilo po oceni žirije združenja dramskih umetnikov Slovenije najboljša predstava letošnjega BS.

Žirija občinstva pa se je odločila, da podeli umetniško sliko Toneta Kralja Pavli Brunčkovi za vlogo Rezike v Mahničevem delu „Že čriček prepeva“ v izvedbi Drame SNG Maribor.

Za poslednje se je odločila žirija občinstva — vendar naj se prav ob tem „spotaknem“. Ne pravim, da je bila njena odločitev zmotna — moti me namreč in predvsem le sestava žirije občinstva. Organizator letošnjega BS je posebej poudaril geslo „kulturo delavcem“. Toda ob pogledu na sestavo ocenjevalnih komisij to ni bilo opaziti. Za strokovno žirijo ne rečem — naj odločajo „strokovnjaki“, nikakor pa se ne morem sprijazniti s sestavo žirije občinstva: pravnik, profesorica, zdravnica. Mar ne izzveni „kultura delavcem“ ob tem nekam prazno, tja v tri dni? Kaj pa delavci, dijaki in študentje?

Mar smo res nekulturni? — ali pa vsaj premalo, da bi lahko odločali in posegali na področje, od koder se dele nagrade — posebej če ima to tako zveneč naslov, kot je žirija občinstva.

Sicer pa to ni bila edina temna stran letošnjega BS. Mnogi so „udrihali“ in se hudovali tudi nad ceno vstopnic — od dvajset dinarjev navzgor za stojišče (n če že greš v gledališče, menda ne boš stal, zato pač daš za predstavo tudi 65 dinarjev in še več — in če si jih ogledaš kakšnih deset, to niti ni več tako malo). Torej, če hočeš biti kulturne moraš obiskovati predstave — čeprav o tem, da jih večina obiskuje zaradi svoje notranje potrebe, sploh ne dvomim — in če hočeš na predstavo, moraš imeti denar (če ga pa nimaš . . . — no, vsak si pač po svoje pomaga. Nekateri imajo v teatru tudi znanje . . .)

Konec dober — vse dobro. Slabe strani bomo pozabili (čeprav jih ni bilo veliko — so vendarle bile), lepi spomini bodo ostali. Za osvežitev pa še nekaj poskusov gledaliških kritik. Če se ne strinjate — vaša stvar. Mi smo zapisali, kar smo čutili!

Danila Orešek

spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik kulturi spodtik

SLADKOR NE SODI V GOLAŽI!

(in podobni „prebliski“ v pogovoru s Poldetom Bibičem)

Kdo je Polde Bibič? Človek, ki se mu vselej mudi, ki si je komajda utrgal delček svojega dragocenega časa za študentski list Katedro (v nasprotnem primeru: Arrivederci Mars!); velikan, kadar gre za igro na odrskih deskah, mož, ki je nastopil v številnih filmih in TV nadaljevankah, ravnatelj in igralec drame SNG Ljubljana, docent na AGRFF, nasploh ime, ki je znano vsem, ki jim je filmska, gledališka ali televizijska umetnost vsaj malo znana. Cvetje v jeseni, Vdovstvo Karoline Žašler, kjer konča svoje tragično življenje s stavkom „arrivederci Mars“. Seveda pa posebej izstopa kot gledališki igralec. Žal je redki gost mariborskega gledališča in velika škoda je, da slovenska gledališča pogosteje ne izmenjujejo svojih predstav. Enkratna priložnost „v živo“ videti njegovo odlično interpretacijo je bilo letošnje Borštnikovo srečanje. Pogovor s Poldetom Bibičem, ki se je pričel dve uri pred njegovim zadnjim nastopom v okviru BS 77, je takole potekal:

MARIBORSKO OBČINSTVO JE PRIJETNO

„Kaj je smisel in smoter letošnjega BS?“

„Samo za letos bi se težko opredelil. Srečanje ima vsako leto drugačno vsebinsko obeležje: lanskoletno je minilo v znamenju Cankarja. BS je močna kulturna akcija, ki je v zadnjih letih vnesla v Maribor poživitev kulturnega življenja, predvsem v gledališče. Razveseljivo pa je, da se tukaj ne zbirajo samo najboljše predstave slovenskih dramskih gledališč, temveč je prisotna tudi obrobna dejavnost, kot so nastopi po šolah, vrtcih, karavlah...“

„Kako to, da ste se odločili, da v nočnem nastopu prikazete Petra Buleža?“

„V bistvu ne gre za monodramo, saj ne gre za gledališko, ampak za prozno. To so kratke zgodbe. Za ta tekst pa sem se ogražal zaradi nekaterih posebnosti, ki so me pritegnile, npr. dvojnost glavnega junaka, ki se navkljub domišljiji večkrat znajde na trdnih tleh. To uveljavljanje samega sebe preko mere je bilo zame človeško in psihološko zanimivo, pa sem se tega lotil sam, ne v okviru gledališča. Pritegnil me je tudi študij pristopa do teksta. Način, s katerim ga lahko oživim, ter odnos med igralcem in občinstvom. Stik z gledalci je bolj neposreden, ni naštudiran, ampak je odvisen od gledalcev, prostora in vzdušja; kadar gledalci manj dobro sprejemajo, je pač zgodba krajša, tako da dejansko ni dveh nastopov, ki bi bila enaka. Igralec mora biti tudi dramaturg, v prvem trenutku mora zaigrati na prvo struno.“

„Odnos Mariborčanov?“

„Že od nekdanj sem v Mariboru rad igral, prav zaradi občinstva, ki te toplo sprejme. V Ljubljani takšnega ne najdemo, pa če bi ga z lučjo iskali. Pohvalno je, da veliko ljudi obišče predstave BS.“

IGRANJE MI JE NUJA IN POTREBA

„Kaj vam pomeni igranje?“

„Igranje je bilo do nedavnega moj poklic. Od njega sem živel. V zadnjem času pa imam toliko drugih dolžnosti, da lahko rečem, da sem neke vrste ljubiteljski igralec. Igranje mi je nuja, s katero se izpovedujem, odražam svoje odnose do ljudi, do družbe. Je potreba, ki pa jo moram žal včasih odrivati.“

„Kje igrate raje? Na odru, televiziji ali v filmu?“

„Vsekakor igram raje na odru, ker je tu stik z občinstvom bolj neposreden, četudi ne zanikam, da je igra pri filmu prav tako lahko izredno zanimiva. Res pa je, da ne moreš v filmu nikoli doseči tiste živahnosti, kot jo je možno na odru. Bolje je namreč imeti stik z živim človekom kot s strojem, čeprav je za gledališkega igralca delo pri filmu koristno: sprošča te, usmerja k razmišljanju, seznanjaš se s problemi, ki jih srečuješ v stiku z drugim medijem, ter iščeš novih izrazov.“

„Kakšne vloge najraje igrate?“

„Na vsak način karakterne: zapletene, zanimive, človeške... Bistvo igrilstva je zmeraj razpeto med komedijo in tragedijo in takšne vrste igralec sem jaz. Moram igrati in rad igram eno in drugo, čeprav so nekateri igralci po svoji naravi nagnjeni k tragediji, drugi spet h komediji. Osebnost se bolj ogrevam za komedijo, seveda ne v takšnem smislu, kot recimo Čkalja ali pokojni Fernandel.“

„Katerih iger se pa radi spominjate?“

„Vloge norca v kralju Learu, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski. Tu sem igral enkrat Petra, enkrat zlodeja. Moram priznati, da sem raje igral zlodeja, ker je vloga bolj zanimiva, daje več možnosti, čeprav je bila uprizoritev, kjer sem igral Petra, zanimivejša in je precej razburjala slovenske duhove.“

„In kako usklajujete svoje delo s prostim časom?“

„Če sem odkrit, časa imam zelo malo. Z mano je pač tako: kot ravnatelj moram biti zgodaj v svoji pisarni, kot igralec pa grem pozno spat, rad zahajam tudi v gore, pa tudi kuhanje mi je v poseben užitek. Ker imam prostega časa zelo malo, ga prespim!“

„Kaj je po vašem mnenju najboljši recept za dobro interpretacijo?“

„Recepta v bistvu ni. Kajti vsak recept je vezan na neko jed, vsaka jed ima svoj recept. Torej je vsaka vloga svoja jed. Sam rad kuham, in če me kdo vpraša za recept, ki ga ne morem dati rečem: to ste danes jedli, pa ne boste nikoli več, ker je vsaka jed podobna kot v gledališki umetnosti nekaj novega. Seveda se moramo držati nekaterih pravil: jasno je, da ne moreš dati sladkorja v golaž ali pa popra v puding.“

„Ko smo že pri hrani, kaj najraje jeste?“

„Se mi vidi, ali ne, da rad jem. Ribe, predvsem morske, pripravljene na obmorski način.“

„Vam je ostal v spominu kakšen neljub dogodek s predstave, na kateri ste igrali?“

„Ja, na neki predstavi sem si zlomil nogo. Stopnice so namreč slabo pritrdili, vdrle so se mi in padel sem tako nesrečno, da sem si zlomil nogo, pravzaprav le palec na njej. Da bi bila nesreča še večja, smo bili šele nekje na polovici. Kaj sem hotel, ostali del igre sem pač odigral s stisnjenimi zobmi.“

„Kakšna se vam zdi razlika med današnjimi študenti in tistimi, ki ste jim tudi sami pripadali.“

„Mi smo bili generacija, ki je bila vseskozi zamorjena z vojno. Ni imela tistega aktivnega odnosa do življenja, medtem ko je današnja mladina mnogo bolj osvobodena, zna se „postaviti“ za svoje pravice, zavzema svoja stališča...“

Pogovora je bilo konec — najinemu sogovorniku se je mudilo na vaje. Midva pa sva obstala za trenutek... Poskušala sva razmisliti, zbrati vtise. Toda časa je bilo premalo; predstava se je začela...

Daniela in Darko

TEATAR &TD

što k...ari misle
o predstavama
teatra &td

TEATAR ITD ŠTO MISLE O PREDSTAVAMA
TEATRA ITD

TADEUSZ RÓZEWICZ: ODHOD UMETNIKA V STRADANJU

ali: Ali lahko dojamemo, po čem se razlikuje pravo stradanje od navideznega?

Konec letošnjega oktobra je ansambel zagrebškega teatra ITD pričel letošnje gledališko sezono s svojo prvo premiero, dramo Odhod umetnika v stradanju enega najpomembnejših poljskih piščočih ustvarjalcev povojne generacije Tadeusza Rózewicza (rojenega 1921. leta). Ta drama je naše tretje srečanje z njim; pred tem je Študentsko eksperimentalno gledališče iz Zagreba igralo njegovo dosedaj najbolj poznano delo Kartoteka. Našo malo stabilizacijo (napisano 1963. leta) pa je odigralo zagrebško Dramsko gledališče Gavella. Praizvedbo je Odhod ... doživel januarja letos.

Akt (relativnega) spoznavanja se mora izvršiti samo znotraj vsakega posameznika. Kot družbenim bitjem se nam akt družbeno-regulativno oznanja, mi se ga pa poslužujemo (sprejemamo), ne da bi se zavedeli njegove velike globine.

Torej se spreobračamo samo navidezno. Bistvo ostane nespremenjeno. In kot tak akt spoznanja postane neploden. Očitno torej lahko obstaja razlikovanje med (poslušimo se besednih začetnic) Spoznanjem in spoznanjem.

In to razlikovanje nam poskuša Tadeusz Rózewicz pokazati na primeru Odhoda umetnika v stradanju (v stradanje).

Sam motiv si je sposodil pri „avtentičnem Hungerkünstlerju“ Franzu K. (afki), ki ga je orisal v svojem Gladovalcu (glej: Franz Kafka: Splet norosti in bolečin, izbrana proza, Mladinska knjiga v Ljubljani, 1961, str.: 119–129); tukaj pa se nam kar sama ponuja paralela med močjo povedanega, miselno prodornostjo in doslednostjo Spoznanja npr. našega štajerskega Oskubljenega jastreba in tega Rózewiczevega dela; Jastreb je primer, kako se naj (ne) pač melodijska na znanu temo (čeprav je to najlažje), kako je potrebno za neko sporočilo ljudem res nekaj doživeti, res nekaj Spoznati. „Pravi, veliki gladovalec je mrtev gladovalec; ... prišlo je do tega, da se utemeljujejo Klubi umetnikov v stradanju z normalnim predsednikom, tajnikom in upraviteljem, množijo se krožki mladih gladovalcev in prav tako tudi kandidati za gladovalce,“ pravi Rózewicz. In s to prisposodbo, ki je lahko ključ pri razumevanju njegovega „sporočila“, je zadel srž časa in nešteti poskusov realizacije človeških bivanj, ki se poskušajo uresničiti za čim višjo ceno, pri tem pa (kar mimogrede) pozabljajo, da za prodajo ni dovolj samo lepo obarvan in šelesteč ovojni papir, ampak (včasih) tudi (nekaj malega) vsebine. Čas avtentičnih Gladovalcev je le navidezno minil, čeprav trenutno oko zamašči išče kletko, v kateri ob glasnem impresarijevem vabljenju ljudi strada Gladovalec; čeprav ljudje „... bolj ljubijo lažne umetnike, ker so bolj ljudski, razumljivi, bližji, ... ker se lepše obnašajo ... se pojavljajo na festivalih in banketih ... in vse razumejo, po obdobjih stradanja, ko se vrnejo iz kletk, v katerih stradajo (čeprav vsi vedo, da uživajo med STRADANJEM koncentrate, odhajajo v prvorazredne restavracije in celo na ambasade,“ lahko trdimo, da čas avtentičnih Gladovalcev ni minil in sploh ne more miniti. Če že hočemo minevanje, lahko nekaj (pre)mine samo znotraj nečesa. Filozofija znotraj filozofskih konstrukcij. Igra znotraj svojih pravil. Človeško življenje znotraj svojih skrajnosti. Artist znotraj svojega -izma.

Gladovalec je princip.

Princip človeka, princip zavesti, misli in razuma. In kot tak ni umrljiv. Če umre Gladovalec, umre človek. Ob smrti človeka pa Gladovalec v samem sebi le rahlo zamahne z roko: „Kot pred teboj, bom živel tudi za tabo. Dostrikrat si mi pravil: ‚Upati je človeško‘. Upam, da se ne bo rodil še eden takšen, kot si bil ti.“

Predstavo je z režiral mlad splitski režiser Marin Carić, scena pa je bila postavljena po osnutkih Zvonimira Lončarića. Od igralcev je treba prav gotovo omeniti Borisa Festina kot Umetnika v stradanju, Izeta Hajdarhodžića kot Rózewicza in impresarija oz. njegovo ženo Draga Krčo ter Hadijo Borić.

Predstava je pokazala, da tekst kot živ organizem nosi v sebi še veliko rezerv v smislu različnih možnosti poustvarjanja le-tega. Vendar to nikakor ne pomeni, da ga ne bi mogli ugodno oceniti, če bi se že šli ocenjevanje;

namreč, zdi se, da smo si v zadnjih oktobrskih dneh v študentskem centru v Zagrebu, kjer domuje Teatar ITD, ogledali predstavo, ki se s svojo sporočilnostjo, „vrednostjo“ že izmika tiraniji očitne in poskusa (kritičnega) mišljenja o njej, predstavo, ki nekako ne spada v naš čas (tako kot Kafkov Hungerkünstler ni spadal v svojega ali Platonova „pravičnost“ v svojega), pa vendar čutimo, da smo gledali nekaj, kar se dogaja tukaj, sredi med nami, nekaj, česar ni, pa kljub vsemu je, nekaj, kar poskušamo imenovati, pa nam vsemu znanju navkljub nikakor ne uspeva. Nekaj, kar poskuša Poet („mračne so njegove misli in težke“, pravimo) povedati z vprašanji: „Kdaj sem in kdaj nisem? Sem, ko nisem? Nisem, ko sem? Si šele z nebivanjem pridobim pravico bivanja? Ali ...?“ Ali ...?

Andrej Fištravec

UOKVIRJENE MISLI

S tem ko sem izbral kletko, sem izbral svobodo, ... svobodo še z ničemer omejeno ... toda tudi problem kletke ni tako preprost ... „kletka sama po sebi“ nima smisla ... šele tisto, kar sedi v kletki, kar je v kletki zaprto, daje kletki smisel in tudi celo dostojanstvo ... jaz se v kletki dobro počutim in na najboljši način uživam svojo svobodo ... zadržal sem svobodo izbire ... moja svoboda je resničnejša od svobode mojih stražarjev, od tvoje svobode ...

Umetnik v stradanju T. Rózewicza

Povejmo po pravici: ta trenutek umetnost ni več zanimiva in tudi ni povpraševanja po njej. Njena hiba je v tem, da je ni mogoče proizvajati serijsko in po načrtu. To pa ne pomeni, da ni dovolj takih, ki opravljajo poklic umetnika. Umetniki se celo množijo v obratnem sorazmerju z upadanjem resničnega in pravega umetniškega občutka.

Takšni umetniki, ki jih je zmerom več, se naučijo formul in jih uporabljajo: mogoče jih je voditi, usmerjati in razvrščati v „gibanja.“ Če jih ne bi bilo, bi intelektualna brezposelnost povzročala nadvse težke probleme. Kajti s svojo razvejanostjo, s svojimi strankami in strici so kot celota skupek ekonomskih interesov velikega pomena. Podlegamo zmoti, ko mislimo, da je instrument (sredstvo) že tudi poezija.

E. Montale, 1964

DEBATNI KLUB — T GRUPA

O njem nekaj že vemo. Katedra je v letu 1976 pa tudi prej zasledovala prve korake pri organizaciji kluba. Članek avt. Jelke Muzlovič. Debatni klub: bodimo boljši, v Katedri št.: 2 — 3, 19. X. 1976, nas informira o namenu ustanovitve kluba, o načinu oziroma obliki dejavnosti ter odpira problemsko zastavljena vprašanja.

Debatni klub teče letos poskusno 3 mesece, 1-krat tedensko po tri šolske ure. Je metoda intenzivne „spolne“ vzgoje, kot jo je predvidel posvet o humanizaciji odnosov med spoloma v Splitu dec. 1975. Vodji grupe sta tov. Tilka Kren, specializantka klinične psihologije, in Ignac Schmidt, prav tako specializant klinične psihologije. Tilka je redno zaposlena v dispanzerju za zdravstveno varstvo študentov v Mariboru, kjer je tudi potekal najin pogovor. Povedala mi je, da ekstenzivna oblika prizadevanj posvetovanja v Splitu teče v smislu cikla predavanj iz zdravstvene vzgoje. Pred kratkim je bil zaključen tretji cikel kot uvod v problematiko, ki naj posebej zainteresirane študente usmeri v intenzivni debatni klub.

„Skupinske metode dela so v svetu vedno bolj iskane, zaželeno in potrebne“, pravi Tilka, „saj je človeško življenje v alienirani zahodni kulturi omejeno na produkcijo materialnih pogojev za življenje, zmanjkuje pa nam časa za pristne človeške odnose. Izmed različnih oblik skupinskih srečanj se zdi t.i. T grupa (training stališč) najprimernejša metoda za realno spoznavanje globljih človeških resnic o življenju.“

Poglejmo našo grupo v njenem jedru, treningu stališč, katerega se največkrat od 15 zainteresiranih študentov udeležuje 12 najbolj zvestih. „Od tisoč možnih tem o odnosih med spoloma so člani doslej v debati o dosedanjih življenjskih izkušnjah obdelali naslednje“ je nadaljevala Tilka:

— Vzgoja za življenje v dvoje se začne doma, pri starših.
— Tabujevska morala nam je pustila veliko predsodkov, strahu in bojazni.

— Govoriti o čustvenih odnosih je težko, tega nas niso učili (zarota molka).

— Razumeti človeka in njegova čustva je možno le v zaupljivih medčloveških odnosih, teh pa je na žalost zelo malo tako doma kot v šoli. V splošnem prevladuje neobvezna šaljivost, medsebojno zbadanje, zasmehovanje in vzbujanje v človeku strah, „da mu bo kdo pogledal v dušo“.

— Definicija ljubezni, kaj je to ljubezen?

Polni smo predsodkov in iluzij, pričakovanj o erotični ljubezni, ki je vedno samo čudovita, lepa, neskončna, brez težav itd. — kje? V filmih, knjigah. . .

— Velika ovira je togo poimenovanje dobrega in slabega človeka v smislu moralnih kategorij, ki nas odtujujejo od človeškega bistva — čustev.

— Strah, da ne bom ljubljen, da bom zavržen, je često prisoten v ljudeh, bolj podzavestno, in sproža obilico obrambnega vedenja, ki mu pravimo čudno vedenje (nevrotično).

Zakaj se enosmerna zaljubljenost ne realizira v obojestransko ljubezen?

Vzroki so pri vsakem drugačni:

— Iluzionarne predstave o idealnem partnerju, skozi izkušnje vsakega človeka, se realizirajo postopoma, včasih tudi boleče.

— Prilaganje v paru je težka naloga in je osrečujoča le, če življenje vzamemo realno kot polovico odrekanja in polovico užitka.

Ob koncu pogovora o Tilkinem delovnem mestu nam želi povedati samo še tole misel (primer iz ambulantnega dela): „S. L., poročena žena, je rekla: Midva sva dva različna svetova, vedno sva bila. Ta dva svetova bi se morala pred poroko spoznati in ugotoviti, koliko se skladata.“

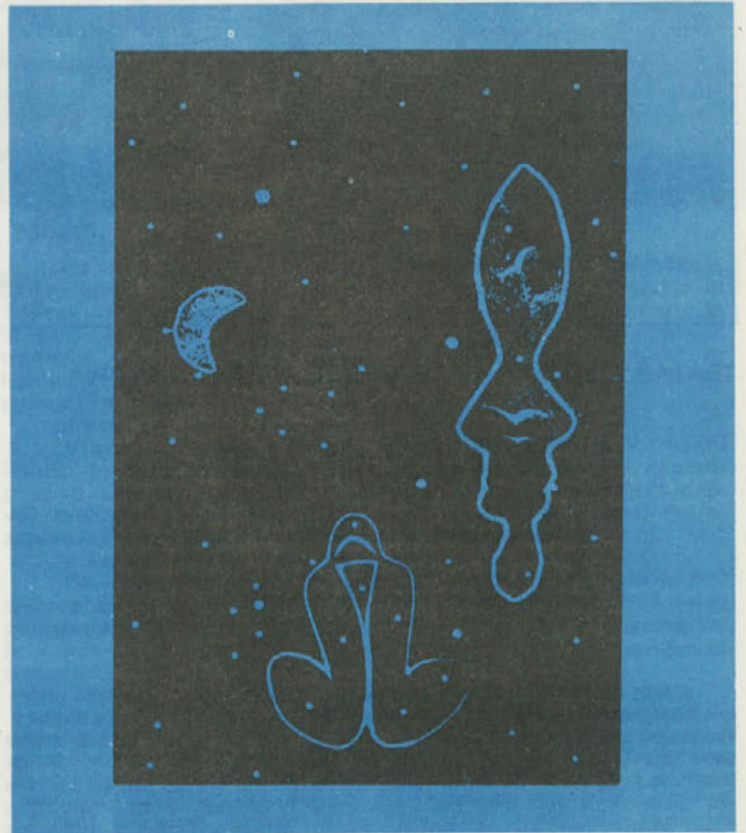
Preselimo se za trenutek v nov ambient, v delovni prostor uredništva Katedre, kjer nas je zbranih tokrat 8 članov debatne skupine. Dali so mi vzdevek — „kot novinar“, smejimo se vsi, poznajo me in vidijo, da nimam skoraj nobenih izkušenj. Pa vendarle, želim vedeti, da bi vedeli tudi vi, kakšen motiv je v vsakem izmed nas, da se potapljam v medčloveške odnose?

Kaj smo doživljali v dveh in pol mesecih na teh srečanjih, kaj smo poznali, pričakovali, kaj mislimo sedaj, česa smo se naučili in kaj še?

SEDEMDESETLETNICA ANTONA INGOLIČA

Ob sedemdesetletnici slovenskega pisatelja Antona Ingoliča je bila sredi novembra v avli univerzitetne knjižnice v Mariboru otvoritev razstave Jubilej Antona Ingoliča. Ob otvoritvi je bil navzoč tudi jubilar, ki se je ob začetku zahvalil za prejeta priznanja.

Anton Ingolič je predstavnik socialnega ali novega realizma v slovenski književnosti; svoje novele in romane gradi pisatelj na podlagi natančne analize družbene stvarnosti. Opisuje življenje in trdo delo ljudi iz raznih poklicev in slojev.

Maja, brez zadrege:

„Ne morem narekovati besedila, pa vendar, kadar grem v klub, sklenem, da ne bom ničesar zinila, nakar kot da izvlečejo iz mene, — pa mi ni žal.“

Jože, nekoliko filozofsko: „Težko je kaj pametnega povedati, kar se običajno poskuša. V začetku sem mogoče imel tremo, pričakoval sem, da se bomo pogovarjali v stilu pametnih, toda med nami je sproščeno vzdušje, govorimo o problemih, s katerimi se srečujemo vsak dan, nekako bolj življenjsko, strokovnosti je dovolj v literaturi, tukaj pa ustvarjamo neke odnose, že to je nekaj.“

Angela, ne da bi se trudila: „Vedno se moraš truditi, če kaj želiš, toda da človeka razumeš, se moraš dati v njegovo kožo, v tej grupi nam je deloma, če ne v celoti to uspelo.“

Jožica, ne naključna debaterka: „Meni se zdi, čeprav smo naključno zbrani, da se skušamo drug v drugega poglobiti, razumeti, ne gre vse mimo nas.“

Marjan, se prilagaja: „Človek se v dinamičnem življenju mora stalno prilagajati različnim situacijam primerno.“

Janez, samo to: „Aktivno se učim življenja.“

Tilka, iz srca: „V tej grupi sem se veliko novega naučila, kako je težko izraziti čustva, danes dopoldne sem se pogovarjala s kolegico, kako čudovit je občutek, če človek reče, vse je možno, kar bo pa bo, ne v smislu strahu, vse je možno, da doživim. Morda to novo spoznanje, da so v grupi ostali tisti člani, ki jih družijo neki podobni odnos do življenja, sočloveka, do vsega človeškega.“

V meni tli tiho upanje in zaupanje, da se bomo večkrat srečevali v delu, interesih, najbrž bo več takih skupin in bi želela, da bi nekaj članov bilo pomočnikov v naslednjih. Zbiram izkušnje in te imava z vodjo Ignacem namen obdelati do naslednjega posvetovanja, ki bo septembra v Portorožu.

Vsi želijo slišati še moje mnenje, je ugotovitev med pogovorom. Naša pričakovanja, o katerih naj bi se pogovarjali na začetku, se odpro kot življenjska spoznanja, ugotovitve, nove poti h koncu začetka.

Vera Horvat

Na razstavi smo si ogledali vsa avtorjeva dela, od začetka njegovega ustvarjanja pa do danes. Naj naštejemo samo nekatera: Gimnazijka, Šumijo gozdovi domači, Človek na meji, Nebo nad domačijo, Onduo, moj črni fant ... V njih najdemo trpljenje Slovencev med vojno, njihov upor proti nasilju, zastavljena vprašanja vzgoje srednješolske mladine s kritiko pedagoške prakse itd.

Pisatelj je na ta način s svojimi mnogoštevilnimi aktivnimi in zvestimi bralci obudil spomin na plodno delo minulih let, mi pa se tudi zavedamo, kako mnogo je poklonil slovenski književnosti.

Darko Rus

SODELOVANJE MED V TOZD STROJNIŠTVO IN OZD

Tesno sodelovanje z industrijo oz. OZD spada že k dolgoletni tradiciji VTOZD strojništvo. Podpisani so samoupravni sporazumi o sodelovanju pri projektiranju in operativnem izvajanju proizvodnje ter pri izvajanju raziskovalnih, prototipnih in posebnih dejavnosti z vrsto OZD. Aktivno sodelujemo z enainvajsetimi OZD.

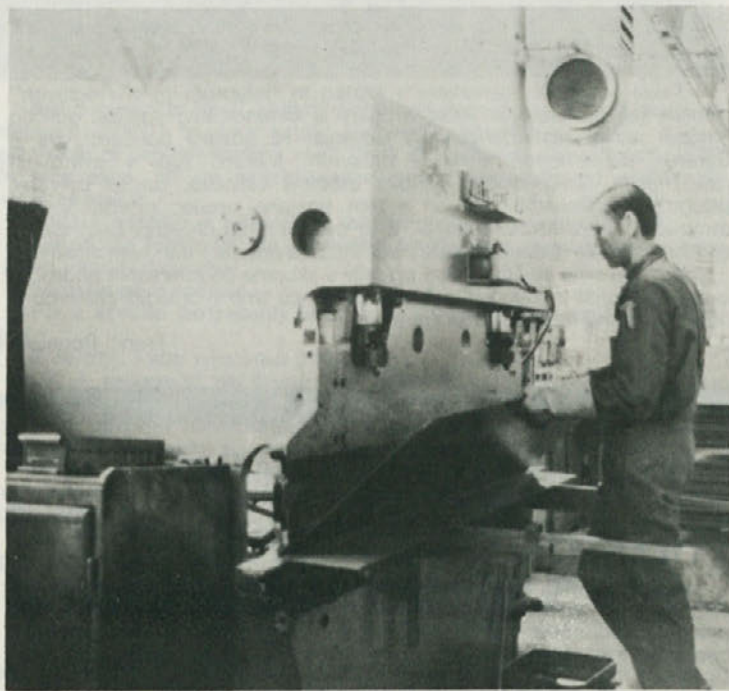
Poleg dela po planih sodelovanja obstaja sprotno sodelovanje pri reševanju tekoče problematike pri projektiranju, konstrukciji, pripravi in vodenju proizvodnje, kontroli, uvajanju nove tehnologije, AOP itd.

Pri sprotnem sodelovanju so angažirani tudi študentje, posebno študentje II. stopnje. Konkretno probleme, ki jih pošljejo OZD, rešujejo kot programe pri posameznih predmetih. Posebno močno je to zajeto pri računalniških predmetih, kjer s pomočjo računalniških metod rešujejo klasične metode konstruiranja ali optimiranja ali pa razvijajo povsem nove metode. Na takšen način so bili rešeni številni problemi in mnogi programi v OZD zanesljivo delujejo.

Nekateri diplomanti se pogosto vračajo iz OZD (ko so že nekaj časa v službi) po nasvete in informacije na šolo, kjer pod strokovnim vodstvom pedagoških delavcev in drugih strokovnjakov na šoli rešujejo kompleksne probleme.

V lanskem šolskem letu so bile podeljene nagrade študentom za posebne raziskovalne naloge: nekateri so dobili Kidričeve nagrade, drugi nagrade posameznih OZD. VTO strojništvo načrtno izvaja šolanje kadra OZD na specializiranih seminarjih (po letnem programu), in sicer:

- računalniško konstruiranje proizvodov,
- računalniško dimenzioniranje, preračunavanje itd.,
- računalniška priprava in vodenje proizvodnje,
- specifični energijski in tehnološki problemi,
- NC tehnologija,
- tehnološke meritve v proizvodnji.

Danes je v svetu že močno uveljavljena NC tehnologija (numerično krmiljena). Slovenska industrija se je v tem času intenzivno lotila proučevanja možnosti uvajanja NC tehnologije v naše razmere. VTOZD strojništvo je že pred leti začela z opremljanjem laboratorija za NC tehnologijo. To so najmočnejši stroji in naprave, ki so sposobni opraviti številne obdelovalne postopke, za klasično proizvodnjo tudi nedosegljive. Na seminarjih za operaterje NC strojev se je do sedaj izobrazilo precejšnje število strokovnjakov, ki uspešno programirajo probleme po številnih slovenskih OZD. Diplomanti rešujejo konkretne naloge na NC strojih, skoraj praviloma pa imajo diplomanti II. stopnje naloge iz OZD. Slušetelji III. stopnje pa delajo samo na raziskovalnih in razvojnih nalogah v OZD.

V letošnjem letu si je na seminarjih dopolnilo izobrazilo 150 strokovnjakov iz OZD. Seminarje obiskujejo tudi študentje. Pridobljeno znanje jim služi kot dopolnilo pri posameznih predmetih. Programi za bodoče sodelovanje med VTOZD strojništvo in OZD zajemajo še tesnejše sodelovanje, v katerega vključujejo pedagoške delavce kakor tudi študente.

Franci Čuš

TEKSTIL NI „CUNJARSTVO“

O tem, da je tekstilna tehnologija danes med relativno zelo zahtevnimi, ne gre več dvomiti, kajti obseg dela tekstilnega strokovnjaka zahteva izredno široko paleto znanj, kamor prištevamo poznavanje splošne tekstilne tehnologije, kemijske tehnologije, delovanje strojnih mehanizmov, da računalništva, komercialno-ekonomskih in elektrotehničnih znanj ne omenjamo. V Sloveniji je tekstilna industrija po številu zaposlenih na drugem mestu takoj za kovinsko-predelovalno industrijo in strojogradnjo, vendar tega ni čutiti v pomembnosti tekstilne industrije, ki je pogostoma zasežena z mnenji gospodarskih pa tudi političnih vrhov od občine do federacije. Zaenkrat je tekstilna industrija še vedno tista veja predelovalne industrije, ki naj odpravlja predvsem brezposelnost (zato smo priča prevelikim zmogljivostim in hkrati slabim gospodarskim rezultatom ob slabi kadrovski strukturi zaposlenih), namesto da bi njeno vlogo v sodobnih gospodarskih razmerah definirali na osnovi realnega gospodarskega planiranja ter ji poiskali dejansko mesto v jugoslovanskem ekonomskem prostoru. Tekstil nikakor ni „cunjarstvo“, kot marsikje še vedno mislijo ampak je področje dela, ki zahteva veliko interaktivno usposobljenost tekstilnih strokovnjakov.

Odsek za tekstilno-konfekcijsko tehnologijo na visoki tehniški šoli v Mariboru

Da je mariborski bazen pomembno jedro tekstilne industrije v Jugoslaviji, je že znano, zato je bila tudi ustanovitev oddelka za tekstilno tehnologijo na takratni višji tehniški šoli pogojena s potrebami po tekstilnih inženirjih. Vsa stvar je danes enaka, le da na visoki tehniški šoli ni več oddelka oz. VTO v okviru šole, ampak obstaja le odsek za tekstilno-konfekcijsko tehnologijo v sklopu VTO strojništvo. Temu je v največji meri botroval padec vpisa na omenjenem oddelku, s tem v zvezi pa tudi pomanjkanje pedagoških delavcev za strokovne predmete s področja tekstilstva, kljub temu da so potrebe industrije po teh kadrih še danes precejšnje.

V zadnjih letih se stanje postopno izboljšuje, tako da vpis na odsek narašča. Vse bolj je namreč čutiti zraščanje industrije in vzgojno izobraževalnega dela na odseku v tvorbo združevanja dela in sredstev, kar se pozitivno odraža predvsem v delu PIS za tekstilno stroko. Vendar to še zdaleč ni vse. Poleg udeležbe uporabnikov (industrije) v tripartitnem odločitvenem sistemu na šoli je vse več poudarka namenjeno tesnemu sodelovanju v znanstvenoraziskovalnih dejavnostih.

Kot je povedala predstojnica katedre za tekstilno-konfekcijsko tehnologijo mr. Stanislava Jeler, se uporabniki aktivno vključujejo v izobraževanje na šoli (SOZD MTT, Svila, PIK, Mura, Toper, Lisca itd.), kar ponazarja skupno delo na področju sestavljanja in sprejemanja učnih načrtov ter programov za prvo-in drugostopenjsko izobraževanje nje na odseku. V zadnjem času oboji aktivno delujejo v komisiji za ustanovitev tekstilnega centra za usmerjeno izobraževanje v Mariboru. To, da se izobraževanje staplja s proizvodnjo v združeno delo, je gotovo: posamezne oblike predavanj se organizirajo v proizvodnih obratih, tovarne prispevajo sredstva za nabavo laboratorijske opreme ali pa svojo po izločitvi iz proizvodnega postopka (seveda če je v ustreznem stanju) gratis dostavijo šoli, honorarni pedagoški delavci za strokovne predmete iz industrije predavajo in vodijo vaje na odseku, redni profesorji se izpopolnjujejo v industriji doma in v tujini; še bi lahko kaj našli.

V sklopu raziskovalnega dela se izvajajo na odseku naloge iz proizvodnega združenega dela (OZD Melje, OZD Merinka, OZD Tabor, OZD Svila, OZD Mura, OZD Prebold, OZD PIK, OZD IBI Kranj itd.), diplomske naloge pa so skoraj izključno sestavni del znanstvenoraziskovalne dejavnosti, s tem da rešujejo študenti konkretne teme iz bodočega dela v matični OZD.

Potrebno se bo vključiti v sodelovanje z deželami v razvoju na tekstilnem področju in rešiti odprto vprašanje neuskladenosti znanstvenoraziskovalne dejavnosti v severovzhodni Sloveniji, ki je v sedanjem stanju prej ovira kot spričevalo za boljše rezultate.

Brane Srčnik

VIŠJA ZDRAVSTVENA ŠOLA MARIBOR?

(KONČNO ŽE V POVOJIH)

Potreba po višji zdravstveni šoli

Želje oz. zahteve po višji zdravstveni šoli v Mariboru sovpadajo z reformo zdravstvenih šol in s prehodom v usmerjeno izobraževanje. Takoj za pedagoškimi šolami naj bi prešlo v reformo tudi zdravstveno izobraževanje. Tako naj bi bila do aprila 1978 glavna naloga le-teh pripraviti vse sporazume, predmetnike in učne programe za usmerjeno šolo. Usmerjena šola pomeni ureditev vseh horizontalnih smeri, pa tudi vertikalno rast. Želja po ustanovitvi višje zdravstvene šole v Mariboru je stara že deset let, akcija sama — tj. zagotovitev vseh potrebnih pogojev in podrobnosti — pa teče že tretje leto.

Zakaj višje zdravstvene šole v Mariboru še ni?

V pogovoru z ravnateljico srednje zdravstvene šole Majdo Japelj smo zvedeli, da je razlogov za to precej — najpomembnejši pa je ta, da je nesmiselno začeti z ustanovitvijo neke šole v času, ko se vse spreminja in postaja novo. Zato je zaenkrat edina rešitev v tem, da tovrstna ljubljanska šola ustanovi oddelek višje zdravstvene šole v Mariboru. Pojavil pa se je precejšen deficit kadra, kajti dislocirani oddelek lahko obiskujejo le tisti, ki se izobražujejo ob delu — ljudje, ki že imajo določeno izobrazbo in žal na nekaterih področjih duplirajo. Vendar to vsekakor za zdravstvo ni bila rešitev. Še najmanj pa za tiste, ki bi si ta poklic radi pridobili.

Pred dvema letoma je bila na ptujski in obeh mariborskih gimnazijah izvedena anketa o želji po študiju na višji zdravstveni šoli — seveda če bi ta bila v Mariboru. In ugotovitev? Anketa je pokazala, da se je takrat za tovrsten študij „odločilo“ 97 kandidatov. Resda bi bilo potrebno odšteti nekaj kandidatov, ker bi bila šola ustanovljena „na novo“ — vendar bi ostalo še vedno dovolj interesentov, da bi se študij izplačal oziroma bi bila številka še vedno dovolj visoka, da bi bila zanimiva za šolo in zdravstvo, ki potrebuje nove sodelavce. V anketi je bilo postavljeno tudi vprašanje, kaj bi naredili, če višje zdravstvene šole v Mariboru ne bi bilo. 45 % maturantov je odgovorilo, da bi se odločili za študij v Ljubljani na višji šoli za zdravstvene delavce, ostali pa bi ostali v Mariboru, s tem da bi se vpisali na drugo višjo šolo. To pa je pogojeno predvsem z materialnim položajem — saj si zaradi finančnega stanja ne morejo vsi privoščiti študija v Ljubljani.

Kaj je do sedaj že narejenega?

Srednja zdravstvena šola aktivno sodeluje v programih usmerjene šole ter resno razmišlja o nadaljevanju študija, ki naj bi ga omogočila svojim maturantom. Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani pa je bila poslana ponudba za sodelovanje in poročilo. Seznanili so jih tudi z dejstvom, da so medicinska fakulteta, mariborska bolnišnica ter Zavod za zdravstveno varstvo v Mariboru podpisali sporazum o sodelovanju. Mariborska bolnišnica ter Zavod za zdravstveno varstvo pa postajata s tem strokovno učna baza za študente in vse druge zdravstvene delavce. Dekan ljubljanske medicinske fakultete prof. Likar in prorektor ljubljanske univerze dr. Sebej podpirata to pobudo za sodelovanje; hkrati pa želita, da se sklene podoben sporazum tudi z višjo šolo za zdravstvene delavce — rezultat prvega skupnega sodelovanja naj bi se pokazal že v prihodnjem šolskem letu z ustanovitvijo dislociranega oddelka višje zdravstvene šole v Mariboru, ki bi deloval v okviru višje šole za zdravstvene delavce iz Ljubljane. Na ponudbo je bil odgovor iz Ljubljane pozitiven — datiran pa je z 11. novembrom 1977. Pogovori so bili koristni, vendar bi bilo potrebno najpomembnejšo obliko sodelovanja še lope iskati.

PROFESORJI — jih je za ustanovitev šole dovolj?

Kader je ustrezen!

Problema s predavatelji ne bo. V Mariboru je namreč precej usposobljenih ljudi za delo na višji šoli (kot to predvideva zakon; zahtevnost pa ni enaka kot za druge stopnje), urejene so tudi učne baze (izvajanje praktičnega dela študija) (bolnišnica = učna baza univerzi). Kolikor pa za vse predmete ne bo dovolj sodelavcev, predvidevajo, da jim bodo priskočili na pomoč profesorji oz. strokovni predavatelji iz Ljubljane.

Finančna sredstva?

Kolikor bi v Mariboru ustanovili redni dislocirani oddelek (kar tudi nameravajo v prihodnjem šolskem letu), bi ta posloval s sredstvi, enakovrednimi potrebam šole v Ljubljani.

Prostoril

Kot materialna baza zdravstvene šole v Mariboru bo sedanja srednja medicinska šola. Po sklepu družbenopolitičnih forumov v Mariboru so zagotovljeni prostori sedanje Višje pravne šole, ki bodo po preselitvi le-te služili predavalnicam nameravane novo ustanovljene Višje zdravstvene šole ter kasneje tudi Višji stomatološki šoli. Vendar pogovori o tem še niso stekli. Kajti zobozdravstvo za usmerjeno šolo še ni dalo točnega koncepta, kako si predstavlja vertikalno rast izobraževanja — vsekakor pa mora biti koncept dela dvostopenjski. Vendar so tu zaenkrat le še pri pobudah!

Potrebe po kadru z višjo strokovno izobrazbo?

So že dokumentirane. Šola namreč izvaja tisto oz. izhaja iz tistega, kar potrebuje združeno delo (to se pravi, da bomo lahko sledili vsem pobudam iz zdravstva; da se bodo šolali res tisti ljudje, ki jih zdravstvo našega področja potrebuje).

Do leta 1980 potrebuje mariborska zdravstvena regija 144 medicinskih sester z višjo izobrazbo oz. s podiplomsko specifikacijo, kar znaša 30 odstotkov celotnega števila sestrskega kadra, ki bi ga zaposlili do tega leta. Pri tem je potrebno upoštevati dejstvo, da lahko dela na terenu samo sestra, ki ima primerno izobrazbo, številka (in s tem tudi potreba) je dosti višja za zdravstveni dom, nekoliko nižja pa za bolnišnico).

Je umestno, da se šolajo kadri le v enem centru?

V Sloveniji je višja šola za zdravstvene delavce le ena, in sicer v Ljubljani. Potrebe po kadrih so povsod velike, in tako se pojavlja problem, da izšolani ljudje ostajajo le v centrih, v manj razvita področja pa se vrača le malo kandidatov.

Ali je v naši regiji dovolj kadrov?

Pomanjkanje strokovnih delavcev se kaže tudi pri nas, kajti ljubljanska šola kot ustanova, ki je organizirana samo v centru, ne zadostuje vsem potrebam. Premalo kadra imata tako Primorska kot Tolminska; pri nas pa je problem še bolj pereč, saj sta vključena v to regijo še Prekmurje in Koroška. Tako so poslali iz slovenjegraške bolnišnice zahtevo oz. vlogo za organizacijo višje zdravstvene šole v Mariboru, ki bo začela delovati v prihodnjem šolskem letu. Da pa bo delo steklo, kot je načrtovano, je bila pri mariborski univerzi ustanovljena posebna komisija, ki mora pripraviti vse pogoje za rojstvo višje zdravstvene šole. O tem, da bo kandidatov dovolj (če ne še preveč), pa ne gre dvomiti. . .

Daniela Orešek

GORENJE ZA ŠTIPENDISTE

Štipendisti Gorenja smo si sredi oktobra ogledali vzročno razstavo SOZD Gorenje, ki je bila Rdeči dvorani v Velenju. Potem ko smo se sprehodili ob obsežnem programu DOM, smo se odpeljali z avtobusi v tovarno Gorenje, kjer smo imeli v jedilnici že tradicionalno srečanje.

Tukaj smo bili seznanjeni s kratko in dolgoročnim „vrtoglavi“ planom razvoja Gorenja. Med drugimi je direktor tov. Atelšek odlično prikazal razvoj rasti današnjega Gorenja. Ni pozabil poudariti, da je Gorenje pomembno ne le v državnih, marveč tudi v svetovnih razsežnostih. Zelo močno je bila izražena zahteva, da se univerza prilagodi združenemu delu in s tem postane nosilec razvoja v naši samoupravni socialistični družbi. Brez dvoma mora univerza živeti zaradi združenega dela in zanj, ne pa zaradi sebe, je poudaril tov. Ivan Atelšek.

Kasneje smo se štipendisti razdelili v skupine po interesnih področjih in se pogovarjali z vodilnimi delavci. Ob koncu smo si ogledali proizvodne hale in srečanje zaključili s kosilom.

Franci Rogelšek

SZOMBATHELY SE NAM JE PREDSTAVIL V LEPI LUČI

Sredi novembra so Mariborčane obiskali gostje iz pobratenega mesta na Madžarskem, Szombathelyja, ki sodi med najpomembnejše naselbine zahodne Madžarske. Mesto je znano predvsem po kulturni razvitosti, z obiskom pa so se še okrepile že tako trdne vezi med obema mestoma. Občanom Maribora so se predstavili z različnimi akcijami. Poglejmo samo najzanimivejše. 1. dan: v cvetličarni Ciklama v Gosposki ulici je bila izredno vzorno pripravljena razstava cvetja, last Baštovanske kmetijske zadruge. Istega dne se nam je predstavil v kinu Union mešani pevski zbor Erkel Ferenc s precej zahtevnim programom, ki so ga pevci zaključili s priljubljeno pesmijo I want to go to heaven. 3. dan: v unionski dvorani se je številnemu občinstvu predstavil plesni ansambel, ki visoko kotira v Evropi — Ungaresca. Nastal je iz vrst dijakov, danes pa v njem sodelujejo tudi študentje, delavci in javenci. Ansambel je bil že dvakrat v Jugoslaviji. 4. dan: v kino gledališču je bila na sporedu revija filmov madžarskih režiserjev.

Zadnji dan obiska je v restavraciji hotela Orel gostoval madžarski zabavni orkester. Prav tam so ves čas obiska kuhali priznane madžarske specialitete.

Gostje so nam ob odhodu zatrdili, da so se v Mariboru prijetno počutili in da bodo še večkrat z veseljem prišli. Na vseh njihovih prireditvah je bilo veliko število obiskovalcev (morda zato, ker je bilo zastoj), ob tem pa naj še Katedra pristavi svoj lonček: v zvezi z nedavno končanim obiskom mesta Marburg smo zapisali: študentov ni bilo. Tokrat pa naj velja povsem drugačno mnenje: ŠTUDENTJE SO BILI! (in to v precej velikem številu). Potrkajmo na les!

Darko Rus

KOLIKO JE VREDNO NAŠE DELO

Sodobne razmere preraščanja visokega šolstva v združeno delo povzročajo prenekatero nejasnosti. Ena izmed njih je tudi, kako nadomestiti proračunski aparat dodeljevanja sredstev šolam in skozi to, kako vrednotiti delo šol v celotnem sklopu združenega dela. Vsekakor življenjska problematika, ki mora odražati na eni strani vključenost šol v združeno delo, po drugi pa vpliv združenega dela na profile potrebne izobrazbe, ki jih razvijajo šole. Tej problematiki je namenjen tudi moj prispevek, ki predvideva ocenjevanje potreb v organizaciji združenega dela po kadrih določenega izobrazbenega profila, ocenjevanje materialnih potreb na šoli in kasneje uskladitev ter ugotovitev le-teh v družbenem organu, kot je SIS za izobraževanje. Celotni koncept dela je vključen v usmerjeno izobraževanje in zato prilagodljiv različnim stopnjam izobrazbe, predvideva pa tudi večjo odgovornost za razvoj in uporabo (izrabo) znanja v OZD.

Izračuna izoblikovane cene za izobrazbo določenega profila bi se v OZD takole lotili:

Kot osnovo bi vzeli osebni dohodek pogojno nekvalificiranega delavca (PND) in izračunali njegovo poprečje v OZD. Temu poprečju bi prišteli razliko med PND in osebnim dohodkom profila izobrazbe, ki ga potrebujemo (npr. srednješolski, višje- ali visokošolski):

$PND + \text{razlika} = \text{osnova za izračun prispevne stopnje (PS)}$

Omenimo lahko še, da se razlika izračuna v poprečnem znesku za en osebni dohodek.

Nadalje pomnožimo:

$PS \times \text{število potrebnih kadrov te izobrazbe} = \text{celotna kvota (CK)}$

K celotni kvoti moramo prišteti še

$CK + \text{prispevki (za štipendije, socialno in zdravstveno varstvo študentov, stanovanjsko izgradnjo)} = \text{prispevek OZD (POZD)}$, kar pa ne pomeni celotnega izračuna, saj moramo tudi šolstvu omogočiti udeležbo na ustvarjenem dohodku OZD.

$POZD + \text{določen \% ustvarjenega dohodka (lahko dogovorjen ali določen z družbenim dogovorom)} = \text{celotni prispevek OZD (CPOZD)}$.

Na šoli pa moramo upoštevati tudi število zaposlenih in njihov poprečni OD:

$\text{poprečni OD} \times \text{število zaposlenih} = \text{kadrovska stopnja (KS)}$,

kadrovska stopnja prištejemo še materialne stroške:

$KS + \text{materialna osnova za delo} = \text{skupni stroški (SS)}$,

skupnim stroškom šole pa dodamo še funkcionalne stroške za študente:

$SS + (\text{funkcionalni stroški na študenta} \times \text{število študentov}) = \text{celotni zahtevki (CZ)}$.

Po izraženem CPOZD in CZ šole se obe organizaciji srečata v samoupravni interesni skupnosti in uskladita svoje možnosti in zahteve, tako da prideta do usklajenega zneska (UZ), ki mu dodata še:

$UZ + Q = \text{sredstva za izobraževalno dejavnost (SID)}$.

Q se pojavlja v tem kontekstu kot faktor predvidenega razvoja določene discipline in višino — vrednotenje tega faktorja — mu določijo družba, npr.: v obdobju, ko ugotovimo povečane potrebe po tehniških ob istovrstnem manjšem številu študentov, se faktor Q poveča in nameni dodatni stimulaciji študentov in predavateljev tehnične smeri študija.

Prikaz izračunavanja cene izobraževalnih storitev je zgolj poskus v naših prizadevanjih, da bi se izobraževanje čim bolj vključilo v združeno delo in postalo njen integralni del.

Marjan Vešnar

ŠOLANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE TUJIH DRŽAVLJANOV V SFRJ

Šolanje in strokovno izpopolnjevanje tujih državljanov v Jugoslaviji je sestavni del jugoslovanske politike mednarodnega sodelovanja. Kot faktor poglobljanja stikov naše države z državami v razvoju se zlasti pojavlja na področju politike, znanosti, gospodarstva, prosvete in kulture in kot oblika pomoči tem državam ter osvobodilnim in revolucionarnim gibanjem, da bi z usposabljanjem lastnih kadrov pospešile svoj gospodarski in družbeni razvoj ali da bi se osvobodile tuje dominacije.

Ta oblika mednarodnega sodelovanja hkrati prispeva k uveljavitvi naših dosežkov na področju znanosti, tehnike in izobraževanja ter uveljavitvi našega socialističnega družbenega sistema. Tujih državljanov je na šolanju in izpopolnjevanju v naši državi vedno več, vendar jih je še vedno precej manj kot v večini drugih držav (l. 1974 jih je bilo 3.000, tj. le 1 % vseh študentov).

To so v glavnem državljani iz držav v razvoju, od katerih jih je le približno 22 % prejelo jugoslovansko štipendijo, medtem ko so se drugi šolali na svoje stroške in na stroške svojih držav.

Pri tem pa so se poleg nedvomno pozitivnih rezultatov, ki so bili doseženi, pokazale tudi številne pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene na različnih ravneh.

Eden najbolj perečih problemov pa je vendarle financiranje šolanja tistih tujih državljanov, ki nimajo jugoslovanske štipendije, katerih je bilo doslej več kot dve tretjini vseh.

Zaradi takih problemov je bil izdelan osnutek družbenega dogovora o šolanju, strokovnem in znanstvenem izpopolnjevanju in izvenšolskih aktivnostih tujih državljanov v Jugoslaviji, ki je sedaj v javni razpravi.

Širša idejna in politična podlaga osnutka dogovora sta:

- politika SFRJ, ki je določena na področju mednarodnega sodelovanja
- uveljavljanje naših dosežkov in ustvarjanje možnosti za širše kulturno, znanstveno in izobraževalno komuniciranje med Jugoslavijo in drugimi državami.

Neposrednejše izhodišče osnutka dogovora je potreba po bolj organiziranem in učinkovitejšem reševanju položaja tujih državljanov na šolanju v naši državi in uresničevanju popolne koordinacije različnih družbenih faktorjev na tem področju.

Temeljni načeli dogovora sta:

- odprtost naše države in njenih institucij za šolanje tujih državljanov, hkrati pa tudi možnost za različne olajšave,

- enake pogoje za šolanje naših in tujih državljanov v izobraževalnih institucijah.

V osnutku dogovora je izraženo prizadevanje, da bi rešili ali vsaj zmanjšali problem, ki je v tem, da se tuji državljani zadržujejo na šolanju in izpopolnjevanju v naši državi precej dalj, kot je predvideno za posamezne stopnje šolanja. Zato je bila v dogovor uvrščena določba, po kateri lahko tuji državljani podaljšajo svoje bivanje na enaki podlagi največ za 2/3 vsega časa, ki je po veljavnih predpisih predviden za končanje določenega študija. V ta rok je všteti tudi čas za učenje jezika in za druge vrste priprav na šolanje in izpopolnjevanje, čeprav je to zadnje določilo še precej sporno.

Gre za poskus, da bi poiskali skupno osnovo za celotno problematiko prebivanja tujih državljanov zaradi šolanja in izpopolnjevanja v naši državi, ki naj bi prispevala k večji učinkovitosti.

Osnutek dogovora poskuša rešiti že omenjeni problem financiranja šolanja tujih državljanov, in to v širokem obsegu možnih variant. Med delom pri oblikovanju osnutka je bilo izraženih več dilem in različnih predlogov, kako naj bi bile rešene. Za nekatere teh so rešitve nakazane v najnovejšem besedilu osnutka, medtem ko so druge ostale še naprej odprte in jih bo treba rešiti med razpravo o osnutku.

Naj navedemo najpomembnejši:

- v osnutku ni izločeno posebno vprašanje statusa tistih tujih državljanov, ki so pripadniki naših nacionalnosti,

- vprašanje stimulacije tujih državljanov, da bi ti hitreje končali šolanje in izpopolnjevanje v naši državi.

Franci Bračko

BODO PLAČEVALI ZDRAVSTVENE STORITVE ?

PARTICIPACIJA NAČENJA SISTEM SOLIDARNOSTI IN S TEM ŽE ZAČETO DELITEV PO POTREBAH

Sredstva samoupravne interesne skupnosti za zdravstveno zavarovanje so v obdobju 1973–1976 rasla po letni stopnji 32 odstotkov, veliko hitreje kot dohodek (26 odstotkov). Kljub temu pa je denarja premalo za vse storitve, ki jih zahtevajo zavarovanci. Razlog je v tem, da želimo vedno več zdravstvenih storitev in boljše (za en recept se skoraj ne potrudimo v lekarno), posledica pa je jasna: zdravstvo potrebuje več denarja.

ENOTNI IN DOPOLNILNI PROGRAM ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Ta dva termina je vpeljal samoupravni sporazum o skupnih nalogah o ureditvi temeljev plana zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji. Enotni in dopolnilni program imata velik pomen v javni razpravi v štirih osnutkih samoupravnih sporazumov s področja zdravstva, ki predvidevajo participacijo za storitve dopolnilnega programa, morda pa tudi za nekatere storitve v enotnem programu. Gradivo, o katerem pravkar teče razprava, vsebuje nekatere nove predloge, kako zagotoviti skladnost sredstev za zdravstveno varstvo in potreb po tem varstvu. Samo za zdravstveno varstvo iz enotnega programa se bodo sredstva zbirala v okviru republike in jih bodo občine uporabljale glede na potrebe. V enotni program spadajo:

- vse zdravstveno varstvo dojenčkov in predšolskih otrok,
- vse varstvo šolarjev, dijakov in drugih do 19. leta starosti,
- vse zdravstveno varstvo študentov do njihovega 26. leta,
- zdravljenje in preprečevanje nalezljivih bolezni, posebej tuberkuloze in spolnih bolezni,
- skoraj vse, kar je povezano z materinstvom (pregledi med nosečnostjo, porod),
- odkrivanje in zdravljenje sladkorne bolezni, zvišanega krvnega pritiska, predrakastih in rakastih obolenj ter mišičnih in živčno-mišičnih obolenj,
- zdravljenje alkoholikov, narkomanov in tistih duševnih bolnikov, ki bi lahko ogrozili svoje življenje ali življenje drugih,
- zdravljenje vseh nesreč pri delu in poklicnih obolenj,
- celotno zdravstveno varstvo borcev v NOB.

Dopolnilni program zajema vse ostale storitve (zdravljenje pri specialistih, laboratorijske in rentgenske preiskave, oskrba v bolnišnici, zdravljenje in kontracepcijska sredstva, prekinitev nosečnosti itd.).

Za te storitve bi morali vsi Slovenci razen študentov in učencev, nosečnic in borcev, plačevati participacijo, ki naj bi dosegla največ 20, 15 ali 10 odstotkov vrednosti storitve glede na višino dohodka na družinskega člana. Te odstotke naj bi vsaka občina določila glede na razmerje med že zbranimi sredstvi in potrebami. Postavljena je še ena limita: zavarovaneц v kategorije Slovencev z najvišjim dohodkom bo dal od osebnega dohodka največ 2.500 din na mesec, v kategorijah z nižjimi dohodki bo ta meja nižja (2.000 in 1.500 din).

ZA PREDLOG NI PRAVEGA NAVDUŠENJA

Osnovne organizacije sindikata so odklonile tak način zdravstvenega varstva. Tudi predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije je menilo, da s tem načtenjamo solidarnost delavcev in zavarovance postavljamo v primeru bolezni v negotov ekonomski položaj (ali si bodo delavci z nižjimi dohodki privoščili drage storitve? Če si jih ne bodo, ali ni nevarnosti, da bomo zdravili bolezni v kasnejših fazah, ko bo zdravljenje še zahtevnejše in dražje?).

Tisti, ki zagovarjajo gradivo, ki predvideva participacijo, menijo, da bo to učinkovit pouk, s katerim bomo zmanjšali pretirane zahteve po zdravstvenih storitvah. To najbrž ni edina metoda, zagotovo ne najbolj primerna, s katero bi bilo moč opustiti popustljivost pri bolniških dopustih in pri ostalih storitvah. Pojavlja se celo mnenje, da bi participacijo razširili tudi na nekatere pravice iz enotnega programa.

Po omenjenem predlogu bi bili vsi Slovenci razporejeni v eno izmed kategorij po višini dohodka in skladno s tem plačevali participacijo.

Tisti, ki iz bruto OD prispevajo več, ker imajo visok dohodek, bodo plačevali tudi višjo participacijo.

S tem ko bi prepustili občinam, da razpolagajo s svojim denarjem, bi seveda manj razvite občine potegnile krajši konec: tam bo obseg zdravstvenih storitev manjši, participacija, ki naj bi jo določili v vsaki občini posebej, pa večja. Čeprav študentske in šolarske populacije omenjeni osnutek sporazumov ne prizadene, če se seveda ne uveljavljajo participacija še za enoten program, pa je vendar to tak premik na področju zadovoljevanja skupnih potreb, ki lahko potegne za seboj enake predloge na drugih področjih, npr. v izobraževanju. Zdi se mi, da bi bilo že uresničenje tega (zaenkrat edinega) predloga dovolj, da prične mo rušiti že začeto delitev po potrebah, ki jo je zagotavljal sedanj sistem solidarnosti, in se vrnemo – čeprav samo z 20 odstotki – k plačevanju.

S. Ploj

VTŠ V CELJU?

To je bilo vprašanje, na katerega sem večkrat odgovarjal študentom v Mariboru, pa čeprav so predavanja tekla že drugo leto.

Prva predavanja so se pričela oktobra 1975 na oddelku VTŠ v Celju za smer strojništvo in gradbeništvo. Vsak začetek je težak, tako je bil tudi naš, saj smo imeli v študijskem letu 1975/76 predavanja v šolskih delavnih tehniške šole in smo se morali sprijazniti s hrupom strožnic in z ostalim ropotom...

Potem so gradili novi Tehniški šolski center, v katerem smo tudi študentje dobili svoje predavalnice, vendar na žalost za študente spet ni dovolj prostora. Vedno nas „pomirjajo“, da smo „gostujoči“ in naj se nikar ne razburjamo, če nas moti zvonec srednješolcev in živžav, ki nastane med odmori.

Vendar moramo navsezadnje priznati, da študent, ki obiskuje predavanja v Celju, prihrani precej denarja in se zato zadovolji s ponujenimi pogoji. Vprašanje je le, če se v resnici počuti kot študent med maloštevilnimi kolegi, saj je vseh vpisanih okoli 180?

Tudi pri nas se najdejo študentje, ki poleg študija utegnejo narediti še kaj za svojo sredino, in prav ti so jedro mladinske organizacije.

OO ZSMS VTŠ – CELJE JE SKUPNA ORGANIZACIJA ZA ŠTUDENTE STROJNIŠTVA IN GRADBENIŠTVA. Srečuje se z vrsto problemov, ki zadevajo oddelka v Celju, in jih skuša uspešno reševati. Zavedamo se, da je to „mlada“ OO, ki mora mnoge korake narediti povsem na novo.

Veliko je moč razbrati tudi iz poročila o dejavnosti ZSMS na VTŠ Celje za študijsko leto 1976/77:

POROČILO O REALIZACIJI AKCIJSKEGA PROGRAMA ZA ŠTUD. L. 1976/77 NA OO ZSMS VIŠJA TEHNIŠKA ŠOLA (VTŠ) V CELJU

Predsedstvo OO ZSMS VTŠ Celje je bilo izvoljeno 8. 10. 1976.

Predsedstvo je sestavilo akcijski program, ki je bil finančno ovrednoten, na prvem rednem sestanku predsedstva 19. 10. 1976 in ga predložilo koordinacijskemu svetu ZSMS VTŠ Maribor in univerzitetni konferenci ZSMS Maribor ter klubu celjskih študentov (KCS) Celje. Kljub utemeljeni finančni postavki sredstev za delovanje nismo dobili, čeprav je bila zahteva minimalna. Obljubljeno nam je bilo, da bodo ta sredstva nakazana v tekočem letu 1977. Ker tudi za leto 1975 in 1976 nismo dobili sredstev, smo predložili obračun za povračilo stroškov. Od tega smo dobili nakazano polovico stroškov VTŠ Maribor – TOZD Strojništvo, medtem ko je VTŠ Celje – TOZD Gradbeništvo še vedno dolžnik. Iz navedenega je razvidno, da nam dolguje TOZD Gradbeništvo povračilo stroškov za leto 1975 in 1976 v višini 2.000 dinarjev, za leto 1977 pa kljub obljubi do sedaj še ni bilo nakazano nič. Edina vsota, ki smo jo v tekočih letih 1975–1977 dobili od VTŠ Maribor, je 2.000 dinarjev, ki jih je nakazala TOZD Strojništvo.

ZATO PREDLAGAMO: da se pripravi sestanek na relaciji univerza Maribor–oddelki VTŠ, VEKŠ in PA v Celju in se končno najde rešitev za financiranje obštudijskih dejavnosti in akcij študentov, ki se realizirajo v Celju, in ne v Mariboru.

Zalostno je, da so večino akcij izvedli drugi letniki in so pri tem prvi letniki manj sodelovali. V bistvu se sestava predsedstva ni veliko spremenila od prejšnje; torej se je ponovno sestajalo nekaj entuziastov, medtem ko večina študentov gleda samo na svoje študijske in osebne probleme.

Dosegli smo veliko na relaciji VTŠ Maribor – dislocirana oddelka Celje, vendar samo z OO ZSMS strojništvo, medtem ko z OO ZSMS gradbeništvo bolj malo, ker njihova OO ZSMS ni bila dovolj aktivna.

Če analiziramo delo posameznih komisij, vidimo, da smo največ naredili na športnem in kulturnem področju. Velike zasluge za uspehe športne komisije ima Igor TURK, ki je sestavil ekipe za košarko, roket, mali nogomet, namizni tenis in odbojko. Organiziral pa je tudi športno srečanje s strojno TOZD matične šole, ki je bilo hkrati izbrano srečanje za študente, ki so kasneje sodelovali na Mašiniadi '77 v Ohridu.

Povedati je treba, da so bili študenti oddelka v Celju zastopani v vseh tekmovalnih ekipah, s katerimi je VTŠ Maribor sodelovala na tem tekmovalnem področju.

Vsi študenti VTŠ so imeli možnost rekreacije v prostorih telovadnice tehniške šole, in sicer enkrat tedensko po 2 uri. Ker oddelka VEKŠ in PA nista imela enakih možnosti za rekreacijo, sta se pridružila našim študentom.

V okviru KCS so bila organizirana aprilška srečanja v rokometu, malem nogometu, odbojki in namiznem tenisu. Srečanja so potekala na igriščih in v telovadnicah celjskih srednjih šol.

Na področju kulture so bile realizirane vse akcije razen obiskov gledaliških predstav ter kresovanja; morda bi bilo še bolje, če bi kulturno malo več delali. Prirajenih je bilo več plesov v okviru KCS, pa tudi nekaj samostojnih.

Na področju idejnopolitične dejavnosti (IPD) ni bilo posebne aktivnosti, ker skupaj z referentom nismo bili najbolj aktivni.

Ob koncu te kritične ocene lahko torej povzamemo, da je v naši OO ZSMS bilo vendarle nekaj narejenega, čeprav nikakor ne dovolj. Temu pa je bilo poleg ostalih kriv tudi dejstvo, da je precej študentov vozačev in da mnogi med njimi aktivno delajo v OO ZSMS v krajevnih skupnostih.

Predsednik OO ZSMS
VTŠ – CELJE:
Stane ČERNOŠA

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Iz razgovorov s predstavniki študentov, ki študirajo v Celju na vseh oddelkih višjih in visokih šol univerze v Mariboru, smo zvedeli, s kakšnimi problemi se le-ti srečujejo pri študiju in v obštudijskih aktivnostih.

Zato bo uredniški odbor Katedre pripravil v Celju skupaj z UK ZSMS Maribor in OO ZSMS na teh šolah v januarju okroglo mizo z naslovom: „Skozi dva predora v Celju“!

STRIP V AVLI

Novembra je bila v galeriji Avla na I. mariborski gimnaziji odprta precej nenavadna, celo izjemna razstava – v sodelovanju s študentskim kulturnim centrom iz Ljubljane je Avla predstavila izbor originalov in reprodukcij stripov Kostje Gatnika – akad. slikarja, ilustratorja mladinske literature in dobitnika več nagrad – med drugim Zlate ptice in Sedem sekretarjev SKOJ. Vzroki za nenavadnost in izjemnost razstave so mnogovrstni: najprej je tu sama tematika. Strip namreč zavzema na lestvici „kulturnih vrednot“ pri nas dokaj nizko mesto in bi ga elitistični predsodek o stripu kot zgolj kiču in manjvrednem artiklu „kulture za množice“ najraje videl za vselej „prikovanega“ na police časopisnih kioskov. Poleg tega je to ena prvih razstav stripa na Slovenskem, gotovo pa prva, ki je postavljena v kako galerijo, ki ima povrh še zelo ugledno tradicijo. Takšnih razstav ni mnogo niti v deželah z dosti bolj razvito „stripsko kulturo“. Vendar pa bi se hudo motil, kdor bi iz teh dejstev izpeljal sklep, da je glavna vrednost razstave v nekakšni eksotičnosti nizkorodnega, „subkulturnega“ medija, postavljenega v središče „prave“ umetnosti. Kvaliteta razstavljenih stripskih tablojev preprečuje takšno redukcijo, razstavi pa daje razsežnost predstavitev – vsaj za naše kulturno okolje povsem novih izraznih možnosti stripa, ki ga legitimirajo kot samostojno in kompleksno obliko ustvarjanja. Treba pa je poudariti, da si avtor te „hvale“ ni zaslužil s spretnim posnemanjem in poceni koketiranjem s kulturno-umetniško priznanimi vrstni likovne in besedne umetnosti (strip je specifična sinteza obeh), ampak prav zaradi izredno uspelega povezovanja obeh komponent v novo kvaliteto – strip kot samobiten medij.

AVANTGARDNA SMER

Z Gatnikom je dosegel slovenski strip raven, ki daleč presega prevladujočo domačo in uvoženo „ponudbo“, in se z nekaterimi stvaritvami brez sramu lahko meri z npr. francosko ali italijansko avantgardno produkcijo. Posebej veljpri tem omeniti izjemen barvni strip „Srce, ki ljubi“, ki je bil v Avli predstavljen v celoti, kot tudi sodelovanje dveh pomembnih mladih literatov – Milana Jesiha (v stripu OOPA!) in Marka Švabiča (del Strašnega surna). Takšno sodelovanje je v vsej zgodovini stripa zelo redko.

Posebna vrednost razstave stripov v mariborski Avli pa je še v tem, da omogoča „drugačno“, temeljitejšo, nepotrošniško dojetje stripa, da torej lahko – vsaj v zametkih – spremeni odnos ljubiteljev stripa (in drugih) do tega medija: s predstavitevjo ločenih tablojev namreč usmerja pozornost tudi na posamezne izrazne enote in prijeme stripa. Tako lahko obiskovalce razstave odtegne od golega sledenja pripovedi „zgodbe“ ali domisljice in ga napelje k bolj kompleksnemu, analitičnemu branju (gledanju, ki lahko zazna in ovrednoti notranjo strukturo tabloja: kadriranje posameznih sličic s pomočjo različnih „planov“, „rakovin“ itd. – če smemo uporabiti filmske termine (strip in film namreč nimata skupne le letnice nastanka – 1895), in nato povezovanje sličic s postopkom montaže v kompozicijo strani. Takšno gledanje pa tudi šele dobro ugleda strip sam oz. njegove posebne izrazne oblike – oblaček, onomatopoije, vizualizirane metafore, ustvarjanje iluzije gibanja itd. Gledalca bralca tako seznanj z estetikto stripa. Tako ima razstava tudi estetsko-vzgojno dimenzijo.

Na razstavi so bili zastopani vsi najpomembnejši Gatnikovi stripi najrazličnejših vrst – od politično-satirične „pasice“ preko parodije superherojskih likov („Peter Klepec“), undergrounda, „stripa absurda“ („Fatamorgana“), znanstvene fantastike (prave in parodirane), do jedke satire na (malo)meščansko moralo, vrednote in ideologijo. Gre torej povečini za angažirane, v naš družbeni čas in prostor postavljene stripe. Po formalni, likovni plati pa jih odlikuje suvereno obvladovanje risarskega metiera, ki neprisljano vključuje nekatere povsem „slikarske“ (grafične, popartistične) tehnike (kolaž, foto-grafika, abstraktno koloriranje itd.) in stile. Ob koncu tega kratkega orisa zato morda ne bo pretirano, če rečemo, da razstava stripov Kostje Gatnika v mariborski Avli ni bila le polnovreden „kulturni dogodek“, ampak tudi korak k spremembi vrednotenja stripa pri nas.

Igor Vidmar

KOSTJA GATNIK: SKOZI „MAGNO PURGO“ – SKOZI OČI KRITIKE

ALI DANAŠNJI SLOVENSKI STRIP (IN RISARJI) RES SODI NA SMETIŠČE?

Šund (nemško: schund) je beseda, s katero največkrat označujemo „pohujljivo“ in predvsem za otroke kvarno zabavno literaturo, brez umetniške vrednosti, STRIP. Zakaj je bila moja prva beseda šund? Ker bom skušal v sestavku zadati protiučarec množici, ki še vedno gleda na strip (beri: slovenski) z mešanimi občutki in s sovraštvom.

Ideja o tem mi je prišla na misel pred kratkim. Točneje, ko se je Kostja Gatnik prvič v Sloveniji predstavil v Avli z razstavo Slovenski strip danes. Na njej so bile zbrane vse informacije v njegovih reprodukcijah in originalih. Izdal je knjigo stripov s skupnim naslovom Magna urga. Zbirka opozarja na slepoto ljudi, skuša prikazati njihove lastne napake, precej pa se razlikuje od ostalih običajnih komercialnih stripov, ker avtor riše realne zadeve, njegovi glavni junaki so postavljeni v realno okolje, v svet, ki nas obdaja in v katerem živimo, vsebina pa je aktualna.

Knjigo so izdali pri ŠKUC (Študentski kulturno-umetniški center), ker je bila to edina založba v Sloveniji, ki si je izdajajo lahko privoščila, saj v ŠKUC dobiš prvi impulz za javno predstavitev. Center ni „odprt“ samo za študente, ampak lahko v njem sodeluje vsak, ki ima karkoli povedati, pa mu je za začetek uradna pot zaprta oziroma težje dostopna. Nekoliko sem zašel s prave poti!

MAGNA PURGA obsega 70 strani, tiskana je v velikem formatu, cena je 50 dinarjev. Že takoj po izdaji so prodali ogromno število izvodov, kar kaže, da je slovenski narod (in kritiki) željan sprememb. V pozitivnem smislu! Nasploh je zbirka naletela na ugodno oceno. Navajam še mnenje treh „tipov“ ljudi:

DIJAK: stvar me je ugodno presenetila, saj pomeni neke vrste osvežitve in parodira klasične „avantgardne“ stripe. V njem najdem nekaj novega.

ŠTUDENT: moti me predvsem to, da avtor skuša oživljati stvari, ki so že zdavnaj v „grobu“. Tako npr: barvni strip Srce, ki ljubi. Škoda, da se pri nas niso prej uveljavile takšne vrste stripov. Gatnik je nekakšna bela vrana med drugimi risarji.

„OSTALI SVET“: večinoma brez besed ali pa: veš kaj, idi ti s svojim stripom v... (brez zamere, prosim). Pričakoval sem kaj takega, četudi sem bil nekoliko razočaran. Predvsem, ko na pornografske revije Start, Zum... in nagice na naslovnih ni bilo nobenih pripomb. Takšni smo pač.

Se nekaj: nikakor ne smemo mimo naslova „danes in nikdar več“. Se morda motim? Morda ne? Držimo fige. Toliko o tej zadevi. AMEN.

Darko Rus

ZA VAS SMO SI OGLEDALI FILM:

TIŠINA – SMEJEMO SE SILENT MOVIE

Film ameriškega režiserja Mela Brooksa in film, ki ga nismo vajeni v naših kinematografih, saj gre v bistvu za povratek k staremu, dobremu nememu filmu. Gremo lepo po vrsti.

1. UMETNIŠKA VREDNOST: Odlična interpretacija Martyja Feldmana, Brooks mnogo bolje odgovarja kot režiser.

2. VTIS O FILMU: Precej se razlikuje od ostalih standardnih nemih filmov (Buster Keaton, Charlie Chaplin) in pomeni pravo osvežitev na tem področju. Parodija na ameriške komercialne uspešnice v stilu Doris Day. Gagi so sicer bolj oguljeni, vseeno pa so fino zaigrani, zabavljivi. Je pač uspešen eksperiment.

3. IGRALSKA ZASEDBA: Mel Brooks kot režiser Hec, Marty Feldman v vlogi njegovega pomočnika, Jajčnika. Nekaj trenutkov sledimo na filmskem platnu tudi zvezdnikom, kot: Liza Minelli, Paul Newman in neki, bojda znameniti francoski pantomimiki, ki izgovori edino besedo v tem filmu: no. Režiser hoče pokazati, kako lahko zvezdniško ime vpliva na občinstvo.

In še zaključek: kot komedija sploh ni slabo, celo odlično je, besedne komike ni (razen tiste besede), veliko je situacijske komike. Samo, kdaj bomo kaj podobnega spet videli v naših, mariborskih kinematografih. Verjetno čez kakšnih pet let. Morda pa le prej?

KONFUZNOST KRITIKE

V času, ko kritika odvrta gledalce od slabih filmov, se dvorane polnijo od predstave do predstave, čeprav je na sporedu kinematografov vertikalno in horizontalno prekrizan in kritično preresetan film: EMILY.

Da gledalec, ki film vidi, se vpraša za čas, kesa se za izbuljeno pozornost, mogoče se celo huduje na kino podjetje, nikoli pa ne razmisli, kdo je kriv, da so želje po trenutkih pornografije in potrošniško izzivalnih kadrih izraz nabito polnih dvoran. In v vsem je veliko sprenevedanja obiskovalcev, ki vedo povedati o filmu vse najslabše, toda že ob manjši suši erotičnih filmov trepečejo od nog do glave, da, celo bolezen se jih loti in podobno. In takšen film vzgaja mlade (polovica gledalcev je gotovo pubertetnikov in najstnic), pa tudi starejših, erotično otopelih ljudi ne manjka; s takšnimi filmi iščemo stik z zahodom, zavračamo vse tisto, za kar se v vsakdanjem življenju borimo. Dih gledalcem zastaja, zdi se, da ne bi želeli motiti junaka (in junakine) pri doživljanju orgazma, posnetek se spremeni in cela dvorana si oddahne, da se kar zamegli pred platnom.

Rekli bi, veliko grmenja in malo dežja – veliko kritičnih ocen, obiskovalcev pa prepolno. In ustvarjalci na zahodu pa tudi doma predobro vedo, da takšni filmi, pa čeprav še tako nemoralni in nevzgojni, vlečejo kot magnet, poznajo intremistične učinke na človeka, zato še tako družbofilno nasprotujejo filmu spravijo na platno, ker jim resnici navkljub polni žepi in vnaša nov elan v njihovo vsakdanost, torej tudi podtikanje našim filmskih distributerjem je integralni del potez in komercialnih akcij po vsem medjskem svetu ...

Če takšna filmska licentia ustreza nekvalitetnim filmskim uprizoritvam ali če je vse to le kritikizem podobe ženskega telesa, ne bi razpravljali o današnjem licejskem poudarjanju vzgoje in izobraževanja, ko eno stran izgrajujemo, drugo pa sočasno podiramo, vendar vse tangira na stihijski način razvijanje kulturnih vrednot v „visoko razviti kulturni družbi“.

Nikakor ne gre dvomiti o napakah in pomanjkljivostih kino podjetij, ki so prisiljena poslovati po strogih tržnih principih, ne oziraje se na postranske šokantnosti obvezujoče kulturne vzgoje delovnega človeka.

Še tako ofenzivna kritika ne more napolniti dvoran ob predvajanju kvalitetnih filmov. Ne uspe niti z alergijo na kritične zapise. Ob potegnjeni kulturni zavesi lahko torej še vedno ocenjujemo veliko potrebo po takšnih predstavah, ko postanejo dvorane premajhne za vse „slaščic“ željne gledalce.

EMILY – SEKS NA TEKOČEM TRAKU

Kmalu na sporedu v kinu Udarnik: britanski odgovor na Emanuela: Emily. Tako so vabili plakati v Mariboru na ta pornografski film britanskega režiserja Henryja Hergena, ki ga je prevzela Avala profilm. O vsebini ni vredno izgubljeti besed, tudi o igralcih ne (Koo Stark v vlogi naslovne nagice), dvorana pa je bila, kot je običaj pri teh filmih, nabito polna. Predvsem mladih, pubertetniških duš in pa starejših možakarjev, že zdavnaj onemoglih ... Reklama po mestu je bila povsem nepotrebna, saj zadostuje nekaj lepih sličic pred kinom in standardni napis pri blagajni: film za otroke ni primeren!

Nič nimam proti takšnim, umetniško sicer povsem ... ne, o umetnosti ne morem in ne smem govoriti. Jezita pa me dve stvari: prva je ta, zakaj ogleda vredni filmi izredno hitro izginejo s platna, pornografskih pa je toliko. Morda imam tudi odgovor: pri prvih ni gledalcev (in reklame), pri drugih pa naj bi začeli razmišljati pri mariborskem kino podjetju o uvedbi stojišč in izgradnji dodatnih kinematografov.

Druga plat: takšni filmi požanjejo mnogo uspeha – po finančni plati (kritiki so raje tiho). Zanima me, kdaj bodo mladi obiskovalci spoznali, da jim filmi, v katerih kar mrgoli golote in seksa, ne bodo prinesli nikakršne koristi, kaj šele korak več na področju spolne vzgoje.

18. BRUCOVANJE ŠTUDENTOV (IN PEDAGOGOV) VISOKE TEHNIŠKE ŠOLE

Brucovanje je vsekakor trenutek, ki ga vsi, tako stare bajte kot bruci, z veseljem pričakujemo. Nekoliko z manjšim veseljem ga seveda pričakujejo organizatorji, ker je v tako prireditve potrebno vložiti precej truda. Pa vendar je tudi delo prijetno, če nas vse skupaj čaka sproščen večer, poln zabave, humorja, novih poznanstev ...

18. brucovanje VTŠ je bilo 25. novembra 1977 v hotelu Slavija. Videti je, da se „tehnik“ najbolje počutimo v tem hotelu in drugih prostorov sploh ne izberemo (izbiramo jih že, vendar ni ustreznih, saj nam je kolektiv Slavije omogočil za ceno 90 din nepreobitno večerjo, zabavo, pa še kaj). No, simbolično v stilu brucovanja se je začelo že pri večerji, kjer smo med drugim dobili tudi pečenko, vendar je je bila samo polovica in še ta je bila razpokana.

Za dobro razpoloženje, ki je trajalo do tretje ure zjutraj, so skrbeli ansambel Slavija 5, disco jockey Zvone, naši humoristi s svojimi kulturnimi programi, in ne nazadnje mi vsi. V uvodnem kulturno-humorističnem programu so se predstavile vse štiri VTO na VTŠ, katerih prispevke moramo pohvaliti, izstopala pa sta prispevka VTO strojništvo in VTO elektrotehnika. Studentje VTO strojništvo so se predstavili s tradicionalno obliko radia „šraf“, katerega poročila so zajemala tematiko profesorske in študentske problematike, kot tudi že leta in leta aktualnega referata za redni študij.

Tudi letošnje leto je bil profesor Bezjak zelo popularen in v čišlih. Poleg že znanega vica iz Teleksa, ki ga najbrž že vsi poznate, objavljamo še najnovejšo obvestilo za bruce, namreč to, zakaj ima prof. Bezjak vsak dan toliko zamude. Odgovor smo dobili v posebnem obvestilu radia „šraf“.

Zaradi goste megle, ki se je zadnje čase pojavila v Mariboru, obveščamo vse bruce, da bo imel profesor Bezjak 40 minut zamude, ker s svojim ponijem še ni uspel pristati pred VTŠ po svojem običajnem voznem redu. Obenem obveščamo tudi upravo restavracije Center, da podaljša termin delitve hrane, seveda iz istih virov.

In komaj je naš napovedovalec končal s tem posebnim obvestilom, je dobil od tajne agencije že drugo, ki se je glasilo:

Neznani teroristi so ugrabili prof. Bezjaka in zanj zahtevajo visoko odkupnino. Če študentje ne bodo ugodili njihovim zahtevam, ga bodo izpustili.

Drugi cvet VTO strojništvo, ki zelo lepo diši, mnogokrat se pa še razcveti, pardon, razjezi je naša referentka v referatu za redni študij. Tudi njej smo posvetili prispevek, ki se glasi:

Na VTO strojništvo smo uvedli posebne oglasne deske za tekoče obveščanje baze. Predlagamo, da tudi v referatu montiramo eno, da bomo našo prijazno referentko vsak dan sproti obveščali, da so nekatera obvestila na oglasni deski odseka za tekstil že lanske leto zastarela. Letos smo referentki posvetili prispevek, ne vemo pa, kaj bo želela v prihodnje – najbrž višjo vpisnino, da nas bo lahko „nadrla“ na višjem nivoju za višjo ceno.

Kulturna komisija VTO elektrotehnika se je tudi predstavila s svojim programom. Poleg običajnih oblik humorja na profesorsko tematiko so uvedli posebno radijsko oddajo z naslovom: „Želeli ste, popi...“ Ob tej priložnosti so vsakemu predavatelju podarili simbolično melodijo, pač glede na to, kaj in koliko je le-ta prispeval k razvoju VTO elektrotehnika.

Aktuelen prispevek elektrikov je bil tudi s področja raziskovalnega dela, ker vemo, da je mariborska univerza močno povezana z združenim delom. Rezultat plodnega raziskovalnega dela pa je vsekakor zaključna melodija: Mi ga spet žingamo, domov še ne gremo ...

Tudi drugi del kulturnega programa, med katerim sledi testiranje brucev, je bil usmerjen v zelo aktualno tematiko, in kar je važno, popestren je bil z danes tako popularno avtomatsko obdelavo podatkov. Seveda krokarški svet je imel ob sebi malo boljše računalnik, kot ga imamo na VTŠ, slednji se imenuje tudi „gepl“. Novemu računalniku smo zastavljali zelo konkretna in zato tudi zelo težka vprašanja, na katera smo dobili tudi konkretne odgovore. En tak konkreten odgovor smo dobili tudi na vprašanje, kje bomo naslednje leto dobili denar, da bomo lahko plačali tako visoko vpisnino. Po daljšem računanju je dal računalnik takle odgovor: „V dolini zelenega zlata...“ – besedilo beri po melodiji. Kakšni so bruci, še zlasti brucke, vemo vsi. Za popolnejše odgovore smo pa raje povprašali računalnik. Nismo se zmotili, še vedno obstajajo trije pogoji, katere mora izpolniti brucka, da postane stara bajta. Računalnik je namreč tudi ugotovil, da brucke v veliki meri že izpolnjujejo zahtevane norme, nedoseganje norme imajo samo še pri vpisovanju izpitov v indeks.

Janko Rešeta

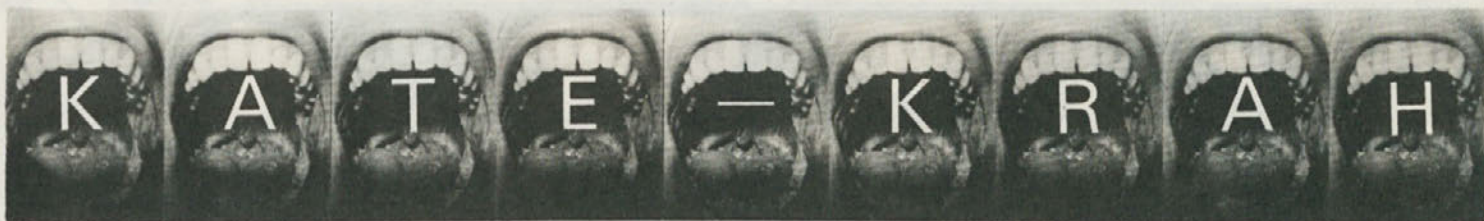
Po prijetnem brucovanju smo se zopet srečali na predavanjih in eden naših kolegov je vprašal sošolko, ki ni bila na brucovanju:

„Dragica, kako to, da nisi prišla na brucovanje?“ „Nisem mogla“, je odgovorila dragica. Vendar kolega ni iskal nadaljnjih vprašanj.

Takoj mu je prišlo na misel naslednje:

„Saj sem opazil, da te ni bilo in da je bila na plesišču neka velika prazna luknja.“

P. S.: Naša kolegica običajno zavzame nekaj več prostora.

JAVLJA . . .

MOSKVA (IZVESTIJA SOJUZA BOLJŠEVIKA)

Ob 60. obletnici oktobrske revolucije v Moskvi so se srečale delegacije skoraj vseh partij, ki danes v svetu resnično nekaj pomenijo, ter prisostvovala sklepni svečanosti obletnice velikega pohoda boljševikov pod Leninovim vodstvom.

Senzacijo je sprožila prepoved govora generalnega sekretarja KP Španije Santiaga Carrilla, očeta in odločnega tvorca evrokomunizma, kljub zagotovilo, da bi na slovesnosti moral govoriti kot voditelj izredno pomembne komunistične partije na Zahodu.

Gotovo so te slabosti sovjetskega vodstva vzbudile v svetu ogromno ugibanj in vprašanj o okrnjenih idejah boljševizma še zlasti zato, ker se komunizem ne more v pogojih dela in prizadevanjih za vzpostavitev svojih temeljnih zahtev in interesov identično primerjati s političnimi interesi kapitalizma.

Takšno kolebanje pa gotovo marsikaj razkriva!

SARAJEVO (DOPISNIK SMAIL HADŽIĆ PRI OLIMPERU)

V vsej jugoslovanski športni javnosti pa tudi drugje se v zadnjem času stalno govori o kandidaturi Sarajeva za zimske olimpijske igre leta 1984.

Predračunska vsota znaša 3500 milijonov (350 milijard starih) dinarjev, kar bi pomenilo glede na doseganje razmere v gospodarstvu (predvsem inflacijsko stopnjo) približno 8000 milijonov (novih seveda) v letih 1983/84.

Uradnih izjav ni moč dobiti, ker se nihče „ne čuti tako odgovornega“, da bi organizacijo olimpijskih iger lahko podkrepil z realno upravičenostjo. Vprašanje: Ali so morda Madžari zastopali kandidacijo Sarajeva za ZOI in moramo iskati uradne informacije pri njih?

Ali moramo utrdjevati prijateljstvo med ljudstvi sveta samo z ogromnimi vsotami denarja?

ZAGREB (PALI BOBY V DISLOCIRANI ENOTI VJESNIKA)

Po zadnjih razpravah v zvezi s postopkom zagrebških miličnikov do vznika tramvaja Stjepana Tankovića, ki so ga vrli zagrebški bobiji tako dobro obdelali, da je potreboval zdravniško pomoč, zaradi česar je prišlo do solidarnostne prekinitve dela zagrebških voznikov tramvajev, poroča naš novinar o (brezuspješnih) akcijah za ugotovitev krivcev.

Postopek skušajo reševati z dveh strani: po pravni poti s prizadevanji družbenopolitičnih organizacij mesta Zagreba ter po liniji odgovornih političnih teles za škodo, ki je nastala ob prekinitvi dela.

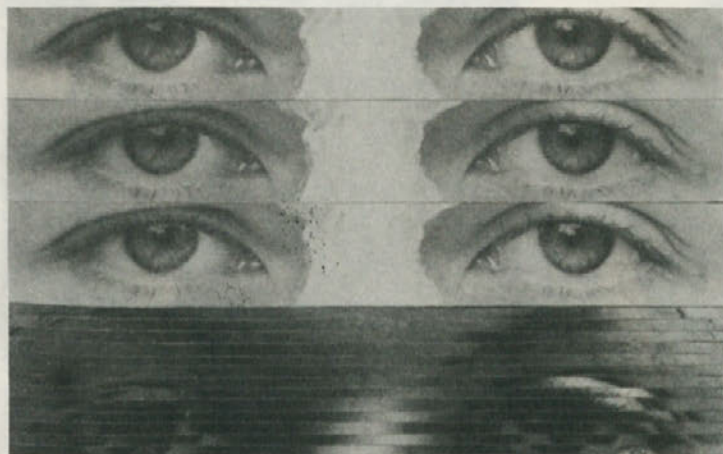
Če pogledamo še iz konkretne (ne vprašljivo razpravljaljske) življenjske strani, bi se postopek lahko hitro zaključil. Najprej se bo potrebno dosledno pogovoriti o vzrokih za odgovornost, ki je bila prva kršena, šele nato bo (ne)potrebno zbijati keglje psevdomočne solidarnosti na drugem tiru.

JERUSALEM (JESUS CHRIST MED DVEMA ANGELOMA)

Milijoni besed letijo na srečanje „prijatelj“ Sadata in Begina, ki sta pričela svoje mirovno poslanstvo kar sredi „svete dežele“. Dva tabora arabskih držav pričata o trhli arabski enotnosti v boju proti skupnemu sovražniku, o razkolu, ki odločilno vpliva na dogodek na Bližnjem vzhodu in hkrati postavlja Palestince v še bolj vprašljivo položaj.

Odločnosti ni moč dobiti z orožjem, treba je tvegati in potem po Sadatovo pridobiti garancijo za dogovorjeno. Mogoče res, dobro ponujena roka sprave marsikaj pomeni pomeni pa prav gotovo, da je skrajni čas za skupen in enoten nastop vseh Palestincev, mogoče celo z bojem, vendar nikakor v tako zdesetkani obliki kot doslej. Zadnji čas je, da se zavedo kaj in kako, da spoznajo misije miru in misije zavlačevanja, sicer bo prihodnost po sedanjih podobah še bridkejša.

P E R I S K O P

Ob organizaciji ustreznega časopisa na VTS v Mariboru nekateri tovariši iz mladinske organizacije niso niti mignili s prstom, z jezikom pa veliko komentirali omejen prostor, ki je bil na razpolago. Od mladinskih funkcionarjev je bila prisotna na časopisu razen mimoidočih samo tovarišica Metka GONZA. Kje pa so bili ostali tovariši velespoštovani in precej mladi „avantgardne“ študentske „ekscelence“?

2. decembra so hoteli študentje pedagoške akademije pripraviti brucovanje v restavraciji CENTER. Pravzaprav je vse potrebno organiziral in vodil en sam študent, saj med drugimi ni naletel na kdove kako razumevanje, in tako je vse naložil na svoja ramena. Uradil je, da smo dobili vstopnice in tudi ansambel je prikrbel. Na plakatu, ki je vabil na brucovanje, je med drugim pisalo, da lahko dobimo vstopnice pri sekretarjih katedre. Do sedaj vse lepo in prav in študentje PA bi se lahko na brucovanju še bolj spoznali, a vse je padlo v vodo, ko število prijavljenih ni moglo pokriti niti polovice stroškov glede organizacije brucovanja. Zakaj takšna nezainteresiranost študentov PA? Vstopnica je stala 100 dinarjev, in to vsoto bi lahko vsakdo zbral. Kakršnikoli izgovori o neustreznem datumu itd. so odveč. Sprašujem se, kaj še sploh želijo študentje PA in kaj jih zanima na tem svetu?

P. S.: Čista praksa razmer v sodobni študentski družbi.

— Mali oglas: Izgubil sem pet (5) novih dinarjev. Poštenega najditelja prosim, da mi jih proti nagradi vrne, saj so mi nepozaben spomin na Borštnikovo srečanje. Šifra: „dragocene karte“.

— Dosti boste lahko prebrali o koncertu Aleksandra Mežka, pa vendar še nekaj o tej „začinjeni“ zadevi: unionska dvorana velja na uro 300 dinarjev, kljub temu pa je dvorana „vtaknila“ v žep ob malo manj kot dveurni zasedenosti okroglih 1000 dinarjev. Upajmo vsaj, da res dvorana. Svet danes le ni tako rožnat, kot kaže na zunaj!

— Dragi navijači jugoslovanske nogometne reprezentance! Nikar se ne žalostite preveč po porazu s Španci, saj so fantje srečanje izgubili načrtno. Za revanšo je namreč že poskrbljeno, saj smo za prihodnje EP izžrebani v skupino z nobenim drugim kot — s Španijo in z Romunijo. Vsaj ne bo potrebno lovit različke pa še dolga pot v Argentino jim je bila prihranjena.

— Govorice, da je Klub mladih v Orožnovi zaprt, so izvirne iz trte. Klub so preuredili (po dolgem čakanju) in je že nared za ples. Novost: pred vsakim srednješolskim plesom je treba pripraviti polurni kulturni program. Kdo ve, kako se bo to obneslo?

PO NENAVADNI NOGOMETNI TEKMI MED JUGOSLAVIJO IN ŠPANIJO PRIPOROČAMO NOGOMETNI ZVEZI JUGOSLAVIJE, DA SKLENE POGODBO Z ANGLEŠKIMI PREKUPČEVALCI S PLAČANCI, KER IMAMO PRI NAS NOGOMETASE IN NOGOMETNO PUBLIKO, KI BI ODLIČNO ODIGRALA SVOJO BORBENO ZAVEST KJE V AFRIKI. SVEŽNJI DOLARJEV VABIJO!

ZAJPNE INFORMACIJE IZ 2012:

Terorizem je najbrž že dosegel svoj vrh za letošnje leto. Po hitrih vsakodnevnih spremembah urnikov, da še študentje ne vedo, kje je profesor, je tudi terorizem onemogočeno nadaljnje ugrabljanje tako znanih in pomembnih osebnosti, kot so na VTS.

NEKATERI PA TAKO...

Družbeni pravobranilci samoupravljanja ugotavljajo, da se pri usklajevanju samoupravnih aktov z zakonom o združenem delu vse bolj pojavlja prepisovanje in organizacijsko formiranje brez vsebinske reforme.

V neki OZD so samoupravni sporazumi o delitvi dohodkov in osebnih dohodkov tako spremenili (beri: opremili z vsemi tujimi izrazi), da ga je razumela le skupina sestavljalcev, pa še ta ne popolnoma.

Z ozirom na to predlagamo, da se omenjenim strokovnjakom (beri: oportunistom) zaupajo še ostala neuskajana področja v akthi združenega dela, ker so očitno odlični poznavalci zakona, saj so ga tako poglobili in proučili, da jim je zmanjkalo slovenskih izrazov.

Plovi, plovi, združeno delo... in v njem stara načela?

